

**LEGALITATEA, CONTINUITATEA ȘI UNICITATEA ORDINULUI PROFESIONAL AL AVOCAȚILOR
DIN ROMÂNIA**

Corneliu-Liviu POPESCU

*Profesor universitar doctor
Facultatea de Drept, Universitatea din București
Colegiul Juridic de Studii Europene, Universitatea Paris I Panthéon-Sorbonne*

PLAN

Aspecte introductive

I. Considerații teoretice privind ordinele profesionale

1. Profesiile reglementate și profesiile liberale în România
2. Noțiunea, funcțiile și natura juridică ale ordinelor profesionale
3. Inaplicabilitatea dreptului la libertatea de asociere în cazul ordinelor profesionale
4. Inaplicabilitatea cadrului normativ privind persoanele juridice de drept privat fără scop lucrativ în cazul ordinelor profesionale

II. Ordinele profesionale din România post-comunistă

1. Privire generală asupra ordinelor profesionale din România post-comunistă
2. Tabloul ordinelor profesionale din România post-comunistă
3. Aspecte comune privind regimul juridic al ordinelor profesionale din România post-comunistă

III. Evoluția istorică a ordinului profesional al avocaților din România

1. Înființarea și evoluția istorică a structurilor teritoriale ale ordinului profesional al avocaților din România
2. Înființarea și evoluția istorică a structurii naționale a ordinului profesional al avocaților din România
3. Calificarea doctrinală interbelică a ordinului profesional al avocaților din România

IV. Situația juridică actuală a ordinului profesional al avocaților din România

1. Cadrul legislativ actual aplicabil ordinului profesional al avocaților din România
2. Trăsăturile juridice ale ordinului profesional al avocaților din România
3. Jurisprudența Curții Supreme de Justiție / Înaltei Curți de Casație și Justiție privind ordinul profesional al avocaților din România
4. Jurisprudența Curții Constituționale privind ordinul profesional al avocaților din România
5. Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului privind ordinul profesional al avocaților din România

V. Nelegalitatea manifestă a structurilor avocațiale paralele

1. Constituirea și suprimarea existenței asociațiilor având în obiectul de activitate înființarea de barouri
2. Inexistența juridică a structurilor avocațiale paralele și a calității de avocat a membrilor acestora
3. Răspunderea juridică pentru violarea monopolului legal al membrilor ordinului profesional al avocaților de exercitare a profesiei de avocat

Concluzii

ASPECTE INTRODUCTIVE

1. În România se manifestă în prezent un fenomen extrem de periculos pentru justiție, pentru drepturile justițiabililor și pentru prestigiul avocaturii, și anume înființarea și funcționarea unor structuri de exercitare a profesiei de avocat, ilegale și paralele ordinului legal unic al avocaților din România, precum și exercitarea profesiei de avocat de membrii acestor structuri paralele ilegale.

Fenomenul este cu atât mai periculos cu cât el este susținut de pasivitatea criminală și uneori chiar de sprijinul autorităților publice, în special din sfera autorității judecătorești.

Așa fiind, se impune cercetarea cadrului normativ și jurisprudențial, național și internațional, precum și a doctrinei românești și străine, pentru a demonstra legalitatea, continuitatea și unicitatea ordinului profesional al avocaților din România.

Studiul este structurat astfel: aspecte introductive; considerații teoretice privind ordinele profesionale (I); ordinele profesionale din România post-comunistă (II); evoluția istorică a ordinului profesional al avocaților din România (III); situația juridică actuală a ordinului profesional al avocaților din România (IV); nelegalitatea manifestă a structurilor avocațiale paralele (V); concluzii.

O serioasă cercetare a materiei a mai fost făcută de unul dintre cei mai mari profesori români de drept, Domnul Profesor Ion DELEANU, de la reputata Facultate de Drept a Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca¹. Înțelegerea subiectului impune deci fără discuție și citirea acestui studiu, care excelează nu numai prin valoare științifică, ci și prin stilul inegalabil al Profesorului.

¹ A se vedea: Ion DELEANU, **Cu privire la exercitarea profesiei de avocat în afara barourilor constituite pe temeiul și în condițiile Legii nr. 51/1995**, în *Dreptul* nr. 1/2005, p. 25-34.

I. CONSIDERAȚII TEORETICE PRIVIND ORDINELE PROFESIONALE

2. O analiză teoretică a ordinelor profesionale trebuie să aibă în vedere: profesiile reglementate și profesiile libere (1), noțiunea, funcțiile și natura juridică ale ordinelor profesionale (2) și întrebările dacă dreptul la libertatea de asociere este aplicabil în cazul ordinelor profesionale (3) și, respectiv, dacă normele juridice privind persoanele juridice de drept privat fără scop lucrativ se aplică ordinelor profesionale (4).

1. Profesiile reglementate și profesiile liberale în România

3. Dreptul comun pentru profesiile² reglementate în România este reprezentat de Legea nr. 200/2004 privind recunoașterea diplomelor și calificărilor profesionale pentru profesiile reglementate din România³.

Activitatea profesională reglementată reprezintă activitatea profesională pentru care accesul sau exercitarea în România este condiționat(ă), direct sau indirect, în conformitate cu legislația română în vigoare, de deținerea unui document care să ateste deținerea unui document de formare profesională (art. 2 alin. 1).

Sunt considerate activități profesionale reglementate activitățile exercitate cu titlu profesional, dacă utilizarea unui astfel de titlu este rezervată doar titularilor unor documente care atestă nivelul de formare profesională (art. 2 alin. 2).

Sunt considerate, de asemenea, activități profesionale reglementate activitățile desfășurate de membrii unei organizații profesionale, dacă organizația respectivă: are ca obiectiv fundamental promovarea și menținerea unui nivel ridicat într-un anumit domeniu profesional; este recunoscută prin legea română în vederea realizării acestui obiectiv; eliberează membrilor săi un document care atestă nivelul de formare profesională; impune membrilor săi respectarea unor reguli de conduită profesională elaborate de acestea; conferă membrilor săi dreptul de a folosi un titlu profesional sau abrevierea acestuia și de a beneficia de un statut corespunzător nivelului de formare profesională (art. 2 alin. 3).

Profesia reglementată reprezintă activitatea sau ansamblul de activități profesionale reglementate conform legii române, care compun respectiva profesie în România (art. 3 alin. 1).

Legea conține o enumerare expresă a profesiilor reglementate în România (art. 3 alin. 2 și anexa nr. 2). Totuși, această lege nu constituie decât dreptul comun în materia profesiilor reglementate, ceea ce înseamnă că enumerarea expresă pe care ea o conține nu epuizează lista profesiilor reglementate din România, putând exista și profesii reglementate pentru care se aplică legi speciale.

Astfel, regăsim următoarele trei situații:

- profesiile reglementate pentru care Legea nr. 200/2004 constituie dreptul comun, aplicat în completarea normelor speciale cuprinse în legile specifice fiecărei profesii reglementate (profesiile reglementate enumerate în anexa nr. 2);
- profesiile reglementate pentru care se aplică exclusiv normele speciale cuprinse în legile specifice fiecărei profesii reglementate, cu excluderea expresă a aplicabilității Legii nr. 200/2004 (profesiile reglementate enumerate în art. 1 alin. 3);
- profesiile reglementate pentru care se aplică exclusiv normele speciale cuprinse în legile

² Legislația română utilizează atât termenul de "profesie", cât și pe acela de "profesiune". Pentru critica acestei practici normative, a se vedea: Șerban BELIGRĂDEANU, **Probleme și efecte specifice ale răspunderii disciplinare și ale jurisdicției acesteia în cazul salariaților care, în temeiul unor legi speciale, exercită anumite profesii organizate în corpuri profesionale**, în *Dreptul* nr. 9/2005, p. 78.

³ Publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 500 din 3 iunie 2004.

specifice fiecărei profesii reglementate, cu excluderea implicită a aplicabilității Legii nr. 200/2004 (profesiile reglementate prin legi speciale și care nu sunt enumerate nici în anexa nr. 2, nici în art. 1 alin. 3).

4. Profesia liberală⁴ este, potrivit art. 46 alin. (3) din Codul fiscal, acea profesie reglementată exercitată în mod independent, fără a fi vorba de un comerciant sau de un autor de opere de creație intelectuală.

Prin urmare, o profesie liberală este, întotdeauna, o profesie reglementată. Totuși, noțiunile de profesie liberală și de profesie reglementată nu se confundă, deoarece nu întotdeauna o profesie reglementată este exercitată ca o profesie liberală.

Există profesii reglementate care nu sunt profesii liberale, cum ar fi profesia de consilier juridic. Astfel, conform art. 2 și art. 3 din Legea nr. 514/2003 pentru organizarea profesiei de consilier juridic⁵, profesia de consilier juridic poate fi exercitată numai în calitate de salariat sau de funcționar public, iar niciodată ca liber profesionist, deci ca profesie liberală⁶.

Există și profesii reglementate care pot fi exercitate fie ca o profesie liberală (deci, ca liber profesionist), fie ca salariat (e.g.: medic, farmacist, arhitect), ca funcționar public (e.g.: arhitect) sau ca militar (e.g.: medic, farmacist)⁷.

5. Multe dintre profesiile reglementate și/sau dintre profesiile liberale din România se exercită de persoane membre ale ordinelor profesionale.

2. Noțiunea, funcțiile și natura juridică ale ordinelor profesionale

6. Doctrina românească anterioară perioadei comuniste nu utilizează noțiunea de ordin profesional. Pentru a acoperi realitatea juridică a ordinelor profesionale, doctrina epocii se referă fie la "asociațiuni închise", fie la "stabilimente publice".

Astfel, într-o opinie, ceea ce în prezentul studiu este denumit ordin profesional primea calificarea de "asociațiune fără scop patrimonial". Este avută în vedere situația în care persoanele care exercită o anumită profesie sunt obligați prin lege să facă parte dintr-o asemenea asociație, care este forțată. Aceste asociații sunt calificate drept închise, din ele putând face parte numai persoanele care exercită o anumită profesie. Aceste asociații sunt înființate de, organizate prin și funcționează pe baza unor legi speciale, care le acordă și personalitate juridică⁸.

Într-o altă opinie, ceea ce în prezentul studiu denumim ordine profesionale sunt calificate drept "stabilimente publice". Stabilimentul public este definit drept o persoană morală de drept public, adică un serviciu public specializat, dotat cu personalitate morală. Numai Parlamentul are dreptul de a crea un stabiliment public, acesta înființându-se prin lege. Separat, există și stabilimente de utilitate publică, care sunt însă persoane morale private⁹.

⁴ Profesia liberală este impropriu denumită, în urma modificării Codului fiscal, "profesie liberă". Tradițional, denumirea utilizată a fost aceea de "profesie liberală". Sintagma "profesie liberă" sugerează, *a contrario*, și existența unor profesii care nu sunt libere, ceea ce ar reprezenta muncă forțată sau obligatorie, cu violarea art. 4 din Convenția europeană a drepturilor omului și a art. 42 din Constituția României, republicată. Din aceeași perspectivă, tot o denumire greșită utilizează Baroul București, într-un ante-proiect de lege, privitor la "profesiile legale" (*a contrario*, celelalte profesii ar fi ilegale), în loc de "profesii judiciare".

⁵ Publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 867 din 23 decembrie 2003.

⁶ Pentru detalii, a se vedea: Ș. BELIGRĂEANU, *op. cit.*, p. 80.

⁷ Pentru detalii, a se vedea: Ș. BELIGRĂDEANU, *op. cit.*, p. 78.

⁸ Anibal TEODORESCU, *Tratat de drept administrativ*, vol. I, ed. a III-a, Institutul de Arte Grafice *Eminescu S.A.*, București, 1929, p. 201.

⁹ Paul NEGULESCU, *Tratat de drept administrativ*, vol. I - *Principii generale*, ed. a IV-a, Institutul de Arte Grafice *Marvan*, București, 1934, p. 171-175, 178 și 180-181.

7. Literatura juridică actuală face vorbire de "organizații profesionale", pe care le califică drept "stabilimente de utilitate publică". Ele sunt organisme neguvernamentale, autorizate însă de lege să presteze servicii publice, în regim de putere publică, adică sunt stabilimente de utilitate publică. Prin ficțiune juridică, aceste structuri de origine privată, care sunt atrase prin dispoziția expresă a legii la prestarea serviciilor publice, sunt asimilate, din perspectiva contenciosului administrativ, autorităților publice¹⁰.

Tot în doctrina actuală se utilizează, ca sinonime, și expresiile "ordin profesional" sau "corp profesional"¹¹.

8. Se observă însă faptul că, deși terminologia utilizată este diferită și poate exprima instituții care se exclud reciproc - "asociațiuni închise", "stabilimente de utilitate publică", "stabilimente publice" -, în realitate statutul juridic al acestor entități este similar, fiind vorba de persoane juridice înființate și organizate prin legi speciale și cărora le este aplicabil un regim juridic exorbitant, de drept public, derogatoriu de la dreptul comun.

9. În schimb, doctrina franceză actuală folosește în mod general sintagma "ordin profesional".

Ordinele profesionale sunt definite ca organizații care includ în mod obligatoriu membrii anumitor profesii liberale și care, datorită puterilor conferite de lege, intervin în reglementarea și controlul accesului în profesie și în exercitarea ei¹². Ele îmbină activitățile publice și private în organizarea profesiilor¹³.

Natura juridică a ordinelor profesionale este aceea de serviciu public¹⁴, ordinul profesional având în sarcina să asigure serviciul public al organizării profesiei¹⁵, ele fiind, deci, servicii publice de disciplină profesională, adică servicii publice corporative¹⁶. Ordinele profesionale sunt organisme profesionale care au prerogative de putere publică¹⁷, fără a fi însă stabilimente publice¹⁸.

Personalitatea juridică a ordinelor profesionale este acordată de lege¹⁹.

Un ordin profesional reunește toți membrii unei profesii, adeziunea fiind obligatorie²⁰, fiecare ordin incluzând obligatoriu toate persoanele abilitate să exercite profesia²¹. Ordinul profesional nu rezultă dintr-o asociere liberă, el fiind o asociere forțată²². Adeziunea la ordin este obligatorie pentru exercitarea profesiei, admiterea în ordin fiind o condiție pentru exercitarea profesiei²³, iar exercitarea profesiei fiind interzisă persoanelor care nu sunt înscrise pe tabloul ordinului²⁴. De asemenea, supunerea membrilor profesiei la competențele ordinului nu este facultativă, ci obligatorie²⁵.

Structura ordinelor profesionale este corporativă, ele fiind conduse de membrii profesiei,

¹⁰ Antonie IORGOVAN, **Tratat de drept administrativ**, vol. II, ed. a III-a, Editura All Beck, București, 2002, p. 525; Antonie IORGOVAN, **Noua lege a contenciosului administrativ. Geneză, explicații și jurisprudență**, ed. a II-a, Editura Kullusys, București, 2006, p. 137; Dana APOSTOL TOFAN, **Drept administrativ**, vol. II, Editura All Beck, București, 2004, p. 310-311.

¹¹ Ș. BELIGRĂDEANU, **op. cit.**, p. 78 și 81.

¹² Jean-Marie AUBY, Jean-Bernard AUBY, **Institutions administratives**, 7e édition, Dalloz, Paris, 1996, p. 242.243.

¹³ Jean RIVERO, Jean WALINE, **Droit administratif**, 16e édition, Dalloz, Paris, 1996, p. 456.

¹⁴ André de LAUBADÈRE, Jean-Claude VENEZIA, Yves GAUDEMET, **Traité de droit administratif**, tome I, 12e édition, Librairie Générale de Droit et de Jurisprudence, Paris, 1992, p. 789; J. RIVERO, J. WALINE, **op. cit.**, p. 458; J.-M. AUBY, J.-B. AUBY, **op. cit.**, p. 243.

¹⁵ Georges VEDEL, Pierre DELVOLVÉ, **Droit administratif**, tome 2, 12e édition, Presses Universitaires de France, Paris, 1992, p. 665.

¹⁶ A. de LAUBADÈRE, J.-C. VENEZIA, Y. GAUDEMET, **op. cit.**, p. 788.

¹⁷ J. RIVERO, J. WALINE, **op. cit.**, p. 456.

¹⁸ A. de LAUBADÈRE, J.-C. VENEZIA, Y. GAUDEMET, **op. cit.**, p. 798; J. RIVERO, J. WALINE, **op. cit.**, p. 458.

¹⁹ G. VEDEL, P. DELVOLVÉ, **op. cit.**, p. 668.

²⁰ J. RIVERO, J. WALINE, **op. cit.**, p. 456.

²¹ J.-M. AUBY, J.-B. AUBY, **op. cit.**, p. 243.

²² A. de LAUBADÈRE, J.-C. VENEZIA, Y. GAUDEMET, **op. cit.**, p. 793.

²³ G. VEDEL, P. DELVOLVÉ, **op. cit.**, p. 664.

²⁴ J.-M. AUBY, J.-B. AUBY, **op. cit.**, p. 243; J. RIVERO, J. WALINE, **op. cit.**, p. 456.

²⁵ A. de LAUBADÈRE, J.-C. VENEZIA, Y. GAUDEMET, **op. cit.**, p. 793.

rezultând din alegeri, iar nu de persoane desemnate de stat²⁶.

Atribuțiile ordinelor profesionale sunt următoarele²⁷:

- reprezentarea profesiei pe lângă puterile publice (competență de reprezentare);
- adoptarea de reguli privind exercitarea profesiei (competență administrativă normativă);
- controlul accesului în profesie prin înscrierea în tablou (competență administrativă individuală);

este de precizat că, sub acest aspect, ordinul are o competență legată, condițiile de admitere în profesie fiind prevăzute de lege²⁸;

- represiunea disciplinară (competență administrativă jurisdicțională).

Ordinele profesionale, întrucât au primit de la legiuitor prerogative de putere publică pentru exercitarea atribuțiilor²⁹, sunt supuse controlului din partea statului, sub forma unui control de tutelă³⁰. Ele se bucură deci de autonomie³¹.

Deciziile ordinelor profesionale adoptate în exercitarea prerogativelor de putere publică au caracter de acte administrative³². Spre exemplu, decizia de înscriere sau de refuzare a înscrierii în tablou este un act administrativ, ordinul acționând în acest caz ca o autoritate administrativă³³.

Ordinele profesionale îmbină elementele caracteristice ale subiectelor de drept privat cu cele specifice subiectelor de drept public. Prin urmare, ele sunt supuse unui regim juridic mixt, atât de drept public, cât și de drept privat³⁴. Elementele care țin de dreptul public sunt cele privind misiunea de serviciu public (prerogativele exorbitante privind puterea de reglementare și puterea disciplinară), în timp ce structura și funcționarea internă a ordinului relevă de dreptul privat³⁵.

În raport cu specificitatea sistemului juridic francez și cu dualitatea jurisdicțională, contenciosul privind exercitarea prerogativelor de putere publică (înscrierea în tablou, măsurile disciplinare, contenciosul în responsabilitate) este de competența jurisdicțiilor administrative, în timp ce litigiile privind persoanele, bunurile și contractele țin de jurisdicția judiciară³⁶.

În concluzie, după cum se insistă pe dimensiunea publică sau pe cea privată - ambele prezente și care nu pot fi neglijate -, ordinele profesionale sunt calificate fie persoane juridice de drept public, fără a fi însă stabilimente publice, ci subiecte speciale de drept administrativ³⁷, fie persoane juridice de drept privat investite cu o misiune de serviciu public³⁸ sau persoane private care participă la administrația publică - organisme private care primesc de la legiuitor puteri exorbitante (puterea de reglementare și puterea disciplinară) în domeniul profesional și care prin anumite caracteristici pot fi calificate și ca persoane juridice de drept public³⁹.

În afară de domeniul judiciar, sunt organizați în ordine profesionale profesioniști precum medicii, dentiștii, farmaciștii, asistenții medicali, veterinarii, arhitecții, experții contabili, contabilii experți, geometrii experți⁴⁰.

²⁶ A. de LAUBADÈRE, J.-C. VENEZIA, Y. GAUDEMET, *op. cit.*, p. 798 și 793; G. VEDEL, P. DELVOLLÉ, *op. cit.*, p. 664.

²⁷ A. de LAUBADÈRE, J.-C. VENEZIA, Y. GAUDEMET, *op. cit.*, p. 793 și 797; J. RIVERO, J. WALINE, *op. cit.*, p. 457; G. VEDEL, P. DELVOLLÉ, *op. cit.*, p. 665-667.

²⁸ G. VEDEL, P. DELVOLLÉ, *op. cit.*, p. 665.

²⁹ A. de LAUBADÈRE, J.-C. VENEZIA, Y. GAUDEMET, *op. cit.*, p. 798.

³⁰ J. RIVERO, J. WALINE, *op. cit.*, p. 456 și 457.

³¹ A. de LAUBADÈRE, J.-C. VENEZIA, Y. GAUDEMET, *op. cit.*, p. 796.

³² René CHAPUS, *Droit administratif général*, tome 1, 15e édition, *Montchrestien*, Paris, 2001, p. 540; J. RIVERO, J. WALINE, *op. cit.*, p. 458.

³³ A. de LAUBADÈRE, J.-C. VENEZIA, Y. GAUDEMET, *op. cit.*, p. 799.

³⁴ A. de LAUBADÈRE, J.-C. VENEZIA, Y. GAUDEMET, *op. cit.*, p. 795.

³⁵ A. de LAUBADÈRE, J.-C. VENEZIA, Y. GAUDEMET, *op. cit.*, p. 795; J.-M. AUBY, J.-B. AUBY, *op. cit.*, p. 243-245; J. RIVERO, J. WALINE, *op. cit.*, p. 459; G. VEDEL, P. DELVOLLÉ, *op. cit.*, p. 668-669.

³⁶ J.-M. AUBY, J.-B. AUBY, *op. cit.*, p. 245

³⁷ A. de LAUBADÈRE, J.-C. VENEZIA, Y. GAUDEMET, *op. cit.*, p. 259.

³⁸ G. VEDEL, P. DELVOLLÉ, *op. cit.*, p. 668.

³⁹ J.-M. AUBY, J.-B. AUBY, *op. cit.*, p. 240 și 243-245.

⁴⁰ J.-M. AUBY, J.-B. AUBY, *op. cit.*, p. 243; A. de LAUBADÈRE, J.-C. VENEZIA, Y. GAUDEMET, *op. cit.*, p. 794.

10. În domeniul judiciar, organizarea sub forma ordinelor profesionale este utilizată de foarte multă vreme în Franța pentru avocați⁴¹. De mult timp, profesiile care colaborează la realizarea serviciului judiciar (avocați, executori judecătorești, notari publici) s-au organizat în corporații, aflate sub controlul autorității judiciare⁴².

11. În raport cu legislația românească în prezent în vigoare, în regulă generală, pentru profesiile reglementate pentru care Legea nr. 200/2004 privind recunoașterea diplomelor și calificărilor profesionale pentru profesiile reglementate din România constituie dreptul comun, ordinele profesionale reprezintă autoritățile competente corespunzătoare respectivelor profesii reglementate (art. 3 alin. 3 și anexa nr. 3).

Mutatis mutandis, aceeași este situația și pentru profesiile reglementate și ai căror membri fac parte din ordine profesionale, cărora nu li se aplică dispozițiile Legii nr. 200/2004, în temeiul legilor speciale privitoare la acele profesii reglementate.

3. Inaplicabilitatea dreptului la libertatea de asociere în cazul ordinelor profesionale

12. Libertatea de asociere, ca drept al omului, este consacrată internațional prin art. 20 din Declarația universală a drepturilor omului, art. 22 din Pactul internațional relativ la drepturile civile și politice și art. 11 din Convenția europeană a drepturilor omului⁴³.

În plan intern, la nivel constituțional, ca drept fundamental, dreptul de asociere este consacrat prin art. 40 din Constituția revizuită și republicată.

13. Libertatea de asociere cuprinde două dimensiuni: o dimensiune pozitivă, constând în posibilitatea persoanei de a constitui o asociație sau de a se afilia la una existentă, și o dimensiune negativă, în sensul că nicio persoană nu poate fi obligată să facă parte dintr-o asociație, deci nu poate fi obligată să se înscrie și are dreptul să o părăsească.

Dimensiunea negativă a libertății de asociere constituie o protecție importantă împotriva regimurilor totalitare, care se caracterizează și prin înrolarea obligatorie a cetățenilor în diferite structuri asociative, aflate sub comandă politică unică. Ea este consacrată expres în art. 20 parag. 1 din Declarația universală a drepturilor omului⁴⁴, precum și în jurisprudența organelor Convenției europene a drepturilor omului⁴⁵. Astfel, s-a statuat că libertatea de asociere implică libertatea persoanei de a nu se asocia sau de a nu se afilia la o asociație, cu excepția unor situații specifice, în special acelea care rezultă din relațiile reglementate de dreptul public⁴⁶, altfel spus dreptul negativ de asociere⁴⁷.

⁴¹ J.-M. AUBY, J.-B. AUBY, *op. cit.*, p. 243; A. de LAUBADÈRE, J.-C. VENEZIA, Y. GAUDEMET, *op. cit.*, p. 794.

⁴² G. VEDEL, P. DELVOLVÉ, *op. cit.*, p. 663.

⁴³ Nicolas VALTICOS, **Article 11**, în Louis-Edmond PETTITI, Emmanuel DECAUX, Pierre-Henri IMBERT (sous la direction de), **La Convention européenne des droits de l'homme. Commentaire article par article**, 2e édition, *Economica*, Paris, 1999, p. 420; Corneliu BÎRSAN, **Convenția europeană a drepturilor omului. Comentariu pe articole**, vol. I - **Drepturi și libertăți**, Editura All Beck, București, 2005, p. 805; Corneliu BÎRSAN, **Protecția libertății de întrunire și a libertății de asociere în Convenția europeană a drepturilor omului**, în *In honorem Ion Deleanu. Culegere de studii, Pandectele române*, supliment 2004, p. 239.

⁴⁴ N. VALTICOS, *op. cit.*, p. 420; C. BÎRSAN, **Convenția europeană a drepturilor omului**, *supracit.*, p. 805; C. BÎRSAN, **Protecția libertății de întrunire și a libertății de asociere în Convenția europeană a drepturilor omului**, *supracit.*, p. 239.

⁴⁵ Jean-François RENUCCI, **Droit européen des droits de l'homme**, 3e édition, *Librairie Générale de Droit et de Jurisprudence*, Paris, 2002, p. 172; N. VALTICOS, *op. cit.*, p. 420; C. BÎRSAN, **Convenția europeană a drepturilor omului**, *supracit.*, p. 811; C. BÎRSAN, **Protecția libertății de întrunire și a libertății de asociere în Convenția europeană a drepturilor omului**, *supracit.*, p. 243-244.

⁴⁶ Comisia Europeană a Drepturilor Omului, Decizia din 1 martie 1983, Cauza X c. Olanda.

⁴⁷ Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea din 30 iunie 1993, Cauza Sigurdur A. Sigurjónsson c. Islanda.

14. Cât privește aplicabilitatea art. 11 din Convenția europeană, și anume noțiunea europeană autonomă de "asociație", ea vizează organizațiile de drept privat, cu excluderea asociațiilor de drept public⁴⁸. Prin urmare, ordinele profesionale, care sunt instituții de drept public, reglementate de lege și urmărind scopuri de interes general, nu constituie o asociație în sensul art. 11 din Convenție, deci acest text nu este aplicabil⁴⁹.

15. Jurisprudența fostei Comisii Europene a Drepturilor Omului analizează situații ale unor ordine profesionale privind medicii în Belgia, medicii veterinari în Germania, arhitecții în Franța, avocații și medicii în Spania⁵⁰.

Astfel, în cazul ordinului medicilor din Belgia, pentru care legislația națională prevede afilierea obligatorie și puterea de aplicare a sancțiunilor disciplinare, Comisia răspunde pentru prima dată la întrebarea dacă ordinele profesionale ar putea fi calificate drept asociații în sensul art. 11 din Convenție. Potrivit legislației naționale, ordinele profesionale au calitatea de instituții de drept public, având un caracter de interes general, și anume disciplina profesiei. Libertatea de asociere nu se opune ca un cetățean să facă în mod obligatoriu parte din instituții de drept public, acestea nefiind asociații în sensul art. 11. Ordinul medicilor are anumite funcții de drept public, conferite de stat, așa încât libertatea de asociere nu se opune ca practicienii unei profesii a cărei exercitare vizează interesul general să poată fi grupați, prin lege sau în temeiul legii, într-o organizație profesională puternic structurată, atât în scopul de a administra anumite interese comune, cât și în scopul de interes general privind protecția sănătății în cadrul societății. În plus, medicii au deplina libertate să facă sau nu parte din asociații constituite pentru apărarea intereselor lor profesionale. Prin urmare, prin natura sa juridică și prin funcția sa publică, ordinul medicilor nu constituie o asociație în sensul art. 11 din Convenție⁵¹.

Comisia își confirmă jurisprudența tot într-o cauză privind ordinul medicilor din Belgia, trimițând la motivarea sa anterioară⁵².

Similar, cu privire la ordinul medicilor veterinari din Germania, s-a reținut că acesta este creat prin lege pentru rațiuni de interes public și, prin urmare, art. 11 din Convenție nu este aplicabil⁵³.

Nici ordinul arhitecților din Franța, creat în interes public, nu este în domeniul de aplicare a art. 11 din Convenție, deoarece nu este o organizație privată, ci un organism de drept public, creat prin lege. În consecință, obligația impusă arhitecților de a se afilia ordinului, sub sancțiuni penale în caz de exercitare a profesiei fără înscriere în ordin, cât timp aceștia au dreptul să întemeieze liber asociații profesionale împreună cu confrății lor pentru apărarea intereselor profesionale, nu aduce atingere libertății lor de asociere⁵⁴.

De asemenea, cu privire la ordinul avocaților, definit de legislația spaniolă drept corporație de drept public, cu personalitate juridică, Comisia a statuat că acesta este o instituție de drept public reglementată de lege și care urmărește un scop de interes general, și anume promovarea unei asistențe juridice libere și adecvate și, prin urmare, promovarea justiției. Înscrierea în tabloul ordinului, care este deschisă tuturor celor care îndeplinesc condițiile impuse de lege, constituie o condiție prealabilă și necesară pentru exercitarea profesiei de avocat. Un ordin profesional, cum este cel al avocaților, nu poate fi considerat drept o asociație în sensul art. 11 din Convenție. Dispozițiile privind

⁴⁸ Comisia Europeană a Drepturilor Omului, Decizia X c. Olanda, *supracit.*

⁴⁹ Frédéric SUDRE, *Droit européen et international des droits de l'homme*, 8e édition, Presses Universitaires de France, Paris, 2006, p. 513; J.-F. RENUCCI, *op. cit.*, p. 172; N. VALTICOS, *op. cit.*, p. 423; C. BÎRSAN, *Convenția europeană a drepturilor omului*, *supracit.*, p. 813-816; C. BÎRSAN, *Protecția libertății de întrunire și a libertății de asociere în Convenția europeană a drepturilor omului*, *supracit.*, p. 245-247; Ș. BELIGRĂDEANU, *op. cit.*, p. 81.

⁵⁰ C. BÎRSAN, *Convenția europeană a drepturilor omului*, *supracit.*, p. 815; C. BÎRSAN, *Protecția libertății de întrunire și a libertății de asociere în Convenția europeană a drepturilor omului*, *supracit.*, p. 245-247; N. VALTICOS, *op. cit.*, p. 423; F. SUDRE, *op. cit.*, p. 513.

⁵¹ Comisia Europeană a Drepturilor Omului, Raportul din 14 decembrie 1979, Cauza *Le Compte, Van Leuven și De Meyere c. Belgia*.

⁵² Comisia Europeană a Drepturilor Omului, Raportul din 14 decembrie 1981, Cauza *Albert și Le Compte c. Belgia*.

⁵³ Comisia Europeană a Drepturilor Omului, Decizia din 12 martie 1981, Cauza *Barthold c. Germania*.

⁵⁴ Comisia Europeană a Drepturilor Omului, Decizia din 8 septembrie 1989, Cauza *Revert și Legallais c. Franța*.

ordinele profesionale nu trebuie să îi împiedice pe practicieni să întemeieze între ei asociații profesionale și să adere la acestea, deoarece în caz contrar art. 11 din Convenție ar fi violat⁵⁵.

Nici ordinul medicilor din Spania, pentru care legea națională prevede că înscrierea în tablou constituie o condiție necesară pentru exercitarea profesiei de medic, nu este o asociație în sensul art. 11 din Convenție. Apartenența obligatorie a cetățenilor la instituții de drept public nu este contrară art. 11, dispoziție care nu oferă protecție în ceea ce privește instituțiile oficiale. Ordinul medicilor este o instituție de drept public, creată prin lege și care urmărește un scop de interes general, protecția sănătății, asigurând un anumit control public asupra exercitării artei medicale și asupra deontologiei medicale. În cadrul competențelor conferite de stat, ordinul medicilor se bucură de anumite prerogative administrative și disciplinare și participă la elaborarea normelor legislative și administrative emițând avize asupra proiectelor elaborate de puterile publice în materie de sănătate. Înscrierea obligatorie în tabloul ordinului medicilor nu este de natură să limiteze și, cu atât mai puțin, să suprimă dreptul la libertatea de asociere, medicii având libertatea să adere la asociații și sindicate care să le apere interesele profesionale⁵⁶.

16. În același sens este și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, care a avut ocazia să statueze cu privire la ordinul medicilor din Belgia și Bulgaria și cu privire la camerele notarilor din Rusia⁵⁷.

Încă din prima sa soluție, referitoare la ordinul belgian al medicilor, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a confirmat poziția Comisiei. Curtea constată că ordinul în cauză este o instituție de drept public. El este fondat de legiuitor, iar nu de particulari, și rămâne integrat structurilor statului. Ordinul urmărește un scop de interes general, protecția sănătății, asigurând prin lege un anumit control public al exercitării artei medicale. În cadrul acestei competențe, ordinul întocmește tabloul medicilor. Pentru îndeplinirea sarcinilor conferite de stat, ordinul se bucură în temeiul legii de prerogative exorbitante față de dreptul comun, administrative, normative și disciplinare, utilizând procedee de putere publică. Așa fiind, ordinul nu poate fi analizat drept o asociație în sensul art. 11 din Convenție. Se impune însă ca înființarea de stat a unui ordin să nu îi împiedice pe practicieni să întemeieze între ei asociații profesionale sau să adere la acestea, în caz contrar art. 11 fiind violat. În aceste condiții, existența ordinului și corolarul său - obligația medicilor de a se înscrie în tablou și de a se supune autorității organelor ordinului - nu au ca obiect nici să limiteze, nici să suprimă dreptul garantat de art. 11 din Convenție⁵⁸.

Tot cu privire la ordinul medicilor din Belgia, Curtea își confirmă ulterior jurisprudența. Ea reafirmă că ordinul medicilor nu constituie o asociație în sensul art. 11 și că existența ordinului și corolarul său - obligația medicilor de a se înscrie în tablou și de a se supune autorității organelor ordinului - nu au ca obiect nici să limiteze, nici să suprimă dreptul garantat de art. 11 din Convenție⁵⁹.

În cazul notarilor publici din Rusia, cu privire la obligația apartenenței la camera notarilor publici, Curtea amintește că organele de reglementare a profesiilor liberale nu constituie asociații în sensul art. 11 din Convenție. Aceste organe sunt instituite prin lege, au ca obiectiv să reglementeze și să promoveze profesiile pe care le reprezintă și exercită funcții importante de drept public, pentru protecția publicului. Ele nu pot fi deci comparate cu sindicatele, ci fac parte integrantă din structurile statului. Având în vedere legislația națională privind notarii și funcțiile statutare ale camerelor notarilor, rezultă că aceste camere ale notarilor nu constituie asociații în sensul art. 11 din Convenție⁶⁰.

⁵⁵ Comisia Europeană a Drepturilor Omului, Decizia din 2 iulie 1990, Cauza *M.A. și alții c. Spania*.

⁵⁶ Comisia Europeană a Drepturilor Omului, Decizia din 8 iulie 1992, Cauza *Vialas Simón c. Spania*.

⁵⁷ F. SUDRE, *op. cit.*, p. 513; J.-F. RENUCCI, *op. cit.*, p. 172; N. VALTICOS, *op. cit.*, p. 423; C. BÎRSAN, **Convenția europeană a drepturilor omului**, *supracit.*, p. 813-815; C. BÎRSAN, **Protecția libertății de întrunire și a libertății de asociere în Convenția europeană a drepturilor omului**, *supracit.*, p. 245-247.

⁵⁸ Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea din 23 iunie 1981, Cauza *Le Compte, Van Leuven și De Meyere c. Belgia*.

⁵⁹ Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea din 10 februarie 1983, Cauza *Albert și Le Compte c. Belgia*.

⁶⁰ Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Decizia din 3 aprilie 2001, Cauza *O.V.R. c. Rusia*.

Similar, ordinul medicilor din Bulgaria, creat prin lege, constituie un organ de reglementare a unei profesii liberale și, deci, nu este o asociație în sensul art. 11 din Convenție. Natura unei asemenea organizații nu depinde esențial de calificarea care îi este dată de dreptul național, ci de trăsăturile sale, și anume scopul de interes general, puterea de reglementare, puterea disciplinară⁶¹.

17. În concluzie, organele Convenției europene a drepturilor omului au constatat că ordinele naționale ale profesiilor liberale, care sunt create prin lege sau în temeiul legii, îndeplinesc și scopuri de interes general, prin funcțiile lor de reglementare, administrative și de disciplină, astfel că ele sunt instituții de drept public, iar nu asociații de drept privat. Pe cale de consecință, ele nu sunt incluse în noțiunea europeană autonomă de asociație, deci art. 11 din Convenție nu se aplică, așa încât obligația afilierii membrilor unei profesii liberale la un ordin profesional nu violează libertatea negativă de asociere.

18. Pentru identitate de rațiune, așa cum s-a arătat în doctrină, ordinele profesionale nu sunt, în dreptul intern român, asociații înființate în temeiul dreptului fundamental de asociere, consacrat de art. 40 din Constituție, ci instituții de drept public, legal înființate pentru realizarea unor interese de natură publică și care, *per se*, nu aduc nicio atingere libertății de asociere, membrii corpurilor respective putând constitui alte asociații⁶².

4. Inaplicabilitatea cadrului normativ privind persoanele juridice de drept privat fără scop lucrativ în cazul ordinelor profesionale

19. În ordinea juridică a României moderne, primul sistem aplicat cu privire la asociații și fundații a fost acela al concesiunii legale, în sensul că acestea se puteau crea numai prin lege⁶³. Legea era deci singurul mod de înființare a unei persoane juridice sub forma unei asociații sau a unei fundații.

20. Sistemul este schimbat fundamental⁶⁴ prin Legea nr. 21 din 6 februarie 1924 pentru persoanele juridice (Asociațiuni și Fondațiuni)⁶⁵. Legea reglementează numai persoanele juridice de drept privat, fără scop lucrativ, create din inițiativă particulară, deci asociațiile și fundațiile, iar nu toate persoanele juridice, excluzând spre exemplu statul, județele, comunele și stabilimentele publice⁶⁶. Conform acestei legi, personalitatea juridică a asociațiilor și fundațiilor se dobândește prin hotărâre judecătorească (art. 3), fiind vorba despre un sistem intermediar între sistemul riguros, al acordării personalității juridice prin lege, și sistemul larg, al dobândirii ei de la lege, prin îndeplinirea unui minim de formalități, cum era cazul societăților comerciale⁶⁷.

Legea exclude în mod expres aplicabilitatea ei pentru persoanele juridice de drept public, pentru care prevede că se creează numai prin lege (art. 1 alin. 1). Ea califică subiectele la care se aplică (asociațiile și fundațiile) drept persoane juridice de drept privat (art. 1 alin. 3).

Doctrina interbelică subliniază, chiar dacă utilizând explicații diferite, inaplicabilitatea Legii nr. 21/1924 în cazul entităților denumite în prezentul studiu drept ordine profesionale. Astfel, într-o opinie, se arată că "asociațiunile forțate" sunt înființate de, organizate prin și funcționează pe baza unor legi speciale, care le acordă și personalitate juridică⁶⁸. Într-o altă opinie, ceea ce noi numim ordine profesionale sunt calificate drept "stabilimente publice", pentru care numai Parlamentul are dreptul

⁶¹ Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Decizia din 6 noiembrie 2003, Cauza *Popov și alții c. Bulgaria*.

⁶² Ș. BELIGRĂDEANU, *op. cit.*, p. 81.

⁶³ A. TEODORESCU, *op. cit.*, p. 195.

⁶⁴ A. TEODORESCU, *op. cit.*, p. 195.

⁶⁵ Promulgată prin Decretul nr. 452/1924 și publicată în *Monitorul Oficial* nr. 27 din 6 februarie 1924.

⁶⁶ A. TEODORESCU, *op. cit.*, p. 195-196.

⁶⁷ A. TEODORESCU, *op. cit.*, p. 196-197.

⁶⁸ A. TEODORESCU, *op. cit.*, p. 201.

înființare, prin lege, în timp ce Legii nr. 21/1924 i se supun numai stabilimentele de utilitate publică, în calitate de persoane morale private⁶⁹.

21. În prezent, OG nr. 21/2000 cu privire la asociații și fundații⁷⁰ își limitează aplicabilitatea la persoanele juridice de drept privat fără scop patrimonial - asociații și fundații (art. 1 alin. 1 și 2). Asociațiile și fundațiile dobândesc personalitate juridică prin hotărâre judecătorească (art. 8 alin. 2 și art. 17 alin. 3).

Mai mult, art. 85 prevede expres că dispozițiile acestui act normativ nu se aplică persoanelor juridice de utilitate publică înființate prin legi, ordonanțe, decrete-lege, hotărâri ale Guvernului sau prin orice alte acte de drept public, acestea neintrând în sfera de aplicare a ordonanței și rămânând supuse exclusiv reglementărilor speciale care stau la baza înființării și funcționării lor.

Or, așa cum vom demonstra imediat, toate ordinele profesionale din România sunt înființate prin și funcționează potrivit legii sau unui act cu forță juridică egală cu a legii, ele având, în același timp, caracter de drept public, de interes public sau de utilitate publică, prevăzut expres sau rezultând implicit din actul de înființare, organizare și funcționare. Prin urmare, ordinele profesionale nu au forma juridică a unei asociații sau a unei fundații și nu dobândesc personalitate juridică prin hotărâre judecătorească.

Nu sunt aplicabile în cazul ordinilor profesionale nici dispozițiile privind recunoașterea ca fiind de utilitate publică, procedură de competența Guvernului și care se exercită prin hotărâre (art. 38 alin. 1 și art. 39). Explicația este foarte simplă, întrucât aceste dispoziții, privind recunoașterea ca fiind de utilitate publică, nu vizează decât asociațiile și fundațiile, adică persoanele juridice de drept privat fără scop lucrativ, care au dobândit personalitate juridică prin hotărâre judecătorească. Or, ordinele profesionale, după cum vom arăta *infra*, sunt înființate prin lege sau alt act normativ cu forță de lege, nu au natura juridică a unei asociații sau fundații, iar caracterul lor de drept public, de interes public sau de utilitate publică rezultă, expres sau implicit, din actul normativ cu forță de lege care le-a înființat și care le reglementează organizarea și funcționarea.

Prin urmare, dispozițiile OG nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații nu se aplică sub nicio formă în cazul ordinilor profesionale.

22. Și doctrina a arătat că ordinele profesionale, nefiind înființate în temeiul dreptului fundamental de asociere, consacrat de art. 40 din Constituție, sunt instituții de drept public, iar nu asociații în înțelesul OG nr. 26/2000⁷¹.

23. În schimb, dacă ordinilor profesionale nu li s-au aplicat, în trecut, dispozițiile Legii nr. 21/1924 și nici nu li se aplică, în prezent, cele ale OG nr. 26/2000, ele sunt guvernate - fiecare în parte - nu numai de legea (sau actul cu forță de lege) specială de înființare, organizare și funcționare, ci și, ca drept comun, aplicabil în subsidiar și în măsura compatibilității, de normele cuprinse în Decretul nr. 31/1954 privitor la persoanele fizice și persoanele juridice⁷².

Astfel, Decretul nr. 31/1954 se referă la toate persoanele juridice, inclusiv statul. În concret, cu privire la ordinele profesionale, sunt aplicabile dispozițiile art. 28 lit. a), conform cărora persoana juridică se poate înființa prin actul de dispoziție al organului competent al puterii sau al administrației de stat. Actualizând terminologia din Decretul nr. 31/1954 (care răspundea prevederilor constituționale sub imperiul cărora acesta a fost adoptat) la actualele exigențe constituționale, se includ în mod evident aici legile adoptate de Parlament (corespunzând legilor adoptate de organul puterii de stat cu funcție legiuitoare din perioada comunistă), precum și ordonanțele Guvernului (corespunzând decretelor cu putere de lege adoptate de organul puterii de stat din perioada comunistă, respectiv putând fi considerate ca fiind în concordanță și cu categoria actelor emise de organul comunist la vârf al

⁶⁹ P. NEGULESCU, *op. cit.*, p. 171-175, 178 și 180-181.

⁷⁰ Publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 39 din 31 ianuarie 2000.

⁷¹ Ș. BELIGRĂDEANU, *op. cit.*, p. 81.

⁷² Publicat în *Buletinul Oficial* nr. 8 din 30 ianuarie 1954.

administrației de stat).

Prin urmare, ordinele profesionale, care sunt înființate prin lege sau prin ordonanță a Guvernului, se încadrează în categoria persoanelor juridice vizate de art. 28 lit. a) din Decretul nr. 31/1954. Se observă că este vorba despre modul cel mai energic de înființare a unei persoane juridice, corespunzând concepției clasice a concesiunii legislative, la care s-a renunțat pentru persoanele juridice de drept privat fără scop lucrativ (asociații și fundații) încă din anul 1924, dar care se menține și astăzi pentru ordinele profesionale.

II. ORDINELE PROFESIONALE DIN ROMÂNIA POST-COMUNISTĂ

24. Chestiunea ordinelor profesionale - cu excepția celui al avocaților - din România post-comunistă va fi analizată pornind de la o privire generală asupra acestora (1), continuând cu un tablou al lor (2) și terminând cu aspecte comune privind regimul lor juridic (3).

1. Privire generală asupra ordinelor profesionale din România post-comunistă

25. În prezent, în România există, în afară de ordinul avocaților, încă 16 ordine profesionale⁷³. În ordinea cronologică a înființării lor, acestea sunt (în paranteză este indicat anul adoptării actului normativ de înființare):

- Corpul Experților Contabili și Contabililor Autorizați - CECCA (1994);
- Uniunea Națională a Notarilor Publici - UNNP (1995);
- Colegiul Medicilor din România - CMR (1995);
- Colegiul Farmaciștilor din România - CFR (1997);
- Colegiul Medicilor Veterinari - CMV (1998);
- Camera Auditorilor din România - CAR (1999);
- Uniunea Națională a Practicienilor în Reorganizare și Lichidare - UNPRL (1999), în prezent Uniunea Națională a Practicienilor în Insolvență - UNPI (2006);
- Camera Națională a Consilierilor în Proprietate Industrială din România - CNCPIR (2000);
- Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești - UNEJ (2000);
- Ordinul Arhitecților din România - OAR (2001);
- Ordinul Asistenților Medicali din România - OAMR (2001), în prezent Ordinul Asistenților Medicali și Moșelor din România - OAMMR (2004);
- Camera Consultanților Fiscali - CCF (2001);
- Ordinul Biochimicștilor, Biologilor și Chimiștilor în Sistemul Sanitar din România - OBBCSSR (2003)
- Colegiul Psihologilor din România - CPR (2004);
- Colegiul Medicilor Dentiști din România - CMDR (2004);
- Colegiul Național al Asistenților Sociali - CNAS (2004).

26. Profesiile liberale și/sau reglementate pentru care există ordine profesionale în România - cu excepția celei de avocat - sunt următoarele:

- medic;
- medic dentist;
- farmacist;
- biochimist în sistemul sanitar; biolog în sistemul sanitar; chimist în sistemul sanitar;
- psiholog;
- asistent medical; moașă⁷⁴;
- asistent social;
- medic veterinar;
- arhitect;
- notar public;

⁷³ A se vedea și: Ș. BELIGRĂDEANU, *op. cit.*, p. 79-80.

⁷⁴ Legea utilizează termenul de "moașă", un substantiv feminin, ceea ce nu înseamnă însă că această profesie reglementată nu ar putea fi exercitată și de un bărbat, în mod nediscriminatoriu.

- executor judecătoresc;
- practician în insolvență (inițial, practician în reorganizare și lichidare);
- consilier în proprietate industrială;
- consultant fiscal;
- auditor financiar;
- expert contabil; contabil autorizat.

2. Tabloul ordinelor profesionale din România post-comunistă

27. Corpul Experților Contabili și Contabililor Autorizați (CECCA)

CECCA este înființat prin OG nr. 66/1994 privind organizarea activității de expertiză contabilă și a contabililor autorizați⁷⁵, ca persoană juridică de utilitate publică (art. 17). Din CECCA fac parte experții contabili și contabilii autorizați, activitatea de expert contabil și de contabil autorizat putând fi exercitată numai de membrii CNECCA, respectiv numai de persoanele înscrise în tablou (art. 20, în forma inițială și apoi în forma modificată).

28. Uniunea Națională a Notarilor Publici (UNNP)

Prin Legea nr. 36/1995 a notarilor publici și a activității notariale⁷⁶ se constituie UNNP, ca organizație profesională cu personalitate juridică (art. 27). Toți notarii publici fac parte din structurile teritoriale ale ordinului notarilor publici și din UNNP (art. 26 alin. 2 și art. 27). Ca normă tranzitorie, constituirea structurilor teritoriale și a UNNP are loc în termen de 90 de zile de la intrarea în vigoare a legii (art. 106).

29. Colegiul Medicilor din România (CMR)

CMR este înființat prin Legea nr. 74/1995 privind exercitarea profesiei de medic, înființarea, organizarea și funcționarea Colegiului Medicilor din România⁷⁷. CMR se înființează ca organizație profesională, neguvernamentală, cu personalitate juridică, apolitică și fără scop patrimonial, beneficiind de autonomie (art. 12 alin. 1 și 2). CMR cuprinde toți medicii autorizați să practice profesia de medic, iar medicii care la data intrării în vigoare a legii sunt autorizați și își desfășoară activitatea sunt membri ai CMR la această dată (art. 12 alin. 3).

Prin Legea nr. 306/2004 privind exercitarea profesiei de medic, precum și organizarea și funcționarea Colegiului Medicilor din România⁷⁸ se prevede că CMR se organizează și funcționează ca organizație profesională a corpului medical, de interes public, având autonomie (art. 31 alin. 1 și 2). Profesia de medic se exercită numai de medicii membri ai CMR (art. 8 alin. 1), exercitarea calității de medic se face după obținerea calității de membru al CMR (art. 15 alin. 1), în vederea exercitării profesiei de medic medicii având obligația să se înscrie în CMR (art. 35 alin. 1). Ca dispoziții tranzitorii, se prevede că, la data intrării în vigoare a noii legi, organele de conducere ale CMR rămân în funcție și își exercită mandatul până la împlinirea duratei pentru care au fost alese (art. 86 alin. 1), iar CMR, înființat și organizat potrivit noii legi, este continuatorul de drept al CMR, înființat potrivit legii anterioare, drepturile și obligațiile trecând în patrimoniul noii instituții (art. 88).

Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății⁷⁹ arată că CMR este un organism profesional, fără scop patrimonial, de drept public, cu responsabilități delegate de autoritatea de stat și având autonomie instituțională (art. 404 alin. 1 și 2). Exercițarea profesiei de medic se face de membrii CMR (art. 377 alin. 1, art. 380 alin. 3 și art. 384 alin. 1), una dintre condițiile de exercitare a profesiei de

⁷⁵ Publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 243 din 30 august 1994.

⁷⁶ Publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 92 din 16 mai 1995.

⁷⁷ Publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 149 din 14 iulie 1995.

⁷⁸ Publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 578 din 30 iunie 2004.

⁷⁹ Publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 372 din 28 aprilie 2006.

medic fiind calitatea de membru al CMR (art. 379 alin. 1 lit. d), existând obligația medicilor ca, în vederea exercitării profesiei de medic, să se înscrie în CMR (art. 408 alin. 1), iar CMR cuprinde toți medicii care exercită profesia de medic (art. 404 alin. 4), toți medicii înscriși în CMR până la data intrării în vigoare a noii legi având de drept calitatea de membru al CMR (art. 408 alin. 7).

30. Colegiul Farmaciștilor din România (CFR)

CFR este înființat prin Legea nr. 81/1997 privind exercitarea profesiei de farmacist, înființarea, organizarea și funcționarea Colegiului Farmaciștilor din România⁸⁰. CFR se înființează ca organizație profesională, neguvernamentală, cu personalitate juridică, fără scop lucrativ, care are autonomie (art. 11 alin. 1 și 2). CFR cuprinde toți farmaciștii autorizați să practice profesiunea de farmacist, iar farmaciștii care la data intrării în vigoare a legii sunt autorizați și își desfășoară activitatea sunt membri de drept ai CFR de la această dată (art. 11 alin. 3).

Conform Legii nr. 305/2004 privind exercitarea profesiei de farmacist, precum și organizarea și funcționarea Colegiului Farmaciștilor din România⁸¹, CFR se organizează și funcționează ca organizație profesională, de interes public și fără scop patrimonial, având autonomie instituțională (art. 24 alin. 1 și 2). Profesia de farmacist poate fi exercitată de farmaciștii care sunt membri ai CFR (art. 8 alin. 1), în vederea exercitării profesiei de farmacist farmaciștii au obligația să se înscrie în CFR (art. 29 alin. 1), exercitarea profesiei de farmacist făcându-se pe baza certificatului de membru al CFR (art. 12 alin. 1), iar la data intrării în vigoare a noii legi toți farmaciștii înscriși în CFR au de drept calitatea de membru al CFR (art. 29 alin. 2). În mod tranzitoriu, se prevede că organele de conducere ale CFR la data intrării în vigoare a noii legi rămân în funcție și își exercită mandatul până la împlinirea duratei pentru care au fost alese (art. 83), iar CFR înființat și organizat potrivit noii legi este continuatorul de drept al CFR înființat potrivit legii anterioare, patrimoniul și drepturile și obligațiile preluându-se de noua organizație (art. 84).

Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății prevede că CFR este un organism profesional, fără scop patrimonial, de drept public, cu responsabilități delegate de autoritatea de stat și având autonomie instituțională (art. 576 alin. 1 și 2). Una dintre condițiile de exercitare a profesiei de farmacist este calitatea de membru al CFR (art. 560 alin. 1 lit. d), în vederea exercitării profesiei de farmacist farmaciștii au obligația să se înscrie în CFR (art. 581 alin. 1), profesia de farmacist exercitându-se pe baza certificatului de membru al CFR (art. 557 alin. 1 și art. 564 alin. 1), iar CFR cuprinde toți farmaciștii care exercită profesia de farmacist (art. 576 alin. 4), la data intrării în vigoare a noii legi farmaciștii înscriși în CFR având de drept calitatea de membru al CFR (art. 581 alin. 2).

31. Colegiul Medicilor Veterinari (CMV)

CMV este înființat prin Legea nr. 160/1998 pentru organizarea și exercitarea profesiei de medic veterinar⁸². CMV este înființat ca formă de organizare profesională autonomă, neguvernamentală, nonprofit, având personalitate juridică (art. 7 alin. 1, devenit art. 8 alin. 1). Calitatea de membru al CMV este obligatorie pentru exercitarea profesiei de medic veterinar (art. 15 alin. 2, ulterior art. 16 alin. 2).

32. Camera Auditorilor din România (CAR)

Prin OUG nr. 75/1999 privind activitatea de audit financiar⁸³ se înființează CAR, persoană juridică, organizație profesională de utilitate publică, fără scop lucrativ (art. 5 alin. 1). Sunt membri ai CAR persoanele care au calitatea de auditor financiar, auditorul financiar putând îndeplini mandatul numai dacă este membru al CAR (art. 10 alin. 1 și art. 19 lit. b din forma inițială), respectiv auditorii

⁸⁰ Publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 89 din 14 mai 1997.

⁸¹ Publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 578 din 30 iunie 2004.

⁸² Publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 298 din 6 august 1998 și republicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 433 din 25 mai 2005.

⁸³ Publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 256 din 4 iunie 1999, republicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 598 din 22 august 2003.

financiari sunt membri ai CAR (art. 3 alin. 2 în forma republicată).

33. Uniunea Națională a Practicienilor în Reorganizare și Lichidare (UNPRL), în prezent Uniunea Națională a Practicienilor în Insolvență (UNPI)

UNPRL este înființată prin OG nr. 79/1999 privind organizarea activității practicienilor în reorganizare și lichidare⁸⁴, ca persoană juridică de utilitate publică, autonomă, fără scop lucrativ (art. 15). Din UNPRL fac parte practicienii în reorganizare și lichidare (art. 15), activitatea de reorganizare și lichidare putând fi desfășurată numai de persoanele care au calitatea de practician în reorganizare și lichidare, înscrise în tabloul UNPRL (art. 18 alin. 1).

Prin OUG nr. 86/2006 privind organizarea activității practicienilor în insolvență⁸⁵ se prevede că UNPI este persoană juridică de utilitate publică, autonomă, fără scop lucrativ (art. 44). Din UNPI fac parte practicienii în insolvență (art. 44). Ca dispoziții tranzitorii, se arată că UNPI este succesoarea de drept a UNPRL (art. 73 alin. 1), iar organele de conducere ale UNPRL își îndeplinesc în continuare mandatul ca organe de conducere ale UNPI, pe întreaga perioadă a mandatului pentru care au fost alese (art. 73 alin. 3).

34. Camera Națională a Consilierilor în Proprietate Industrială din România (CNCPIR)

Prin OG nr. 66/2000 privind organizarea și exercitarea profesiei de consilier în proprietate industrială⁸⁶ se înființează CNCPIR (art. 3), ca organizație profesională, neguvernamentală, fără scop lucrativ, cu personalitate juridică (art. 33 alin. 1). Profesia de consilier în proprietate industrială poate fi practică numai de persoane care sunt membre ale CNCPIR (art. 4).

35. Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești (UNEJ)

UNEJ este înființată prin Legea nr. 188/2000 privind executorii judecătorești⁸⁷. UNEJ se constituie ca organizație profesională cu personalitate juridică (art. 28 alin. 1). Toți executorii judecătorești fac parte din structurile teritoriale ale ordinului executorilor judecătorești și din UNEJ (art. 25 alin. 2 și art. 28 alin. 1). Ca normă tranzitorie, constituirea structurilor teritoriale și a UNEJ are loc în termen de 90 de zile de la intrarea în vigoare a legii (art. 67 alin. 1).

36. Ordinul Arhitecților din România (OAR)

Prin Legea nr. 184/2001 privind organizarea și exercitarea profesiei de arhitect⁸⁸ este înființat OAR. Legea reglementează constituirea OAR, ca formă de organizare independentă și autonomă, de interes public (art. 1), iar OAR se înființează ca organizație profesională, cu personalitate juridică de drept privat, de interes public, autonomă și independentă (art. 20 alin. 1, devenit art. 23 alin. 1). Ca dispoziție tranzitorie, se prevede un comitet de inițiativă pentru convocarea conferinței naționale de constituire a OAR (art. 43 alin. 1, ulterior art. 46 alin. 1). Din OAR fac parte toți arhitecții și conducătorii arhitecți, urbanisții, stagiarii și orice deținător al titlului de arhitect, la cererea acestora (art. 20 alin. 3, devenit art. 23 alin. 3). Tabloul arhitecților cuprinde și arhitecții care nu sunt membri ai OAR (art. 33 alin. 4 lit. f din forma inițială).

37. Ordinul Asistenților Medicali din România (OAMR), în prezent Ordinul Asistenților Medicali și Moșelor din România (OAMMR)

OAMR este înființat prin Legea nr. 461/2001 privind exercitarea profesiei de asistent medical, înființarea, organizarea și funcționarea Ordinului Asistenților Medicali din România⁸⁹. OAMR se

⁸⁴ Publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 421 din 31 august 1999.

⁸⁵ Publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 944 din 22 noiembrie 2006.

⁸⁶ Publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 395 din 23 august 2000.

⁸⁷ Publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 599 din 10 noiembrie 2000.

⁸⁸ Publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 195 din 18 aprilie 2001 și republicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 771 din 23 august 2004.

⁸⁹ Publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 425 din 31 iulie 2001.

înființează ca organizație profesională, neguvernamentală, nonprofit și cu personalitate juridică (art. 23 alin. 1). OAMR cuprinde asistenții medicali autorizați să practice profesiunea de asistent medical (art. 23 alin. 1).

Prin Legea nr. 307/2004 privind exercitarea profesiei de asistent medical și a profesiei de moașă, precum și organizarea și funcționarea Ordinului Asistenților Medicali și Moașelor din România⁹⁰ se prevede că OAMMR se organizează și funcționează ca organizație profesională, neguvernamentală, de interes public, nonprofit, având autonomie instituțională (art. 40 alin. 1 și 2). Calitatea de membru al OAMMR se dobândește la cerere (art. 43 alin. 1). La data intrării în vigoare a noii legi, denumirea de OAMR se schimbă în aceea de OAMMR (art. 62 alin. 1).

38. Camera Consultanților Fiscali (CCF)

CCF este înființată prin OG nr. 71/2001 privind organizarea și exercitarea activității de consultanță fiscală⁹¹ (art. 10 alin. 1), ea fiind o organizație profesională de utilitate publică, persoană juridică fără scop lucrativ (art. 10 alin. 2). Persoana care a obținut certificatul de atestare se înregistrează la CCF, pentru a i se permite exercitarea profesiei (art. 8).

39. Ordinul Biochimiștilor, Biologilor și Chimiștilor în Sistemul Sanitar din România (OBBCSSR)

Prin Legea nr. 460/2003 privind exercitarea profesiunilor de biochimist, biolog și chimist, înființarea, organizarea și funcționarea Ordinul Biochimiștilor, Biologilor și Chimiștilor în sistemul sanitar din România se înființează OBBCSSR, ca organizație profesională, neguvernamentală, nonprofit și cu personalitate juridică (art. 22 alin. 1). OBBCSSR cuprinde biochimiștii, biologii și chimiștii autorizați să exercite profesiunea (art. 22 alin. 2).

40. Colegiul Psihologilor din România (CPR)

CPR este înființat prin Legea nr. 213/2004 privind organizarea profesiei de psiholog cu drept de liberă practică, înființarea, organizarea și funcționarea Colegiului Psihologilor din România⁹². CPR este o organizație profesională, cu personalitate juridică, de drept privat, autonomă și independentă, de interes public (art. 23 alin. 1). CPR se constituie din totalitatea psihologilor cu drept de liberă practică din România (art. 23 alin. 3).

41. Colegiul Medicilor Dentiști din România (CMDR)

Înființarea CMDR se face prin Legea nr. 308/2004 privind exercitarea profesiei de medic dentist, precum și înființarea, organizarea și funcționarea Colegiului Medicilor Dentiști din România⁹³. CMDR se înființează, se organizează și funcționează ca organizație profesională, de interes public, cu personalitate juridică, având autonomie instituțională (art. 30 alin. 1 și 2). Profesia de medic dentist se exercită numai de medicii dentiști membri ai CMDR (art. 7 alin. 1 și art. 9 alin. 1 lit. c), în vederea exercitării profesiei de medic dentist medicii dentiști având obligația să se înscrie în CMDR (art. 34 alin. 1), iar exercitarea profesiei de medic dentist făcându-se după obținerea calității de membru al CMDR (art. 16 alin. 1).

Potrivit Legii nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății, CMDR este un organism profesional, fără scop patrimonial, de drept public, cu responsabilități delegate de autoritatea de stat și având autonomie instituțională (art. 500 alin. 1 și 2). Profesia de medic dentist se face numai de medicii dentiști membri ai CMDR (art. 474 alin. 1 și art. 483 alin. 1), una dintre condițiile de exercitare a profesiei de medic dentist fiind calitatea de membru al CMDR (art. 476 alin. 1 lit. d), existând obligația medicilor dentiști ca, în vederea exercitării profesiei de medic dentist, să se înscrie în CMDR (art. 504

⁹⁰ Publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 578 din 30 iunie 2004.

⁹¹ Publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 538 din 1 septembrie 2001.

⁹² Publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 492 din 1 iunie 2004.

⁹³ Publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 582 din 30 iunie 2004.

alin. 1), iar CMDR cuprinde toți medicii dentiști care exercită profesia de medic dentist (art. 500 alin. 4). Ca dispoziție tranzitorie, organele de conducere ale CMDR la data intrării în vigoare a noii legi își exercită mandatul până la împlinirea duratei pentru care au fost alese (art. 545 alin. 1).

42. Colegiul Național al Asistenților Sociali (CNAS)

CNAS este înființat prin Legea nr. 466/2004 privind Statutul asistentului social⁹⁴. CNAS este o organizație profesională, neguvernamentală, de interes public, nonprofit, cu personalitate juridică, autonomă și independentă (art. 26 alin. 1). Asistentul social își poate desfășura activitatea numai după înscrierea în CNAS (art. 8 alin. 1), CNAS fiind constituit din totalitatea asistenților sociali (art. 26 alin. 5). Există și dispoziții tranzitorii, referitoare la măsuri pentru alegerea organelor de conducere (art. 32 și art. 33).

3. Aspecte comune privind regimul juridic al ordinilor profesionale din România post-comunistă

43. O primă observație din analiza legislației române conduce la concluzia că toate ordinele profesionale care există în prezent în România - cu excepția ordinului avocaților - sunt înființate în perioada post-comunistă, *in concreto* începând cu anul 1994. Niciun ordin profesional - exceptând ordinul avocaților - nu a existat la sfârșitul perioadei comuniste în România.

În al doilea rând, toate ordinele profesionale au fost înființate printr-un act unilateral de putere publică, cu caracter normativ și având forță de lege (și anume, fie lege, fie ordonanță). Simetric, orice modificări privind existența ordinilor profesionale s-a făcut prin același tip de act. Nicio altă modalitate de înființare a ordinilor profesionale decât legea sau actul normativ cu forță de lege nu a fost utilizată.

În al treilea rând, toate ordinele profesionale sunt entități cu personalitate juridică. Precizăm că analiza noastră are în vedere exclusiv organizarea națională a ordinilor profesionale, fără a ne interesa și de eventualele structuri teritoriale, cu sau fără personalitate juridică.

Ca o a patra constatare, legile speciale prevăd că ordinele profesionale sunt organizații profesionale, neguvernamentale și fără scop lucrativ, ele fiind de cele mai multe calificate în mod expres fie persoane de drept public, fie persoane de drept privat, dar de utilitate publică sau de interes public.

În al cincilea rând, în absolut toate situațiile, există principiul unicității ordinului profesional pentru o anumită profesie liberală sau reglementată.

În al șaselea rând, sub aspectul denumirii, structurile naționale ale ordinilor profesionale se numesc "ordin", "corp", "uniune", "colegiu" sau "cameră".

A șaptea observație vizează faptul că, în imensa majoritate a cazurilor, exercitarea unei profesii liberale sau reglementate pentru care există un ordin profesional este condiționată de apartenența obligatorie a persoanei la respectivul ordin profesional.

44. În cazul ordinilor profesionale care au cunoscut acte normative succesive de organizare, și care au desființat un ordin profesional, înlocuindu-l cu altul, a fost întotdeauna vorba de operațiunea juridică a transformării persoanei juridice⁹⁵.

Altfel spus, concomitent cu desființarea fostei persoane juridice, a fost înființată, în locul acesteia, o nouă persoană juridică, în calitate de succesoare universală a persoanei juridice inițiale. Noua persoană juridică înființată, în calitate de continuatoare a celei desființate, a preluat membrii acesteia, patrimoniul, drepturile și obligațiile, iar organele de conducere ale persoanei desființate au continuat să funcționeze în calitate de organe de conducere ale persoanei nou înființate.

Prin urmare, nu a existat niciun moment de ruptură sau de discontinuitate juridică în existența și

⁹⁴ Publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 1088 din 23 noiembrie 2004.

⁹⁵ A se vedea, pentru detalii: Gheorghe BELEIU, Marian NICOLAE, Petrică TRUȘCĂ, **Drept civil român. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil**, ed. a VII-a, Editura *Universul juridic*, București, 2001, p. 546-552.

personalitatea juridică a ordinelor profesionale pentru care, prin acte normative cu forță de lege, s-a dispus transformarea lor.

45. În sfârșit, din perspectiva Legii nr. 200/2004 privind recunoașterea diplomelor și calificărilor profesionale pentru profesiile reglementate din România, se constată că această lege constituie dreptul comun pentru exercitarea profesiilor reglementate în România, inclusiv pentru acelea ai căror membri sunt organizați în ordine profesionale.

Legea exclude expres din domeniul său de aplicare profesiile reglementate pentru care se aplică exclusiv legi speciale: medic, medic dentist, farmacist, asistent medical, moașă, medic veterinar, arhitect (art. 1 alin. 3).

În schimb, ea constituie dreptul comun (completat, de fiecare dată, cu legile speciale), pentru următoarele profesii reglementate, ai căror membri sunt organizați în ordine profesionale (cu excepția profesiei de avocat): auditor financiar; consilier în proprietate industrială; expert contabil; contabil autorizat; practician în insolvență; psiholog; biochimist în sistemul sanitar; biolog în sistemul sanitar; chimist în sistemul sanitar (art. 3 alin. 2 și anexa 2).

Pentru aceste profesii reglementate, în principiu autoritatea competentă în sensul legii este reprezentată de ordinul profesional respectiv (art. 3 alin. 3 și anexa nr. 3).

III. EVOLUȚIA ISTORICĂ A ORDINULUI PROFESIONAL AL AVOCAȚILOR ÎN ROMÂNIA

46. Cercetarea evoluției istorice a ordinului profesional al avocaților din România⁹⁶ se va dezvolta pe dimensiunile structurilor teritoriale (1) și structurii naționale (2), pentru a prezenta apoi calificarea lor doctrinală din perioada interbelică (3).

1. Înființarea și evoluția istorică a structurilor teritoriale ale ordinului profesional al avocaților din România

47. Norme juridice moderne privind reglementarea calității de avocat și exercitarea acestei profesii apar încă din prima jumătate a secolului al XIX-lea.

48. Organizarea ordinală a profesiei liberale de avocat se realizează însă abia prin Legea din 6 decembrie 1864 pentru constituirea corpului de avocați⁹⁷.

Legea prevede înscrierea avocaților în tabloul avocaților județului, întocmit de consiliul de disciplină (art. 3).

În capitala fiecărui județ unde numărul avocaților înscriși în tablou este de cel puțin 10 se formează câte un consiliu de disciplină (art. 6). Consiliul de disciplină și decanul acestuia sunt aleși de avocați (art. 7). În județele în care numărul avocaților este mai mic, atribuțiile consiliului de disciplină sunt îndeplinite de tribunal.

Terminologia utilizată de lege pentru ordinul avocaților este aceea de "corpul de avocați" (art. 8), cu sensul de avocați înscriși în tabloul avocaților. Expresia are un sens larg (totalitatea avocaților din România) și un sens restrâns (totalitatea avocaților înscriși în tabloul unui județ).

Există și dispoziții tranzitorii și finale, privind alegerea consiliilor de disciplină (art. 29) și abrogarea legilor anterioare contrare (art. 30).

Prin urmare, asistăm la crearea, prin lege, a ordinului avocaților din România, sub denumirea de "corpul de avocați". Înființarea acestuia se face prin lege și el include obligatoriu toți avocații. Ordinul profesional al avocaților cunoaște numai o organizare teritorială (corpurile de avocați cuprinzând toți avocații înscriși în tablou într-un județ), iar nu și o organizare națională. Corpurile județene de avocați sunt conduse de organe alese, cu excepția cazului în care, din cauza numărului mic de avocați, nu se constituie organe alese, ci atribuțiile acestora sunt exercitate de instanțele judecătorești. Corpurile de avocați din județe nu au personalitate juridică.

49. Prin Legea din 12 martie 1907 pentru organizarea corpului de avocați⁹⁸, structurile teritoriale ale ordinului avocaților dobândesc personalitate juridică.

Conform legii, exercitarea profesiei de avocat se face de persoane înscrise în tabloul avocaților (art. 1), fiind interzis oricărei persoane care nu are calitatea de avocat să aibă un birou de avocatură (art. 31).

Denumirea utilizată continuă să fie cea de "corpul avocaților", iar corpul avocaților din fiecare

⁹⁶ A se vedea și: Tiberiu SAVU, **Unele considerații privind regimul juridic al organizării și funcționării barourilor**, în *Avocatul nr. 1/2006*, p. 27-29.

⁹⁷ C. HAMANGIU, **Codul general al României**, vol. II - *Legi uzuale 1860-1900*, Editura Librăriei Leon Alcalay, București, 1900, p. 1426 și urm.

⁹⁸ Publicată în *Monitorul Oficial nr. 277* din 12 martie 1907.

district este persoană juridică (art. 35). Numai în sens restrâns corpurile avocaților (la nivel teritorial) sunt persoane juridice, iar nu și în sens larg (totalitatea avocaților din România).

Ca dispoziții tranzitorii și finale, se prevede că toată averea prezentă a corpului de avocați din fiecare district urmând să aparțină de drept corpului de avocați devenit persoană juridică (art. 35), că vor continua să funcționeze consiliile de disciplină existente la data intrării în vigoare a legii, până la expirarea termenului pentru care au fost alese (art. 40) și că Legea din 6 decembrie 1864 se abrogă (art. 92).

Se constată menținerea denumirii de "corp de avocați", ca și existența în continuare doar a structurilor teritoriale, iar nu și a unei structuri naționale a ordinului avocaților. În schimb, corpurile avocaților, care preexistau, dobândesc personalitate juridică, direct prin dispoziția legii.

50. Legea din 21 februarie 1923 pentru organizarea și unificarea corpului de avocați⁹⁹ utilizează, ca sinonime, expresiile "corpul avocaților" (în sens restrâns, la nivel teritorial) și "baroul".

Exercitarea profesiei de avocat se face de membrii corpului avocaților (art. 1).

Corpul avocaților (baroul) din fiecare district este persoană juridică (art. 55). Evident, sunt persoane juridice numai corpurile avocaților în sens restrâns (barourile), iar nu și corpul avocaților în sens larg.

Pentru prima dată, se înființează și o structură națională a ordinului avocaților, aspect care va fi prezentat *infra*.

Ca dispoziții tranzitorii și finale, se prevede că se mențin circumscripțiile barourilor corpului de avocați (art. 119), abrogându-se în același timp legile contrare (art. 123).

51. Conform Legii din 28 decembrie 1931 pentru organizarea corpului de avocați¹⁰⁰, terminologia utilizată este aceea ce "corpul avocaților" sau "barou", cu menținerea distincției între sensul larg și sensul restrâns al sintagmei "corpul avocaților".

Avocații sunt înscriși în corpul avocaților (art. 46) și numai avocații pot desfășura activități avocațiale (art. 50 și art. 67).

Corpul avocaților din fiecare barou este persoană juridică (art. 149).

Ca dispoziții tranzitorii și finale, se mențin circumscripțiile barourilor (art. 298), iar legile anterioare se abrogă (art. 291).

52. Prin Decretul-Lege din 26 octombrie 1939 pentru numirea și funcționarea comisiunilor interimare la Uniunea avocaților și la Barourile avocaților din țară¹⁰¹, sunt dizolvate organele barourilor, fiind numite organe interimare de conducere de ministrul justiției (art. I), iar Legea din 28 decembrie 1931 este abrogată (art. II).

Se observă că nu sunt suprimate barourile, ci doar sunt dizolvate organele alese de conducere ale acestora, înlocuite cu organe numite, care devin organele de conducere ale barourilor ce continuă să existe. Evident, măsura are un caracter politic, în vederea schimbării conducerilor alese ale profesiei de avocat cu oameni loiali regimului. Nu este în niciun fel afectată existența structurilor ordinului profesional al avocaților.

Singura terminologie utilizată este aceea de "barou", fără a se mai regăsi și cea de "corpul avocaților".

53. Legea nr. 509 din 5 septembrie 1940 pentru organizarea Corpului de avocați din România¹⁰² utilizează sintagma "corpul de avocați" numai în sensul larg, de totalitate a avocaților din România (adică ordinul profesional), care se organizează prin organe profesionale (art. 1).

⁹⁹ Publicată în *Monitorul Oficial* nr. 231 din 21 februarie 1923.

¹⁰⁰ Publicată în *Monitorul Oficial* nr. 301 din 28 decembrie 1931.

¹⁰¹ Publicat în *Monitorul Oficial* nr. 248 din 26 octombrie 1939.

¹⁰² Publicată în *Monitorul Oficial* nr. 205 din 5 septembrie 1940.

Barourile sunt alcătuite din avocații din circumscripția respectivă (art. 4) și sunt persoane juridice de drept public (art. 6).

Ca dispoziții tranzitorii și finale, se prevăd alegerile pentru constituirea organelor locale ale corpului de avocați (art. 291), organe interimare la conducerea barourilor (art. 292) și abrogarea reglementărilor anterioare (art. 300).

Remarcăm faptul că legea menționează expres calitatea barourilor de persoane juridice de drept public.

54. Prin Legea nr. 3 din 17 ianuarie 1948 pentru desființarea Barourilor și înființarea Colegiilor de Avocați din România¹⁰³, barourile avocaților se desființează (art. 1), iar în locul lor se înființează colegii de avocați pe județe, cu drepturile și obligațiile prevăzute în Legea nr. 509 din 5 septembrie 1940 (art. 2 alin. 1). Colegiile de avocați sunt persoane juridice de drept public (art. 2 alin. 2).

Patrimoniul fostelor barouri trece deplin drept, prin efectul legii, asupra colegiilor de avocați înlocuitoare (art. 3).

Avocații membri ai fostelor barouri trebuie să facă cerere de înscriere în noile colegii de avocați, care trebuie aprobate de organele de conducere ale profesiei (art. 6 - art. 12).

În mod tranzitoriu, organele de conducere ale colegiilor de avocați sunt numite de ministrul justiției, până la intrarea în vigoare a unei noi legislații privind profesia de avocat (art. 4 și art. 5).

Reglementările contrare în materie sunt abrogate (art. 17).

Se observă că, pentru prima dată, legiuitorul se pronunță în mod expres și radical, desființând structurile teritoriale existente ale ordinului avocaților (barourile). Totuși, nu este vorba despre o suprimare pură și simplă, în locul acestora fiind înființate colegiile de avocați, tot cu personalitate juridică, succesoare universale și deplin drept, direct în temeiul legii, al vechilor barouri (cu privire la drepturile și obligațiile prevăzute de legislația avocaturii și la patrimoniul), cu unele excepții (organe interimare de conducere, obligativitatea reînscriserii avocaților).

Justificarea acestor măsuri este exclusiv politică, de epurare a avocaturii și de înlocuire a conducerilor alese. Oricât de radicală ar fi sub aspect juridic, ea nu are semnificația unei discontinuități juridice pentru ordinul profesional al avocaților și pentru structurile sale.

55. Conform Decretului nr. 39/1950 privitor la profesiunea de avocat¹⁰⁴, numai membrii colegiilor de avocați pot exercita profesiunea de avocat (art. 2).

Colegiile de avocați au personalitate juridică (art. 3).

În mod tranzitoriu, organele de conducere existente își vor exercita atribuțiile până la constituirea noilor organe (art. 68). Ca dispoziție finală, Legea nr. 509 din 5 septembrie 1940 este abrogată (art. 68).

Colegiile de avocați, cu personalitate juridică, rămân singura formă de structurare - la nivel teritorial - a ordinului avocaților, deoarece structura centrală este desființată, așa cum se va arăta mai jos.

56. Decretul nr. 281/1954 pentru organizarea avocaturii în Republica Populară Română¹⁰⁵ prevede existența colegiilor de avocați, ca organizații obștești, cu personalitate juridică (art. 5).

Toți avocații sunt cuprinși în colegiul de avocați din respectiva circumscripție teritorială (art. 7).

Cu câteva excepții, Decretul nr. 39/1950 este abrogat.

Cum vom arăta în continuare, prin acest act normativ se reînființează structura centrală a ordinului avocaților din România.

Sub aspect terminologic, este de remarcat faptul că, în raport cu concepția juridică din epocă, nu se mai face vorbire de persoane juridice de drept public, ci de organizații obștești, cu personalitate

¹⁰³ Publicată în *Monitorul Oficial* nr. 15 din 17 ianuarie 1948.

¹⁰⁴ Publicat în *Buletinul Oficial* nr. 11 din 14 februarie 1950.

¹⁰⁵ Publicat în *Buletinul Oficial* nr. 34 din 21 iulie 1954.

juridică.

57. Decretul-Lege nr. 90/1990 privind unele măsuri pentru organizarea și exercitarea avocaturii în România¹⁰⁶ prevede că asistența juridică se exercită numai de avocați (art. 2 alin. 1).

Avocatura se organizează și funcționează pe baza autonomiei profesiei (art. 3 alin. 1), fiind suprimată dependența administrativă față de Ministerul Justiției.

În fiecare județ și în municipiul București este constituit câte un barou (art. 3 alin. 3), cu personalitate juridică (art. 3 alin. 5).

Ca dispoziții tranzitorii, în legislația în vigoare expresia "colegiu de avocați" este înlocuită cu "barou", iar Decretul nr. 281/1954 este parțial abrogat.

Rațiunea acestui act normativ nu a fost de a suprima ordinul avocaților existent sau de a crea unul nou, fără continuitate juridică. Dimpotrivă, cu menținerea continuității juridice a structurilor ordinale, voința legiuitorului a fost de a se reveni la denumiri tradiționale și la organe de conducere alese de membrii profesiei, suprimându-se dependența juridică față de Ministerul Justiției. Pe cale de consecință, și fără nicio conotație ideologică, barourile, chiar în absența unor dispoziții exprese ale actului normativ, având însă în vedere conținutul acestuia și rațiunea legiuitorului, nu pot fi decât succesoarele universale și de plin drept, în temeiul legii, ale fostelor colegii de avocați. Numai în acest mod barourile continuă să îndeplinească atribuțiile prevăzute de lege, avocații își păstrează calitatea, barourile sunt succesoarele în drepturi și obligații.

Pentru structura centrală a ordinului profesional al avocaților există și alte dispoziții exprese, care vor fi analizate în capitoul următor.

58. Potrivit Legii nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat, în forma sa inițială¹⁰⁷ și în forma republicată¹⁰⁸, profesia de avocat este liberă și independentă, cu organizare și funcționare autonome, în condițiile acestei legi speciale (art. 1 alin. 1), putând fi exercitată numai de membrii barourilor (art. 1 alin. 2).

Barourile, împreună cu Uniunea Avocaților din România, asigură exercitarea calificată a dreptului la apărare, competența și disciplina profesională, protecția demnității și onoarei membrilor săi (art. 7, devenit art. 9).

Baroul este constituit din toți avocații din circumscripția sa, el având personalitate juridică, buget și patrimoniu proprii (art. 43 alin. 1 și 2, ulterior art. 48 alin. 1 și 2).

Ca dispoziții tranzitorii, se prevăd termenele pentru alegerea noilor organe de conducere ale barourilor, până atunci organele existente rămânând în funcție (art. 76, devenit art. 81). Prin urmare, noua lege nu afectează existența ori personalitatea juridică a barourilor existente, ci doar organizarea și funcționarea lor, prevăzând în același timp alegerea unor noi organe de conducere.

Prin lege sunt abrogate Decretul nr. 281/1954 și Decretul-Lege nr. 90/1990 (art. 79, apoi art. 83 în urma republicării).

59. O modificare a Legii nr. 51/1995, importantă în raport cu obiectul prezentului studiu, este realizată prin Legea nr. 225/2004 privind modificarea și completarea Legii nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat¹⁰⁹. În prezent, Legea nr. 51/1995, cu aceste modificări, constituie cadrul juridic în vigoare sub aspectul care ne interesează.

Profesia de avocat este liberă și independentă, cu organizare și funcționare autonome, în condițiile Legii nr. 51/1995 (art. 1 alin. 1). Profesia de avocat se exercită numai de avocații înscriși în tabloul baroului din care fac parte, barou component al Uniunii Naționale a Barourilor din România (art. 1 alin. 2). Constituirea și funcționarea de barouri în afara Uniunii Naționale a Barourilor din România

¹⁰⁶ Publicat în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 32 din 1 martie 1990.

¹⁰⁷ Publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 116 din 9 iunie 1995.

¹⁰⁸ Republicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 113 din 6 martie 2001.

¹⁰⁹ Publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 559 din 23 iunie 2004.

sunt interzise, iar actele de constituire și de înregistrare a acestora sunt nule de drept (art. 1 alin. 3).

Barourile, împreună cu Uniunea Națională a Barourilor din România, asigură exercitarea calificată a dreptului la apărare, competența și disciplina profesională, protecția demnității și onoarei avocaților membri (art. 9 alin. 1).

În fiecare județ și în municipiul București există și funcționează un singur barou membru al Uniunii Naționale a Barourilor din România (art. 9 alin. 2).

Baroul este constituit din toți avocații din circumscripția sa, el având personalitate juridică, buget și patrimoniu proprii (art. 48 alin. 1 și 2, nemodificat).

Legea prevede că, la data intrării în vigoare a legii de modificare, persoanele fizice sau juridice care au fost autorizate în baza altor acte normative ori au fost încuviințate prin hotărâri judecătorești să desfășoare activități de consultanță, de reprezentare sau de asistență juridică, în orice domenii, își încetează de drept activitatea și, de asemenea, pe aceeași dată, încetează de drept efectele oricărui act normativ, administrativ sau jurisdicțional prin care au fost recunoscute ori încuviințate activități de consultanță, reprezentare și asistență juridică în mod contrar dispozițiilor Legii nr. 51/1995, aceste dispoziții nefiind aplicabile pentru profesia de consilier juridic (art. 82 alin. 1 - 3).

2. Înființarea și evoluția istorică a structurii naționale a ordinului profesional al avocaților din România

60. Așa cum am prezentat *supra*, prima organizare corporatistă a avocaților din România, sub forma corpurilor de avocați, fără personalitate juridică, s-a realizat în 1864 numai la nivel teritorial, iar nu și la nivel național.

61. Prima structură națională a ordinului avocaților din România este înființată prin Legea din 21 februarie 1923 pentru organizarea și unificarea corpului de avocați.

Astfel, se înființează un organ general al barourilor avocaților din România, care este persoană juridică, având denumirea de Uniunea Avocaților din România (art. 71).

În acest mod, ordinul profesional al avocaților se structurează pe două paliere: corpurile de avocați (barourile), înființate la 1864 prin lege și dobândind prin lege personalitate juridică la 1907, și Uniunea Avocaților din România, înființată prin lege și având personalitate juridică, la 1923.

Ca și structurile teritoriale ale ordinului avocaților, înființarea structurii naționale și dobândirea personalității juridice de către aceasta s-au realizat prin lege. Uniunea Avocaților din România este formată din barouri, iar nu din avocați. Toate barourile sunt membre ale Uniunii Avocaților din România, neexistând vreun barou în afara acesteia.

62. Legea din 28 decembrie 1931 pentru organizarea corpului de avocați dispune că Uniunea Avocaților din România, înființată prin Legea din 21 februarie 1923, ca organ general al barourilor avocaților din România, este și rămâne persoană juridică (art. 125).

63. Prin Decretul-Lege din 26 octombrie 1939 pentru numirea și funcționarea comisiunilor interimare la Uniunea avocaților și la Barourile avocaților din țară, sunt dizolvate nu numai organele barourilor, ci și organele Uniunii Avocaților din România, fiind numite organe interimare de conducere de ministrul justiției (art. I), iar Legea din 28 decembrie 1931 este abrogată (art. II).

Ca și în cazul barourilor, se observă că nu este suprimată Uniunea Avocaților din România, ci doar sunt dizolvate organele alese de conducere ale acesteia, înlocuite cu organe numite, care devin organele de conducere ale Uniunii Avocaților din România, care continuă să existe. Evident, măsura are un caracter politic, în vederea schimbării conducerilor alese ale profesiei de avocat cu oameni loiali regimului. Nu este în niciun fel afectată existența structurilor ordinului profesional al avocaților.

64. Legea nr. 509 din 5 septembrie 1940 pentru organizarea Corpului de avocați din România prevede existența Uniunii Barourilor din România, alcătuită din toate barourile din țară (art. 5). Aceasta este persoană juridică de drept public (art. 6).

Ca dispoziții tranzitorii și finale, se prevăd alegerile pentru constituirea organelor centrale ale corpului de avocați (art. 291) și organe interimare la conducerea Uniunii Barourilor din România (art. 292).

Se observă noua denumire a structurii centrale a ordinului avocaților, și anume Uniunea Barourilor din România, în loc de Uniunea Avocaților din România. Ea continuă să fie compusă din barouri (iar nu din avocați) și să aibă personalitate juridică, legea prevăzând expres natura de persoană juridică de drept public.

65. Legea nr. 3 din 17 ianuarie 1948 pentru desființarea Barourilor și înființarea Colegiilor de Avocați din România desființează nu numai barourile avocaților, înființând în locul lor colegii de avocați pe județe, ci ea desființează și Uniunea Barourilor Avocaților din România (art. 1), în locul căreia este înființată Uniunea Colegiilor de Avocați din România, cu drepturile și obligațiile prevăzute de Legea nr. 509 din 5 septembrie 1940 (art. 2 alin. 1). Uniunea Colegiilor de Avocați din România este persoană juridică de drept public (art. 2 alin. 2).

Patrimoniul fostei Uniuni a Barourilor Avocaților din România trece de plin drept, prin efectul legii, asupra Uniunii Colegiilor de Avocați din România înlocuitoare (art. 3).

În mod tranzitoriu, organele de conducere ale Uniunii Colegiilor de Avocați din România sunt numite de ministrul justiției, până la intrarea în vigoare a unei noi legislații privind profesia de avocat (art. 4 și art. 5).

Toate observațiile făcute *supra* cu privire la barouri și la colegiile de avocați sunt valabile, *mutatis mutandis*, și pentru structura centrală a ordinului avocaților din România.

66. Conform Decretului nr. 39/1950 privitor la profesiunea de avocat, structura centrală a ordinului avocaților din România - Uniunea Colegiilor de Avocați din România - este desființată, patrimoniul ei fiind lichidat (art. 65). Colegiile de avocați sunt puse sub îndrumarea și controlul Ministerului Justiției (art. 3).

Așa cum s-a arătat, colegiile de avocați, cu personalitate juridică, rămân singura formă de structurare - la nivel teritorial - a ordinului avocaților. Desființarea structurii centrale a reprezentat expresia voinței politice de subordonare totală a avocaturii față de aparatul de stat (Ministerul Justiției) și, prin aceasta, față de factorul politic comunist.

67. Perioada în care ordinul avocaților a rămas fără organizare la nivel național a fost foarte scurtă. Prin Decretul nr. 281/1954 pentru organizarea avocaturii în Republica Populară Română se înființează Colegiul Central al Colegiilor de Avocați din Republica Populară Română, cu personalitate juridică, pentru organizarea, conducerea și îndrumarea activităților avocațiale din România (art. 19).

Conducerea generală a avocaturii rămâne exercitată de Ministerul Justiției (art. 25).

Prin urmare, după o perioadă de numai 4 ani, organul central al ordinului avocaților, suprimat prin decret cu putere de lege, este reînființat, tot ca persoană juridică, și tot prin decret cu putere de lege.

68. Decretul-Lege nr. 90/1990 privind unele măsuri pentru organizarea și exercitarea avocaturii în România face vorbire de Uniunea Avocaților din România, compusă din toți avocații înscrși în barouri (art. 3 alin. 2), cu personalitate juridică (art. 3 alin. 5). Se observă că, pentru prima dată, structura centrală a ordinului profesional al avocaților nu mai este compusă din structurile teritoriale ale ordinului (din toate barourile), ci direct din avocați (mai precis, din toți avocații).

Art. 4 alin. 2 conține o dispoziție tranzitorie, privind "primul congres de constituire", care are în vedere congresul de alegere a noilor organe ale Uniunii Avocaților din România. Textul se corelează cu

art. 14, privind constituirea organelor Uniunii Avocaților din România, în termen de 15 zile de la intrarea în vigoare a actului normativ.

În afară de argumentele expuse în capitolul anterior, referitoare la barouri și aplicabile, *mutatis mutandis*, și la Uniunea Avocaților din România, privind rațiunea noii legi, textele exprese arătate mai sus întăresc ideea continuității juridice a structurilor (teritoriale și centrală) ale ordinului avocaților din România. Astfel, operațiunea juridică utilizată de legiuitor a fost, ca și în alte cazuri anterioare, cea a transformării persoanei juridice, în sensul că, prin unul și același act normativ cu putere de lege au fost suprimate persoanele juridice existente (colegiile de avocați și Colegiul Central al Colegiilor de Avocați), dar, în același timp, au fost înființate, în locul lor și ca succesoare universale, barourile și Uniunea Avocaților din România. Constituirea persoanelor juridice succesoare universale s-a făcut deci direct în temeiul decretului-lege, de plin drept, iar termenele prevăzute de acest act normativ se referă exclusiv la constituirea, prin alegeri, a noilor organe de conducere ale structurilor ordinului avocaților, iar nu la înființarea însăși a noilor persoane juridice.

69. Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat, în forma sa inițială și în forma sa republicată, dispune că Uniunea Avocaților din România, împreună cu barourile, asigură exercitarea calificată a dreptului la apărare, competența și disciplina profesională, protecția demnității și onoarei membrilor săi (art. 7, devenit art. 9).

Uniunea Avocaților din România este formată din toți avocații înscrși în barouri, are personalitate juridică, patrimoniu și buget proprii, niciun barou neputând funcționa în afara Uniunii Avocaților din România (art. 52, ulterior art. 57).

Ca dispoziții tranzitorii, se prevăd termenele pentru alegerea noilor organe de conducere ale Uniunii Avocaților din România, până atunci organele existente rămânând în funcție (art. 76, devenit art. 81). Prin urmare, noua lege nu afectează existența ori personalitatea juridică a Uniunii Avocaților din România existente, ci doar organizarea și funcționarea ei, prevăzând în același timp alegerea unor noi organe de conducere.

70. Prin Legea nr. 201/2004 privind completarea Legii nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat¹¹⁰ apare pentru prima dată sintagma Uniunea Națională a Barourilor din România.

În realitate, este vorba despre o simplă inadvertență legislativă. Astfel, singurul obiect al acestei legi de modificare este transpunerea acquis-ului comunitar și reglementarea exercitării avocaturii în România de avocații provenind din statele membre ale Uniunii Europene și ale Spațiului Economic European. De altfel, intrarea în vigoare a legii este prevăzută la data aderării României la Uniunea Europeană (art. II), deci dispozițiile sale nu au intrat în vigoare în urma publicării oficiale și nu au schimbat denumirea Uniunii Avocaților din România.

Explicația inadvertenței legislative constă în aceea că, fiind pregătită o modificare substanțială a Legii nr. 51/1995 (care se va și realiza puțin mai târziu), în care s-a prevăzut schimbarea denumirii structurii centrale a ordinului avocaților din România, noua terminologie a fost utilizată în tot proiectul legii de modificare. Ca urmare a necesității respectării calendarului de transpunere a acquis-ului comunitar în vederea aderării, partea din proiectul legii de modificare care viza exercitarea avocaturii în România de avocații provenind din statele membre ale Uniunii Europene și ale Spațiului Economic European a fost desprinsă din proiectul de lege inițial, transformată în proiect de lege de sine stătător și adoptată ca atare, fără să se mai facă o corelare cu legislația în vigoare la acel moment (unde se vorbea de Uniunea Avocaților din România), poate și din dorința de a păstra unitatea terminologică față de proiectul care urma să fie adoptat.

71. În urma modificărilor aduse Legii nr. 51/1995 prin Legea nr. 225/2004, ne găsim - în raport cu obiectul acestui studiu - în prezența cadrului juridic în vigoare.

¹¹⁰ Publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 483 din 23 mai 2004.

Actuala structură națională a ordinului profesional al avocaților din România este Uniunea Națională a Barourilor din România. Ea este formată din toate barourile din România (art. 57 alin. 1). Se revine astfel la compunerea tradițională a structurii naționale, nu din avocați (toți avocații din România), ci din barouri (toate barourile din România).

Profesia de avocat se exercită numai de avocații înscriși în tabloul baroului din care fac parte, barou component al Uniunii Naționale a Barourilor din România (art. 1 alin. 2). Constituirea și funcționarea de barouri în afara Uniunii Naționale a Barourilor din România sunt interzise, iar actele de constituire și de înregistrare a acestora sunt nule de drept (art. 1 alin. 3). În fiecare județ și în municipiul București există și funcționează un singur barou membru al Uniunii Naționale a Barourilor din România (art. 9 alin. 2). Barourile de avocați se constituie și funcționează numai în cadrul Uniunii Naționale a Barourilor din România, potrivit Legii nr. 51/1995 și Statutului profesiei de avocat (art. 57 alin. 4).

Uniunea Națională a Barourilor din România, împreună cu barourile, asigură exercitarea calificată a dreptului la apărare, competența și disciplina profesională, protecția demnității și onoarei avocaților membri (art. 9 alin. 1).

Legea prevede expres că Uniunea Națională a Barourilor din România este persoană juridică de interes public și are patrimoniu și buget proprii (art. 57 alin. 2).

De asemenea, tot în mod expres, legea prevede că Uniunea Națională a Barourilor din România este succesoarea de drept a Uniunii Avocaților din România (art. 57 alin. 5). În toate actele normative, denumirea Uniunea Avocaților din România se înlocuiește cu aceea de Uniunea Națională a Barourilor din România (art. 83). A operat deci o transformare a persoanei juridice, decisă prin lege, în sensul desființării Uniunii Avocaților din România și al înființării, în locul acesteia, ca succesoare universală, a Uniunii Naționale a Barourilor din România.

3. Calificarea doctrinală interbelică a ordinului profesional al avocaților din România

72. Cu privire la calificarea doctrinală a ordinelor profesionale, cu specială privire asupra ordinului avocaților, constatăm că în doctrina interbelică era împărțită fie o teză cu accent pe dimensiunea lor privată, fie opinia caracterului lor preponderent public.

73. Poziția preponderent privată¹¹¹ califica ordinele profesionale drept asociații fără scop patrimonial, dar cu caracter forțat, în sensul că toate persoanele care exercită o anumită profesie sunt obligați prin lege să facă parte din asociație. Asociația are și caracter închis, din ea putând face parte numai persoanele care exercită respectiva profesie. Pentru înființarea, organizarea și funcționarea acestor asociații există legi speciale, care le acordă și personalitate juridică. Exemplul tipic este reprezentat de corpurile sau barourile de avocați.

74. Teza preponderent publică¹¹² afirmă caracterul ordinelor profesionale de stabilimente publice, iar nu doar de stabilimente de utilitate publică. Stabilimentul public este un serviciu public special, dotat cu personalitate juridică, deci el este o persoană juridică de drept public. El este creat numai prin lege. Stabilimentul public nu se confundă cu stabilimentul de utilitate publică, persoane juridice private, supuse Legii din 6 februarie 1924 pentru persoanele juridice (Asociațiuni și Fondațiuni). Uniunea Avocaților și corpul avocaților din fiecare barou fac parte din categoria stabilimentelor publice naționale. Astfel, corpul de avocați constituie un serviciu public, auxiliar al puterii judecătorești. Avocații depun jurământ și, atunci când se află în sediul unei instanțe judecătorești, sunt asimilați funcționarilor publici în exercițiul funcțiunii. Prin urmare, cum corpul de avocați constituie un serviciu public, iar barourile și Uniunea Avocaților au personalitate juridică, înseamnă că acestea sunt stabilimente publice.

¹¹¹ A. TEODORESCU, *op. cit.*, p. 201.

¹¹² P. NEGULESCU, *op. cit.*, p. 171-175, 178 și 180-181.

75. În realitate, cu toate diferențele de nuanțe dintre cele două teze, sub aspectul calificării ordinului profesional al avocaților, nu există deosebiri majore cu privire la caracteristicile recunoscute acestora de doctrină. Astfel, elementele comune sunt cele care țin de prerogativele exorbitante de putere publică și de faptul că ordinul avocaților este reglementat de o lege specială, cu excluderea aplicabilității prevederilor Legii nr. 21/1924 pentru persoanele juridice (Asociațiuni și Fondațiuni).

IV. SITUAȚIA JURIDICĂ ACTUALĂ A ORDINULUI PROFESIONAL AL AVOCAȚILOR DIN ROMÂNIA

76. Situația juridică actuală a ordinului profesional al avocaților din România vizează cadrul legislativ (1) și trăsăturile acestuia (2), iar apoi jurisprudența judiciară (3), constituțională (4) și europeană (5) aplicabile în materie.

1. Cadrul legislativ actual aplicabil ordinului profesional al avocaților din România

77. Așa cum am arătat, ordinului profesional al avocaților din România îi sunt aplicabile dispozițiile legii speciale în materie, care este Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat.

Atât structura centrală (Uniunea Națională a Barourilor din România), cât și structurile teritoriale (barourile) ale ordinului avocaților din România au fost înființate și, în mod succesiv, transformate, prin lege sau prin alte acte normative cu putere de lege.

Din dispozițiile legii, rezultă în mod evident că Uniunea Națională a Barourilor din România și barourile au prerogative de putere publică, exorbitante în raport cu dreptul privat, acordate de stat prin lege. Mai mult, legea prevede expres că Uniunea Națională a Barourilor din România (care este compusă din toate barourile) este persoană juridică de interes public.

Prin urmare, alături de dimensiunea de drept privat, există și este predominantă, pentru structurile ordinului profesional al avocaților din România, o importantă dimensiune de drept public.

78. În calitate de ordin profesional, investit cu prerogative de putere publică, Uniunea Națională a Barourilor din România și barourile nu pot fi calificate drept asociații (de drept privat) în sensul normelor internaționale și constituționale în materia drepturilor omului, relative la libertatea de asociere, și nu atrag aplicabilitatea acestor texte (art. 20 din Declarația universală a drepturilor omului, art. 22 din Pactul internațional relativ la drepturile civile și politice, art. 11 din Convenția europeană a drepturilor omului, respectiv art. 40 din Constituția României republicată).

79. În același timp, neputând fi în niciun caz calificate drept asociații - persoane juridice de drept privat, Uniunea Națională a Barourilor din România și barourile, ca persoane juridice dispunând de prerogative de drept public și având o misiune de serviciu public, nu au fost niciodată în sfera de aplicare a Legii nr. 21 din 6 februarie 1924 pentru persoanele juridice (Asociațiuni și Fondațiuni) și, de asemenea, nu au fost niciodată și nu sunt în domeniul de aplicare a OG nr. 21/2000 cu privire la asociații și fundații, cu consecința că ele nu dobândesc personalitate juridică prin hotărâre judecătorească, ci prin lege sau act normativ cu forță egală.

Reamintim că art. 85 din OG nr. 21/2000 prevede expres că dispozițiile acestui act normativ nu se aplică persoanelor juridice de utilitate publică înființate prin legi, ordonanțe, decrete-lege, hotărâri ale Guvernului sau prin orice alte acte de drept public, acestea neintrând în sfera de aplicare a ordonanței și rămânând supuse exclusiv reglementărilor speciale care stau la baza înființării și funcționării lor.

80. În schimb, ca ordin profesional, Uniunii Naționale a Barourilor din România și barourilor li se aplică, în subsidiar față de dispozițiile Legii nr. 51/1995, ca drept comun și numai în măsura compatibilității, dispozițiile Decretului nr. 31/1954 privitor la persoanele fizice și persoanele juridice, fiind vorba de persoane juridice înființate prin actul de dispoziție al Parlamentului (lege) sau al altui organ cu

putere de legiferare (decret-lege sau ordonanță).

2. Trăsăturile juridice ale ordinului profesional al avocaților din România

81. În primul rând, Uniunea Națională a Barourilor din România și barourile sunt subiecte de drept, ale având personalitate juridică (art. 48 alin. 2 și art. 57 alin. 2 din Legea nr. 51/1995).

82. În al doilea rând, Uniunea Națională a Barourilor din România și barourile reprezintă structurile (națională și teritoriale ale) ordinului avocaților din România, compus din toți avocații din România.

A contrario, în calitate de ordin profesional, Uniunea Națională a Barourilor din România și barourile nu sunt asociații - persoane juridice de drept privat fără scop lucrativ.

83. În al treilea rând, profesia de avocat este o profesie reglementată în România. Astfel, Legea nr. 200/2004 privind recunoașterea diplomelor și calificărilor profesionale pentru profesiile reglementate din România, atât în forma sa inițială (art. 3 alin. 2 și anexa nr. 2 pct. 1), cât și în forma rezultată din modificarea sa (în temeiul art. 39, prin HG nr. 1921/2004 pentru modificarea anexelor nr. 2, 3 și 5 la Legea nr. 200/2004 privind recunoașterea diplomelor și calificărilor profesionale pentru profesiile reglementate din România¹¹³), include profesia de avocat în rândul profesiilor reglementate. Mai mult, profesia de avocat este o profesie reglementată care necesită cunoașterea dreptului român (art. 11 alin. 2 și anexa nr. 4).

Pentru profesia reglementată de avocat, Uniunea Avocaților din România (art. 3 alin. 3 și anexa nr. 3 din forma inițială a legii), respectiv Uniunea Națională a Barourilor din România (în prezent, conform legii modificate prin HG nr. 1921/2004), reprezintă autoritatea competentă corespunzătoare.

Prevederile Legii nr. 200/2004 se aplică profesiei de avocat de la data aderării României la Uniunea Europeană, conform Legii nr. 51/1991 (art. 37 alin. 2 din Legea nr. 200/2004).

De asemenea, profesia de avocat este o profesie liberală, potrivit 46 alin. (3) din Codul fiscal.

84. În al patrulea rând, ordinul avocaților deține quasi-monopolul activităților de consultare și reprezentare juridică, cu excepția acelor activități recunoscute, prin legi speciale, altor profesii juridice, precum activitățile desfășurate de consilierii juridici sau de notarii publici (art. 3 alin. 2 din Legea nr. 51/1995).

85. În al cincilea rând, ordinul avocaților din România, prin membrii săi deține monopolul activităților avocațiale.

Nicio persoană nu poate purta titlul de avocat și/sau nu poate desfășura activități avocațiale dacă nu este membru al unui barou, iar niciun barou nu poate exista în afara Uniunii Naționale a Barourilor din România (art. 1 din Legea nr. 51/1995).

86. În al șaselea rând, Uniunea Națională a Barourilor din România și barourile sunt investite cu misiunea de serviciu public a organizării exercitării avocaturii, aspect esențial al dreptului fundamental la apărare, componentă a dreptului la un proces echitabil, consacrat convențional și constituțional (art. 9 alin. 1 din Legea nr. 51/1995).

87. În al șaptelea rând, în realizarea misiunii de serviciu public, barourile și Uniunea Națională a Barourilor din România dețin prerogative de drept public, exorbitante față de regimul de drept privat, recunoscute de stat prin lege.

Astfel, organele ordinului avocaților:

¹¹³ Publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 1174 din 13 decembrie 2004.

- reprezintă profesia pe lângă puterile publice;
- au competență de reglementare - adoptă reglementări interne obligatorii pentru toți membrii ordinului, în primul rând Statutul profesiei de avocat, publicat în *Monitorul Oficial al României*, Partea I (art. 81 lit. b din Legea nr. 51/1995);
- au competență administrativă - decid admiterea în profesie și înscrierea în tabloul ordinului, condiție obligatorie pentru exercitarea profesiei de avocat, și asigură sau verifică pregătirea profesională a avocaților;
- au competență jurisdicțională disciplinară privind membrii ordinului avocaților.

88. În al optulea rând, Uniunea Națională a Barourilor din România, compusă din toate barourile din țară, este declarată expres de lege ca fiind persoană juridică de interes public (art. 57 alin. 2 din Legea nr. 51/1995).

89. În al nouălea rând, structurile ordinului profesional al avocaților sunt organizate pe două niveluri - teritorial județean (barourile) și național (Uniunea Națională a Barourilor din România).

În al zecelea rând, în calitate de ordin profesional, structurilor națională și teritoriale li se aplică principiul unicității.

În România nu poate exista decât o singură Uniune Națională a Barourilor din România, iar la nivel teritorial, într-o singură circumscripție administrativ-teritorială (județ sau municipiul București) nu poate exista decât un singur barou (art. 9 alin. 2 și art. 57 alin. 1 din Legea nr. 51/1995).

90. În al unsprezecelea rând, înființarea, transformarea sau suprimarea Uniunii Naționale a Barourilor din România și a barourilor, ca persoane juridice, nu se fac decât prin lege sau prin act normativ cu putere de lege.

A contrario, înființarea barourilor și a Uniunii Naționale a Barourilor din România nu se poate face din inițiativă privată, substituindu-se statului, iar personalitatea juridică a barourilor și a Uniunii Naționale a Barourilor din România nu se poate dobândi prin hotărâre judecătorească sau în alte moduri.

91. În al doisprezecelea rând, există o continuitate juridică a ordinului profesional al avocaților, de la înființarea acestuia.

Astfel, la nivel teritorial, structurile ordinului avocaților au purtat, succesiv, denumirile de "corp de avocați / avocați", "barou", "colegiu de avocați" și, din nou, "barou". Aceste structuri au fost înființate prin lege în anul 1864 și au dobândit personalitate juridică, tot prin lege, în anul 1907. Actele normative ulterioare (fie lege, fie act cu valoare de lege) fie au modificat organizarea și funcționarea structurilor teritoriale ale ordinului avocaților, fără a viza însăși existența lor, fie au afectat existența lor, dar în acest din urmă caz nu a fost niciodată vorba despre o suprimare pură și simplă existenței și a personalității juridice, ci întotdeauna și de înființarea, prin același act, a unei noi structuri, tot cu personalitate juridică. În toate cazurile este deci vorba despre operațiunea juridică a transformării persoanei juridice¹¹⁴, operațiune juridică având caracter complex, realizată întotdeauna prin una și aceeași lege (sau act echivalent), vechea persoană juridică încetându-și existența concomitent cu înființarea, în locul ei, a unei persoane juridice noi, noua persoană juridică fiind succesoarea universală și, deci, continuatoarea prin transformare a vechii persoane juridice.

La nivel național denumirile au fost: "Uniunea Avocaților / Avocaților din România", "Uniunea Barourilor din România", "Uniunea Colegiilor de Avocați din România", "Colegiul Central al Colegiilor de Avocați din Republica Populară Română / Republica Socialistă Română", "Uniunea Avocaților din România", iar în prezent "Uniunea Națională a Barourilor din România". Structura centrală a fost înființată, prin lege, în anul 1923, și a existat până în anul 1950, când a fost desființată. Ea a fost apoi

¹¹⁴ A se vedea, pentru detalii: G. BELEIU, M. NICOLAE, P. TRUȘCĂ, *op. cit.*, p. 546-552.

reînființată în anul 1954 și există până în prezent. În cele două perioade, au existat transformări ale acestei persoane juridice, observațiile făcute mai sus cu privire la structurile teritoriale fiind valabile și în acest caz.

Este de observat faptul că, în general, în perioade de normalitate juridică, noile legi nu au fost decât de organizare și funcționare, neatingând existența ori personalitatea juridică a structurilor (centrală și teritoriale) ale ordinului avocaților din România. Dimpotrivă, transformările persoanelor juridice (și chiar scurta suprimare a structurii naționale) se regăsesc în general în perioade de bulversare și de schimbare radicală a ordinii juridice și politice, ele având un puternic substrat politic.

Subliniem încă că, de fiecare dată când transformarea persoanelor juridice care reprezintă structurile ordinului avocaților din România a fost făcută pe motive politice, din punct de vedere juridic acest fapt nu prezintă relevanță, ci există întotdeauna o continuitate juridică a existenței și personalității juridice, noua persoană juridică fiind succesoarea universală a celei căreia i-a luat locul. Continuitatea juridică nu înseamnă și continuitate politică sau ideologică și nu are niciun fel de alte semnificații, decât cele pur tehnice juridice, fără conotații politice sau ideologice.

92. Subliniem faptul că, în principiu, acest trăsături caracterizează ordinul profesional al avocaților încă de la începutul existenței sale, cu excepțiile de rigoare (cum ar fi, spre exemplu, inexistența personalității juridice între 1864 și 1907, inexistența a două niveluri de organizare până în 1923 și între 1950 și 1954 sau lipsa de continuitate juridică între 1950 și 1954 pentru structura națională).

3. Jurisprudența Curții Supreme de Justiție / Înaltei Curți de Casație și Justiție privind ordinul profesional al avocaților din România

93. Prin numeroase decizii de speță, începând cu anul 1992, Curtea Supremă de Justiție, apoi Înalta Curte de Casație și Justiție, prin Secția de contencios administrativ, a statuat asupra naturii juridice a ordinului profesional al avocaților și a actelor structurilor acestuia.

94. Într-o cauză privind o acțiune introdusă împotriva Uniunii Avocaților din România și Baroului București, privind constatarea refuzului nejustificat de emitere a avizului favorabil de reluare a activității de avocat, instanța supremă reține că, în înțelesul art. 1 din Legea nr. 29/1990 a contenciosului administrativ, actele administrative nu sunt numai acte juridice efectuate de organele administrației de stat, ci acele acte juridice efectuate de autoritățile care au calitatea de organe administrative, chiar dacă nu sunt întotdeauna de stat, dacă acestea sunt investite prin lege să îndeplinească funcțiuni administrative, în cadrul cărora îndeplinesc și săvârșesc acte juridice, în scopul aplicării legilor. De asemenea, prin organe sau autorități administrative se înțelege acele unități, organe sau servicii publice, de stat sau nu, având organizare proprie, menită a permite exercitarea autonomă a puterii avute de la lege de a întreprinde măsuri, prin acte administrative, pentru satisfacerea unor nevoi sociale și a le aduce la îndeplinire prin aparatul lor propriu, din oficiu sau la cerere.

Rezultă că esențial este, pentru a putea vorbi de existența unui act administrativ, nu ca actul să emane de la un organ al statului, ci de la un organ autoritate administrativă, respectiv de la o structură cuprinsă în rețeaua de structuri organizată de stat pentru îndeplinirea nevoilor sociale și funcționarea, în acest scop, a serviciilor publice, de așa natură încât, printr-o cât mai bună organizare, să se satisfacă optim aceste nevoi și să se intervină ori de câte ori este necesar cu măsuri pentru realizarea ordinii de drept, pentru menținerea stării de legalitate în cadrul unor competențe stricte, stabilite de regulă prin lege.

Din acest punct de vedere, Uniunea Avocaților din România, formă organizatorică cu structură și competență organizate prin lege, prin care statul asigură cadrul juridic de exercitare a profesiei de avocat, dând astfel conținut aptitudinii generale a persoanei de a avea, printre drepturile care îi

formează capacitatea de folosință și de exercițiu - într-un cuvânt, capacitatea civilă -, și pe acela de a deveni și a exercita profesiunea de avocat, trebuie considerată ca făcând parte dintre autoritățile administrative, iar actele ei ca acte administrative (Curtea Supremă de Justiție - Secția de contencios administrativ, Decizia nr. 227/1992¹¹⁵).

95. O motivare identică se regăsește în soluționarea unei cauze privind o acțiune introdusă împotriva Uniunii Avocaților din România, pentru anularea unei decizii a Consiliului acesteia (Curtea Supremă de Justiție - Secția de contencios administrativ, Decizia nr. 450/1997¹¹⁶).

96. Într-o cauză privind obligarea unui barou să avizeze favorabil cererea de primirea în profesia de avocat cu scutire de examen s-a statuat că baroul este persoană juridică, constituită la nivel județean, cu atribuții în organizarea și funcționarea profesiei de avocat.

Fiind un organism profesional, cu funcții de reprezentare, de organizare și de control al exercitării unei profesii la nivel județean, baroul de avocați îndeplinește un serviciu public și, în principiu, actele întocmite în acest scop pot fi contestate în justiție pe calea contenciosului administrativ (Curtea Supremă de Justiție - Secția de contencios administrativ, Decizia nr. 965/1999¹¹⁷).

97. Suprema instanță a mai reținut - într-o cauză privind obligarea unui barou și a Uniunii Avocaților din România la ridicarea stării de incompatibilitate și la înscrierea pe tabloul avocaților - că baroul de avocați, chiar dacă nu este organ administrativ, are atribuții administrative, fiind împuternicit să emită acte administrative (Curtea Supremă de Justiție - Secția de contencios administrativ, Decizia nr. 584/2000¹¹⁸).

98. Există soluții în care se face vorbire de "autorități administrative ale Uniunii Avocaților din România" (Curtea Supremă de Justiție - Secția de contencios administrativ, Decizia nr. 104/2002¹¹⁹), respectiv de "autorități administrative din sistemul avocaturii" (Curtea Supremă de Justiție - Secția de contencios administrativ, Decizia nr. 2833/2002¹²⁰).

99. Instanța supremă, într-o cauză de contencios administrativ în care a figurat ca pârâtă Uniunea Avocaților din România, statuează că esențial pentru a constata că un act este administrativ în sensul Legii nr. 29/1990 a contenciosului administrativ este nu numai ca actul să fie emis sau adoptat de un organ al statului, ci de un organ de autoritate administrativă, mai exact de o organizare cuprinsă în sistemul de structuri stabilit pentru îndeplinirea nevoilor sociale și funcționarea în acest scop a serviciilor publice, de o asemenea manieră încât, printr-o organizare cât mai calificată, să fie satisfăcute aceste cerințe și să se poată interveni când se impune cu măsuri pentru realizarea ordinii de drept, pentru menținerea stării de legalitate în cadrul competențelor de strictă aplicare stabilite prin lege.

Uniunea Avocaților din România, formă organizatorică cu competențe și structură stabilite prin lege privind desfășurarea activității de avocatură, este cuprinsă și face parte din autoritățile administrative, iar actele Uniunii Avocaților din România sunt acte administrative (Curtea Supremă de

¹¹⁵ Publicată în Valeriu BOGDĂNESCU și alții, **Probleme de drept din deciziile Curții Supreme de Justiție (1990-1992)**, Editura *Orizonturi*, București, 1993, p. 555-557..

¹¹⁶ Publicată în **Curtea Supremă de Justiție - Buletinul jurisprudenței. Culegere de decizii pe anul 1997**, Editura *Argessis*, Curtea de Argeș, 1998, p. 107-109.

¹¹⁷ Publicată în **Curtea Supremă de Justiție - Buletinul jurisprudenței. Culegere de decizii pe anul 1999**, Editura *Juris Argessis*, Curtea de Argeș, p. 496-498.

¹¹⁸ Publicată în **Curtea Supremă de Justiție - Buletinul jurisprudenței. Culegere de decizii pe anul 2000**, Editura *Juris Argessis*, Curtea de Argeș, p. 515-519.

¹¹⁹ Publicată în **Înalta Curtea de Casație și Justiție - Buletinul jurisprudenței. Culegere de decizii pe anul 2002**, Editura *All Beck*, București, 2004, p. 172-174.

¹²⁰ Publicată în **Înalta Curtea de Casație și Justiție - Buletinul jurisprudenței. Culegere de decizii pe anul 2002**, *supracit.*, p. 175-177.

Justiție - Secția de contencios administrativ, Decizia nr. 658/2003¹²¹).

100. În același sens, s-a decis că decizia contestată, emisă de Comisia permanentă a Uniunii Avocaților din România, are în mod indiscutabil caracterul unui act administrativ de autoritate, emanat de o autoritate publică (Curtea Supremă de Justiție - Secția de contencios administrativ, Decizia nr. 866/2003¹²²).

101. De asemenea, suprema instanță a soluționat cauze de contencios administrativ în care pârât (pârâți) a(u) fost Uniunea Avocaților din România / Uniunea Națională a Barourilor din România și/sau un barou, privind: anularea deciziei de refuz de primire în avocatură și obligarea de primire în profesie (Curtea Supremă de Justiție - Secția de contencios administrativ, Decizia nr. 1170/1997¹²³, Decizia nr. 590/1998¹²⁴, Decizia nr. 176/2000¹²⁵, Decizia nr. 666/2000¹²⁶, Decizia nr. 1848/2000¹²⁷, Decizia nr. 2054/2000¹²⁸, Decizia nr. 2537/2000¹²⁹, Decizia nr. 113/2003¹³⁰, Decizia nr. 315/2003¹³¹, Decizia nr. 317/2003¹³², Decizia nr. 320/2003¹³³, Decizia nr. 321/2003¹³⁴, Decizia nr. 595/2003¹³⁵, Decizia nr. 1012/2003¹³⁶, Decizia nr. 1514/2003¹³⁷, Decizia nr. 1644/2003¹³⁸; Înalta Curte de Casație și Justiție - Secția de contencios administrativ, Decizia nr. 157/2004¹³⁹, Decizia nr. 6963/2004¹⁴⁰, Decizia

¹²¹ Publicată în **Înalta Curtea de Casație și Justiție - Buletinul jurisprudenței. Culegere de decizii pe anul 2003**, Editura All Beck, București, 2005, p. 365-366.

¹²² Publicată în **Înalta Curtea de Casație și Justiție - Buletinul jurisprudenței. Culegere de decizii pe anul 2003, supracit.**, p. 361-362.

¹²³ Publicată în **Curtea Supremă de Justiție - Buletinul jurisprudenței. Culegere de decizii pe anul 1997, supracit.**, p. 120-121.

¹²⁴ Publicată în **Curtea Supremă de Justiție - Buletinul jurisprudenței. Culegere de decizii pe anul 1998**, Editura Argessis, Curtea de Argeș, 1999, p. 94-97.

¹²⁵ Publicată în **Curtea Supremă de Justiție - Buletinul jurisprudenței. Culegere de decizii pe anul 2000, supracit.**, p. 507-510.

¹²⁶ Publicată în **Curtea Supremă de Justiție - Buletinul jurisprudenței. Culegere de decizii pe anul 2000, supracit.**, p. 504-506.

¹²⁷ Publicată în **Curtea Supremă de Justiție - Buletinul jurisprudenței. Culegere de decizii pe anul 2000, supracit.**, p. 512-515.

¹²⁸ Publicată în **Curtea Supremă de Justiție - Buletinul jurisprudenței. Culegere de decizii pe anul 2000, supracit.**, p. 510-512.

¹²⁹ Publicată în **Curtea Supremă de Justiție - Buletinul jurisprudenței. Culegere de decizii pe anul 2000, supracit.**, p. 501-503.

¹³⁰ Publicată în **Înalta Curtea de Casație și Justiție - Buletinul jurisprudenței. Culegere de decizii pe anul 2003, supracit.**, p. 356-357.

¹³¹ Publicată în **Înalta Curtea de Casație și Justiție - Buletinul jurisprudenței. Culegere de decizii pe anul 2003, supracit.**, p. 354-356.

¹³² Publicată în **Înalta Curtea de Casație și Justiție - Buletinul jurisprudenței. Culegere de decizii pe anul 2003, supracit.**, p. 363-365.

¹³³ Publicată în **Înalta Curtea de Casație și Justiție - Buletinul jurisprudenței. Culegere de decizii pe anul 2003, supracit.**, p. 352-354.

¹³⁴ Publicată în **Înalta Curtea de Casație și Justiție - Buletinul jurisprudenței. Culegere de decizii pe anul 2003, supracit.**, p. 358-360.

¹³⁵ Publicată în **Înalta Curtea de Casație și Justiție - Buletinul jurisprudenței. Culegere de decizii pe anul 2003, supracit.**, p. 350-352.

¹³⁶ Publicată în **Înalta Curtea de Casație și Justiție - Buletinul jurisprudenței. Culegere de decizii pe anul 2003, supracit.**, p. 366-368.

¹³⁷ Publicată în **Înalta Curtea de Casație și Justiție - Buletinul jurisprudenței. Culegere de decizii pe anul 2003, supracit.**, p. 369-370.

¹³⁸ Publicată în **Înalta Curtea de Casație și Justiție - Buletinul jurisprudenței. Culegere de decizii pe anul 2003, supracit.**, p. 368-369.

¹³⁹ Publicată în **Înalta Curtea de Casație și Justiție - Buletinul jurisprudenței. Culegere de decizii pe anul 2004**, Editura All Beck, București, 2005, p. 397-399.

¹⁴⁰ Publicată în **Înalta Curtea de Casație și Justiție - Buletinul jurisprudenței. Culegere de decizii pe anul 2004, supracit.**, p. 405-408.

nr. 8187/2004¹⁴¹); anularea actului de suspendare a calității de avocat pentru neplata taxelor și contribuțiilor profesionale (Curtea Supremă de Justiție - Secția de contencios administrativ, Decizia nr. 2110/1999¹⁴²); obligarea la publicarea tabloului avocaților (Curtea Supremă de Justiție - Secția de contencios administrativ, Decizia nr. 3307/2000¹⁴³); obligarea la repartizarea de cauze din oficiu pentru un avocat (Curtea Supremă de Justiție - Secția de contencios administrativ, Decizia nr. 1421/2003¹⁴⁴).

4. Jurisprudența Curții Constituționale privind ordinul profesional al avocaților din România

102. Dispozițiile Legii nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat au format, sub aspectul care ne interesează în prezentul material, obiectul numeroaselor excepții de neconstituționalitate, toate respinse de Curtea Constituțională, care a constatat conformitatea lor cu prevederile Legii fundamentale¹⁴⁵.

103. Prin Decizia nr. 66/1996¹⁴⁶ (definitivă prin Decizia nr. 126/1996¹⁴⁷), Curtea Constituțională răspunde criticilor de neconstituționalitate privitoare la Legea nr. 51/1995, în motivarea excepției susținându-se că dispozițiile art. 5 și 22 din Legea nr. 51/1995 sunt neconstituționale, întrucât prin ele se încalcă dreptul la apărare al cetățenilor, care se văd nevoiți să apeleze numai la serviciile juriștilor înscriși în barourile de avocați, neputând apela la restul juriștilor - consilieri juridici -, care nu sunt înscriși în barouri și care ar putea presta asistență juridică. De asemenea, se susține că sunt neconstituționale și dispozițiile art. 78 din lege, potrivit cărora persoanele fizice și juridice care au fost autorizate în baza altor legi să acorde consultanță juridică își încetează această activitate la data intrării în vigoare a acestei legi

Curtea reține că, în esență, Legea nr. 51/1995 este criticată deoarece lipsește de dreptul de a practica avocatura pe juriștii care nu sunt membri ai barourilor de avocați. Această critică nu este însă întemeiată, deoarece nici un considerent privind libertatea individuală, implicit cea de asociere, nu poate fi reținut pentru înlăturarea art. 1 alin. (2) din lege, care dispune că profesia de avocat se exercită numai de către membrii barourilor. De altfel, în art. 49 alin. (1) din Constituție se prevede că exercițiul unor drepturi sau al unor libertăți poate fi restrâns prin lege, dacă aceasta se impune, între altele, pentru apărarea drepturilor și libertăților cetățenilor. Tocmai de aceea, garantând dreptul la apărare, Constituția prevede în art. 24 alin. (2) că în timpul procesului părțile au dreptul la asistența unui avocat, înțelegând prin aceasta o persoană care are calitatea de avocat, dobândită în condițiile prevăzute prin lege. Aceasta este o puternică garanție care previne desfășurarea unor activități de asistență juridică de către persoane necalificate și care scapă controlului profesional al barourilor de avocați.

În această lumină, incriminarea faptelor de exercitare nelegală a profesiei de avocat prevăzută în art. 22 din Legea nr. 51/1995 nu este decât consecința logică a reglementării legale.

De asemenea, nu se poate reține că textele invocate ca neconstituționale ar încălca dreptul la libera asociere, prevăzut în art. 37 alin. (1) din Constituție. Astfel, așa cum s-a statuat în jurisprudența Curții Constituționale, dreptul la asociere se poate exercita numai cu respectarea legii și nu împotriva ei.

¹⁴¹ Publicată în **Înalta Curtea de Casație și Justiție - Buletinul jurisprudenței. Culegere de decizii pe anul 2004, supracit.**, p. 399-404.

¹⁴² Publicată în **Curtea Supremă de Justiție - Buletinul jurisprudenței. Culegere de decizii pe anul 1999, supracit.**, p. 491-494.

¹⁴³ Publicată în **Curtea Supremă de Justiție - Buletinul jurisprudenței. Culegere de decizii pe anul 2000, supracit.**, p. 506-507.

¹⁴⁴ Publicată în **Înalta Curtea de Casație și Justiție - Buletinul jurisprudenței. Culegere de decizii pe anul 2003, supracit.**, p. 362-363.

¹⁴⁵ A se vedea și: I. DELEANU, **op. cit.** p. 25-34; Ș. BELIGRĂDEANU, **op. cit.**, p. 81.

¹⁴⁶ Publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 325 din 5 decembrie 1996.

¹⁴⁷ Publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 325 din 5 decembrie 1996.

În ceea ce privește susținerea potrivit căreia dispozițiile art. 78 din Legea nr. 51/1995, care prevăd că persoanele fizice și juridice care au fost autorizate în baza altor legi și decrete să acorde consultanță juridică își încetează activitatea, ar avea un caracter retroactiv, contravenind astfel dispozițiilor art. 15 alin. (2) din Constituție, nu poate fi, de asemenea, primită. Noua lege dispune doar pentru viitor, iar activitatea desfășurată de aceste persoane, până la apariția legii, a fost legală și nu este afectată cu nimic prin noul text.

Având în vedere toate aceste considerente, excepția de neconstituționalitate este respinsă.

104. Prin Decizia nr. 391/1997¹⁴⁸ s-a răspuns criticilor de neconstituționalitate privind Legea nr. 51/1995, în sensul că profesia de avocat ar trebui să se poată exercita în multiple forme de organizare și la ea ar trebui să aibă acces orice licențiat în drept, fără nici o discriminare sau condiție, examenele fiind necesare numai "pentru obținerea de grade profesionale".

Instanța de contencios constituțional reține că, deși se referă în special la anumite articole din Legea nr. 51/1995, autorul excepției de neconstituționalitate vizează, în realitate, legea în întregul ei, pe care o consideră în totală contradicție cu principiile Constituției.

Critica adusă dispozițiilor art. 1 și art. 3 din Legea nr. 51/1995, care sunt considerate ca neconstituționale, deoarece aduc atingere unor drepturi fundamentale garantate de Constituție, cum ar fi dreptul de asociere sau dreptul la muncă, este neîntemeiată.

În concepția autorului excepției se consideră că activitatea avocatului trebuie privită ca o activitate comercială care se desfășoară potrivit normelor din Codul comercial. În concepția legiuitorului însă avocatura este un serviciu public, care este organizat și funcționează pe baza unei legi speciale, iar profesia de avocat poate fi exercitată de un corp profesional selectat și funcționând după reguli stabilite de lege. Această opțiune a legiuitorului nu poate fi considerată ca neconstituțională, având în vedere că scopul ei este asigurarea unei asistențe juridice calificate, iar normele în baza cărora funcționează nu contravin principiilor constituționale. Faptul că accesul la profesia de avocat este condiționat de satisfacerea anumitor cerințe, în special de pregătire profesională și de moralitate, nu poate fi privit ca neconstituțional, toate legile de organizare a profesiei de avocat cuprinzând asemenea condiții.

Referitor la prevederile art. 14 din Legea nr. 51/1995, prin care se condiționează obținerea dreptului de susținere a unui examen organizat conform prevederilor legii și ale statutului profesiei, se constată că acestea au constituit în principal obiectul criticilor autorului excepției, iar instanța, în fața căreia a fost ridicată excepția consideră excepția ca întemeiată, afirmând că, prin această condiție cerută de lege, se limitează dreptul de exercitare liberă a unei profesii, garantat de art. 38 din Constituție.

Art. 14 din Legea nr. 51/1995 prevede, într-adevăr, prin dispoziția din alin. 1, că "Dreptul de primire în profesie se obține pe baza unui examen, organizat conform prevederilor prezentei legi și statutului profesiei", iar la alin. 2 lit. a) - c) sunt prevăzute cazurile în care o persoană poate fi primită în profesie cu scutire de examen.

În ceea ce privește dispoziția din alin. 1 al art. 14, aceasta nu poate fi considerată, așa cum se susține, ca o îngrădire a dreptului la muncă, ci ca un mijloc de selectare, pe criterii profesionale, a specialiștilor care urmează să exercite profesia de avocat. Această condiție era prevăzută și în legislația românească interbelică. Astfel Legea avocaturii din 1923 prevedea, la art. 1, printre condițiile de admitere în corpul avocaților și de exercitare a profesiei de avocat, "Trecerea unui examen de admitere în corpul avocaților", iar Legea pentru organizarea corpului de avocați din 18 decembrie 1931 prevedea, la art. 3 4, că "După terminarea stagiului, stagiarul va trece un examen de liberă practică avocațială".

Cât privește dispozițiile din alin. 2 lit. a) - c) ale art. 14 din Legea nr. 51/1995, care prevăd cazurile de primire în profesie fără examen, acestea, de asemenea, nu pot fi considerate ca neconstituționale. În dispoziția de la lit. a) este menționat titularul diplomei de doctor în drept. Excepția este justificată prin calificarea superioară pe care o presupune titlul științific de doctor în drept și nu

¹⁴⁸ Publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 143 din 8 aprilie 1998.

poate fi înțeleasă ca o încălcare a egalității în drepturi. De asemenea, este justificată excepția cuprinsă în dispozițiile de la lit. b), care se referă la primirea ca stagieri a absolvenților facultăților de drept, dacă solicită înscrierea ca avocați stagieri în cel mult 6 luni de la trecerea examenului de licență, deoarece, potrivit art. 15, la începutul exercitării profesiei, avocatul efectuează în mod obligatoriu un stagiu de pregătire profesională cu durata de 2 ani, după care va susține examenul de definitivare.

Cu privire la constituționalitatea dispoziției de la lit. c), Curtea Constituțională s-a pronunțat, reținând că aceasta este constituțională, deoarece, pe de o parte, nu se regăsesc criteriile nediscriminării stabilite la art. 4 alin. (2) din Constituție, iar pe de altă parte, nu se poate invoca nici încălcarea principiului egalității, fiind vorba de persoane care se află în situații deosebite.

Autorul excepției critice, de asemenea, dispozițiile art. 22 din Legea nr. 51/1995, care prevăd că exercitarea profesiei de avocat de către o persoană care nu este înscrisă în tabloul avocaților constituie infracțiune și se sancționează potrivit legii penale.

Garantând dreptul la apărare, Constituția prevede la art. 24 alin. (2) că, în timpul procesului, părțile au dreptul la asistența unui avocat, înțelegând prin aceasta o persoană care are calitatea de avocat dobândită în condițiile prevăzute de lege, astfel că incriminarea faptelor de exercitare nelegală a profesiunii de avocat nu este decât consecința logică a reglementării legale.

Autorul excepției critice, de asemenea, dispozițiile art. 78 din aceeași lege, care prevăd că "La data intrării în vigoare a prezentei legi, persoanele fizice sau juridice, care au fost autorizate în baza altor legi să acorde consultanță juridică, își încetează această activitate", susținând că această dispoziție contravine prevederilor art. 15 alin. (2) din Constituție privind neretroactivitatea legii.

Afirmația este însă neîntemeiată, deoarece Legea nr. 51/1995 dispune pentru viitor, iar activitatea desfășurată de aceste persoane, până la data intrării în vigoare a legii, este legală.

Cu privire la constituționalitatea dispozițiilor art. 22 și art. 78, Curtea s-a pronunțat, stabilind că aceste dispoziții sunt constituționale și, întrucât nu au intervenit elemente noi care să justifice schimbarea soluției, urmează ca excepția privind dispozițiile acestor articole să fie respinsă.

În fine, cu privire la susținerea că dispozițiile atacate contravin prevederilor art. 49 alin. (1) din Constituție, potrivit cărora exercițiul unor drepturi sau cel al unor libertăți poate fi restrâns prin lege, dacă aceasta se impune, între altele, pentru apărarea drepturilor și libertăților cetățenilor, Curtea constată că acestea nu au legătură cu prevederile legale a căror neconstituționalitate a fost invocată.

Pentru considerentele expuse, Curtea Constituțională decide respingerea excepției de neconstituționalitate.

105. Prin Decizia nr. 635/1997¹⁴⁹, instanța de contencios constituțional se pronunță asupra constituționalității art. 7 din Legea nr. 51/1995, privind primirea în profesie pe bază de examen.

Curtea afirmă că faptul că, pentru exercitarea unei profesii, fie ea și liberală, se instituie obligativitatea promovării unui examen nu implică, sub nici o formă, afectarea liberei dezvoltări a personalității umane, ca principiu constituțional înscris în art. 1 alin.(3) din Constituție. Această verificare constituie o modalitate firească de cunoaștere a gradului de profesionalism al unui candidat la o anumită funcție, în vederea optimei ei exercitări. Simpla absolvire a unei instituții de învățământ superior reprezintă numai certificarea unei vocații pentru ocuparea funcției respective. De altminteri, astfel de verificări sunt cunoscute în multe profesii, nefiind nici pe departe o inovație a textului criticat din Legea nr. 51/1995.

În legătură cu încălcarea principiului egalității în drepturi, consacrat prin prevederile constituționale ale art. 16 alin.(1), este de reținut că dispozițiile art. 14 alin. (1) din Legea nr. 51/1995 instituie un mod de selectare a viitorilor avocați, care nu introduce un privilegiu în favoarea unei categorii sociale, dezavantajând pe o alta; dimpotrivă, în calitate de candidați, toți cei care doresc să profeseze avocatura se vor prezenta la examen pe o poziție absolut egală, neexistând nici o discriminare.

Relativ la art. 38 din Constituție, care prevede că dreptul la muncă nu poate fi îngrădit, iar

¹⁴⁹ Publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 134 din 2 aprilie 1998.

alegerea profesiei este liberă, Curtea reține că dispozițiile atacate nu reprezintă o restrângere a dreptului invocat, ci un mijloc de selectare, pe criterii profesionale, a specialiștilor care urmează să exercite profesia de avocat, în vederea garantării unor prestații satisfăcătoare.

Cât privește încălcarea art. 49 din Constituție, prin care s-a stabilit că restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți se poate face numai prin lege, se constată că art. 14 alin. (1) din Legea nr. 51/1995 este menit să asigure substanța unei corecte exercitări a dreptului de apărare instituit de art. 24 din Constituție.

În sfârșit, departe de a constitui o încălcare a art. 134 din Constituție, examenul reprezintă, în fapt, expresia cea mai elocventă a competitivității și concurenței economiei de piață, invocată de autorul excepției.

Cu această motivare, excepția de neconstituționalitate este respinsă.

106. Prin Decizia nr. 146/1999¹⁵⁰, Curtea Constituțională a respins excepția de neconstituționalitate vizând Legea nr. 51/1995, prin care se critica limitarea accesului la exercitarea activității de acordare a asistenței juridice numai pentru avocații membri ai barourilor.

107. Prin Decizia nr. 136/2002¹⁵¹, cu referire la jurisprudența anterioară, s-a statuat constituționalitatea dispozițiilor art. 2 alin. (3), privind drepturile avocatului în exercitarea profesiei, art. 5, referitor la formele de exercitare a profesiei de avocat, și art. 48 alin. (1) din Legea nr. 51/1995, care prevăd modul de constituire a baroului.

108. Prin Decizia nr. 44/2003¹⁵², respingând o excepție de neconstituționalitate, Curtea Constituțională reține că, în concepția legiuitorului, avocatura este un serviciu public, care este organizat și funcționează pe baza unei legi speciale, iar profesia de avocat poate fi exercitată de un corp profesional selectat și funcționând după reguli stabilite de lege. Statutul profesiei de avocat a fost adoptat, în baza art. 63 din Legea nr. 51/1995, de Consiliul Uniunii Avocaților, fără ca aceasta să contravină prevederilor constituționale. Această opțiune a legiuitorului nu poate fi considerată ca neconstituțională, având în vedere că scopul ei este asigurarea unei asistențe juridice calificate, iar normele în baza cărora funcționează nu contravin principiilor constituționale. Faptul că accesul la profesia de avocat este condiționat de satisfacerea anumitor cerințe nu poate fi privit ca o îngrădire a dreptului la muncă sau a alegerii libere a profesiei.

109. Prin Decizia nr. 195/2004¹⁵³ s-a statuat asupra excepției de neconstituționalitate a unor dispoziții din Legea nr. 51/1995, autorul excepției susținând că legea este "neconstituțională, nefuncțională și împiedică dreptul liber de asociere al persoanelor", iar, potrivit prevederilor art. 9 din Constituție, republicată, avocații "urmează să-și organizeze activitatea potrivit statutului lor și legii-cadru în vigoare privind asociațiile, respectiv OG nr. 26/2000".

Analizând aceste susțineri, Curtea observă că art. 1 din Legea nr. 51/1995 prevede caracterul liberal și independent al profesiei de avocat, iar cât privește dreptul de asociere, art. 5 din aceasta dispune în legătură cu formele de organizare a activității, avocatul având opțiunea de a alege varianta în care își exercită profesia. Sub aspectele criticate, în jurisprudența sa Curtea Constituțională a statuat că, în concepția legiuitorului, avocatura este un serviciu public, care este organizat și funcționează pe baza unei legi speciale, iar profesia de avocat poate fi exercitată de un corp profesional selectat și funcționând după reguli stabilite de lege. Această opțiune a legiuitorului nu poate fi considerată ca neconstituțională, având în vedere că scopul ei este asigurarea unei asistențe juridice calificate, iar normele în baza cărora funcționează nu contravin principiilor constituționale, cei care doresc să practice

¹⁵⁰ Publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 628 din 23 decembrie 1999.

¹⁵¹ Publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 461 din 28 iunie 2002.

¹⁵² Publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 161 din 13 martie 2003.

¹⁵³ Publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 532 din 14 iunie 2006.

această profesie fiind datori să respecte legea și să accepte regulile impuse de aceasta. Astfel se explică de ce condițiile de organizare și exercitare a profesiei de avocat sunt prevăzute într-o lege specială și nu se supun normei generale cuprinse în OG nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații, cu modificările ulterioare. Curtea Constituțională a statuat constant în jurisprudența sa că dreptul de asociere se poate exercita numai cu respectarea legii, și nu împotriva ei, astfel că nici acest drept, specific prin natura lui profesiilor liberale, nici dispozițiile cuprinse în art. 40 din Constituție, republicată, nu sunt nesocotite prin Legea nr. 51/1995.

De altfel, prevederile Legii nr. 51/1995 au mai fost supuse controlului de constituționalitate și, prin numeroase decizii, Curtea a constatat că ele nu contravin Constituției.

Pentru aceste motive, excepția este respinsă.

110. Prin Decizia nr. 233/2004¹⁵⁴, jurisdicția constituțională se pronunță asupra excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 48 alin. (1) teza întâi și ale art. 57 alin. (1) și (3) din Legea nr.51/1995, precum și a dispozițiilor art. 26 alin. 1 și 2 și ale art. 27 din Legea nr. 36/1995 a notarilor publici și a activității notariale, excepție ridicată de Asociația "Figaro Potra" din Alba Iulia, reprezentată de Pompiliu Bota

Se solicită admiterea excepției de neconstituționalitate ridicate, apreciind că dispozițiile legale criticate, care prevăd obligația tuturor avocaților de a se înscrie în Uniunea Avocaților din România, unica formă de asociere a acestei categorii profesionale, contravin dispozițiilor constituționale ale art. 40 alin. (1) referitoare la dreptul de asociere și celor ale art. 41 alin. (1) privind dreptul la muncă. De asemenea, susține că textele legale criticate aduc atingere și reglementărilor internaționale cuprinse în art. 20 pct. 2 din Declarația universală a drepturilor omului, art. 22 pct. 1 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, precum și celor ale art. 11 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Pentru aceleași motive, apreciază că și dispozițiile similare din Legea nr. 36/1995, prin care se prevede obligația tuturor notarilor de a se înscrie în Uniunea Națională a Notarilor Publici din România, aceasta fiind unica formă de asociere a acestora, este neconstituțională.

Instanța în fața căreia s-a ridicat excepția (Înalta Curte de Casație și Justiție - Secția civilă), Guvernul și Avocatul Poporului consideră excepția ca neîntemeiată, iar reprezentantul Ministerului Public pune concluzii de respingere a acesteia.

Curtea Constituțională reține că libertatea de asociere, consacrată de art. 40 din Legea fundamentală, nu înseamnă că orice persoană, indiferent de statutul său civil și profesional, poate face parte din orice tip de asociație. Legiuitorul are libertatea de a reglementa condițiile în care pot fi constituite, organizate și în care funcționează diferite tipuri și forme de asociație, inclusiv să dispună constituirea obligatorie a unor asociații pentru exercitarea unor profesii ori îndeplinirea unor atribuții de interes public. Această libertate se întemeiază pe prevederile art. 9 teza întâi din Constituție, republicată, potrivit cărora: "*Sindicatelor, patronatelor și asociațiilor profesionale se constituie și își desfășoară activitatea potrivit statutelor lor, în condițiile legii.*"

Barourile și Uniunea Avocaților, precum și camerele notarilor publici sunt asociații profesionale cu un specific deosebit. Întreaga activitate desfășurată de aceste asociații și de membrii lor este una de interes public, ceea ce impune o reglementare legală mai cuprinzătoare, chiar și în ceea ce privește calitățile membrilor, condițiile de organizare și funcționare, nedemnitățile, incompatibilitățile, răspunderea disciplinară și altele. În acest sens, Legea nr. 51/1995, republicată, prevede la art. 2 alin. (2) că avocatul "*promovează și apără drepturile și libertățile omului*", iar conform art. 3 și art. 4 din Legea nr. 36/1995 "*Notarul public este investit să îndeplinească un serviciu de interes public și are statutul unei funcții autonome*", respectiv "*Actul îndeplinit de notarul public, purtând sigiliul și semnătura acestuia, este de autoritate publică și are forța probantă prevăzută de lege*". Importanța acestor activități necesită o organizare și funcționare unitară a asociațiilor respective, cu respectarea unor reguli de disciplină și deontologie stricte.

Curtea constată că textele de lege examinate nu obligă nici o persoană să facă parte, contrar

¹⁵⁴ Publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 603 din 5 iulie 2004.

voinței sale, dintr-o asociație. Înscrierea în barourile avocaților sau în camerele notarilor publici constituie o condiție legală pentru a putea exercita profesia de avocat ori pe cea de notar public. Așadar, nu avocatul sau notarul public practicant este obligat să adere la asociație, ci calitatea de membru al asociației condiționează practicarea profesiei.

În ceea ce privește pretinsa încălcare a prevederilor constituționale ale art. 41, Curtea constată că interdicția îngrădirii dreptului la muncă este o garanție constituțională în sensul că orice persoană are dreptul să desfășoare o activitate. Libertatea alegerii profesiei, a meseriei și a locului de muncă nu înseamnă că orice persoană, oricând și în orice condiții, poate exercita profesia sau meseria pe care o dorește. Alegerea profesiei și a meseriei presupune, înainte de toate, pregătirea și calificarea corespunzătoare în vederea exercitării acestora. Această libertate este condiționată sau limitată și de alte criterii legale, justificate constituțional, cum ar fi, de exemplu: starea sănătății, aptitudinea și altele, determinate de specificul profesiei, meseriei ori al locului de muncă.

Cu privire la constituționalitatea dispozițiilor art. 48 alin. (1) din Legea nr.51/1995, republicată, Curtea Constituțională s-a mai pronunțat, respingând excepția de neconstituționalitate ce viza acest text de lege. Soluția și considerentele acelei decizii sunt valabile și în prezenta cauză.

Pentru considerentele expuse mai sus, Curtea respinge excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 48 alin. (1) teza întâi și ale art. 57 alin. (1) și (3) din Legea nr. 51/1995, precum și a dispozițiilor art. 26 alin. 1 și 2 și ale art. 27 din Legea nr. 36/1995, excepție ridicată de Asociația "Figaro Potra" din Alba Iulia¹⁵⁵.

111. Prin Decizia nr. 234/2004¹⁵⁶, Curtea Constituțională statuează asupra excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 48 alin. (1) teza întâi și ale art. 57 alin. (1) și (3) din Legea nr. 51/1995, excepție ridicată de Asociația de Binefacere "Bonis Potra" din Deva, reprezentată de Bota Pompiliu.

În motivarea excepției de neconstituționalitate autorul acesteia susține, în esență, că dispozițiile art. 48 alin. (1) teza întâi și ale art. 57 alin. (1) și (3) din Legea nr. 51/1995 sunt neconstituționale, deoarece, prin obligarea tuturor avocaților dintr-un județ sau din municipiul București de a se asocia într-un barou unic și prin obligarea tuturor avocaților din România de a se asocia într-o unică formă de asociere - Uniunea Avocaților din România, se încalcă prevederile constituționale care consacră dreptul de asociere și dreptul la muncă, prevăzute în art. 37 alin. (1) și art. 38 alin.(1).

Instanța în fața căreia s-a ridicat excepția (Curtea Supremă de Justiție - Secția civilă), Guvernul și Avocatul Poporului opinează că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată, iar reprezentantul Ministerului Public pune concluzii de respingere a acesteia.

Examinând excepția, Curtea constată că organizarea avocaților în barouri și a barourilor în Uniunea Avocaților din România nu contravine nici uneia dintre dispozițiile constituționale invocate în susținerea excepției. Organizarea exercitării prin lege a profesiei de avocat, ca de altfel a oricărei alte activități ce prezintă interes pentru societate, este firească și necesară, în vederea stabilirii competenței, a mijloacelor și a modului în care se poate exercita această profesie, precum și a limitelor dincolo de care s-ar încălca drepturile altor persoane sau categorii profesionale.

Prin dispozițiile legale atacate nu se încalcă în nici un fel dreptul la muncă, dreptul la asociere și, cu atât mai puțin, dreptul la întrunire pașnică, așa cum fără temei susține autorul sesizării, nimeni nefiind obligat să profeseze avocatura și nici împiedicat să se asocieze, în condițiile legii, ori să își aleagă locul de muncă.

Ca și în cazul reglementărilor specifice altor profesii, cum ar fi cele ale notarilor, medicilor sau experților, legea menționată, în întregul ei, și, în particular, dispozițiile legale care fac obiectul excepției sunt menite să apere libera exercitare a profesiei de avocat de concurența nelegitimă din partea unor persoane sau structuri situate în afara cadrului legal și, pe de altă parte, să asigure dreptul la apărare al

¹⁵⁵ A se vedea și: Corneliu-Liviu POPESCU, **Comentariu la Decizia Curții Constituționale nr. 233 din 25 mai 2004**, în *Curierul Judiciar* nr. 10/2004, p. 32-36

¹⁵⁶ Publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 532 din 14 iunie 2004.

persoanelor care apelează la serviciul avocațial și pe calea garanțiilor oferite de organizarea și exercitarea acestei profesii în limitele stabilite de lege.

În sfârșit, Curtea constată că s-a mai pronunțat asupra constituționalității dispozițiilor art. 48 alin. (1) din Legea nr. 51/1995. În considerarea aceluiași raționiu, Curtea a respins excepția ca neîntemeiată.

Deoarece nu au intervenit elemente noi care să determine schimbarea jurisprudenței Curții Constituționale, soluția și considerentele jurisprudenței sale anterioare își păstrează valabilitatea și în acest caz, astfel încât excepția de neconstituționalitate invocată urmează a fi respinsă.

Pentru considerentele expuse, Curtea Constituțională respinge excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 48 alin. (1) teza întâi și ale art. 57 alin. (1) și (3) din Legea nr. 51/1995, excepție ridicată de Asociația de Binefacere "Bonis Potra" din Deva.

112. Prin Decizia nr. 321/2004¹⁵⁷, Curtea Constituțională a soluționat soluționarea excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 48 alin.(1) teza întâi și ale art. 57 alin.(1) și (3) din Legea nr. 51/1995, excepție ridicată de Filiala Bălești - Gorj a Asociației "Figaro Potra" Alba-Iulia, reprezentată de Pompiliu Bota.

În motivarea excepției de neconstituționalitate, autorul susține, în esență, că textele criticate sunt neconstituționale, deoarece prin obligarea tuturor avocaților dintr-un județ sau din municipiul București de a se asocia într-un barou unic și prin obligarea tuturor avocaților din România de a se asocia într-o unică formă de asociere - Uniunea Avocaților din România, se încalcă prevederile constituționale care consacră dreptul de asociere și dreptul la muncă. Obligarea tuturor barourilor din România de a se asocia într-o singură uniune se face cu violarea prevederilor art. 20 pct. 2 din Declarația universală a drepturilor omului, ale art. 22 pct. 1 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, precum și celor ale art. 11 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Instanța în fața căreia s-a ridicat excepția, Guvernul și Avocatul Poporului apreciază excepția ca fiind neîntemeiată, iar reprezentantul Ministerului Public pune concluzii de respingere a excepției.

Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea Constituțională reține că organizarea avocaților în barouri și a barourilor în Uniunea Națională a Barourilor din România nu contravine nici uneia dintre dispozițiile constituționale invocate în susținerea excepției. Organizarea exercitării prin lege a profesiei de avocat, ca de altfel a oricărei alte activități ce prezintă interes pentru societate, este firească și necesară, în vederea stabilirii competenței, a mijloacelor și a modului în care se poate exercita această profesie, precum și a limitelor dincolo de care s-ar încălca drepturile altor persoane sau categorii profesionale.

Prin dispozițiile legale atacate nu se încalcă în nici un fel dreptul la muncă și dreptul de asociere, așa cum fără temei susține autorul sesizării, absolventul unei facultăți de drept nefiind obligat să profeseze avocatura și nici împiedicat să se asocieze ori să-și aleagă locul de muncă, în condițiile legii.

Ca și în cazul reglementărilor specifice altor profesii, cum ar fi cele ale notarilor, medicilor sau experților, legea menționată, în întregul ei și, în particular, dispozițiile legale care fac obiectul excepției, sunt menite să apere libera exercitare a profesiei de avocat de concurența nelegitimă din partea unor persoane sau structuri situate în afara cadrului legal și, pe de altă parte, să asigure dreptul la apărare al persoanelor care apelează la serviciul avocațial pe calea garanțiilor oferite de organizarea și exercitarea acestei profesii, în limitele stabilite de lege.

Referitor la prevederile art. 40 alin. (1) din Constituție, invocate de autorul excepției, Curtea constată că acestea se corelează cu dispozițiile art. 9 teza întâi din Legea fundamentală, în conformitate cu care "*Sindicatelor, patronatelor și asociațiilor profesionale se constituie și își desfășoară activitatea potrivit statutelor lor, în condițiile legii*". Rezultă că legiuitorul are libertatea de a reglementa condițiile în care pot fi constituite, organizate și în care funcționează asociațiile menționate, fără ca prin aceasta să se aducă o atingere dreptului de asociere.

¹⁵⁷ Publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 1144 din 3 decembrie 2004.

Curtea constată, de asemenea, că textele de lege criticate nu încalcă dispozițiile art. 41 alin. (1) din Constituție privitor la dreptul la muncă, deoarece libertatea alegerii profesiei, a meseriei și a locului de muncă nu este incompatibilă cu stabilirea condițiilor în care poate fi exercitată o profesie, pentru ca aceasta să corespundă naturii și finalității sale. Astfel, reglementarea prin lege a obligativității examenului de admitere și a examenului de definitivare în profesia de avocat, a posibilității de a urma Institutul Național pentru Pregătirea și Perfecționarea Avocaților, ca și stabilirea unei anumite experiențe profesionale pentru a putea pune concluzii la instanțele superioare, constituie garanțiile exercitării corespunzătoare a acestei activități de interes public.

Interpretarea și aplicarea dispozițiilor constituționale invocate sunt în concordanță cu dispozițiile actelor internaționale la care autorul face referire.

De altfel, dispozițiile legale criticate au mai fost supuse controlului de constituționalitate prin raportare la aceleași prevederi constituționale, iar Curtea Constituțională a statuat că textul de lege criticat este constituțional.

Întrucât nu au intervenit elemente noi care să determine schimbarea jurisprudenței Curții Constituționale, soluțiile și considerentele cuprinse în deciziile menționate își mențin valabilitatea și în cauza de față, așa încât excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 48 alin. (1) teza întâi și ale art. 57 alin. (1) și (4) din Legea nr. 51/1995 urmează a fi respinsă.

Pentru considerentele expuse mai sus, Curtea Constituțională respinge excepția de neconstituționalitate ridicată de Filiala Bălești - Gorj a Asociației "Figaro Potra" Alba Iulia.

113. Prin Decizia nr. 88/2005¹⁵⁸, jurisdicția constituțională analizează critica de neconstituționalitate având drept obiect dispozițiile art. 82 din Legea nr. 51/1995: *"(1) La data intrării în vigoare a prezentei legi persoanele fizice sau juridice care au fost autorizate în baza altor acte normative ori au fost încuviințate prin hotărâri judecătorești să desfășoare activități de consultanță, reprezentare sau asistență juridică, în orice domenii, își încetează de drept activitatea. Continuarea unor asemenea activități constituie infracțiune și se pedepsește potrivit legii penale.*

(2) De asemenea, la data intrării în vigoare a prezentei legi încetează de drept efectele oricărui act normativ, administrativ sau jurisdicțional prin care au fost recunoscute ori încuviințate activități de consultanță, reprezentare și asistență juridică contrare dispozițiilor prezentei legi.

(3) Prevederile alin. (1) și (2) nu se aplică profesiei de consilier juridic, care va fi exercitată potrivit dispozițiilor Legii nr. 514/2003 privind organizarea și exercitarea profesiei de consilier juridic.

(4) Consiliile și decanii barourilor au obligația și autorizarea să urmărească ducerea la îndeplinire a prevederilor alin.(1) și (2) și să ia măsurile legale în acest sens."

Curtea observă că art. 1 din Legea nr. 51/1995 prevede caracterul liberal și independent al profesiei de avocat, iar în ceea ce privește dreptul de asociere, art. 5 din aceasta dispune în legătură cu formele de organizare a activității, avocatul având opțiunea de a alege varianta în care își exercită profesia. Sub aspectele criticate, prin jurisprudența sa, Curtea Constituțională a statuat că, în concepția legiuitorului, avocatura este un serviciu public, care este organizat și funcționează pe baza unei legi speciale, iar profesia de avocat poate fi exercitată de un corp profesional selectat și funcționând după reguli stabilite de lege. Această opțiune a legiuitorului nu poate fi considerată ca neconstituțională, având în vedere că scopul ei este asigurarea unei asistențe juridice calificate, iar normele în baza cărora funcționează nu contravin principiilor constituționale, cei care doresc să practice această profesie fiind datori să respecte legea și să accepte regulile impuse de aceasta. Astfel se explică de ce condițiile de organizare și exercitare a profesiei de avocat sunt prevăzute într-o lege specială și nu se supun normei generale cuprinse în OG nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații, cu modificările ulterioare. Curtea Constituțională a statuat constant în jurisprudența sa că dreptul de asociere se poate exercita numai cu respectarea legii, și nu împotriva ei, astfel că nici acest drept, specific prin natura lui profesiilor liberale, nici dispozițiile cuprinse în art. 40 din Constituție nu sunt nesocotite prin art. 82 din Legea nr. 51/1995.

¹⁵⁸ Publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 163 din 23 februarie 2005.

De altfel, prevederile Legii nr. 51/1995 au mai fost supuse controlului de constituționalitate și, prin numeroase decizii, Curtea a constatat că ele nu contravin Constituției.

Față de cele arătate, excepția de neconstituționalitate este respinsă.

114. Prin Decizia nr. 260/2005¹⁵⁹, Curtea Constituțională statuează asupra excepției de neconstituționalitate privind art. 82 din Legea nr. 51/1995, despre care se susține că ar contraveni prevederilor constituționale ale art. 40 privind dreptul de asociere, precum și instrumentelor juridice internaționale care consfințesc acest drept, și anume Convenția europeană a drepturilor omului și Declarația universală a drepturilor omului. Totodată arată că prin dispozițiile legale criticate este încălcat și principiul separației puterilor în stat, printr-o imixtiune inadmisibilă a legislativului în activitatea judecătorească, constând în instituirea interdicției de exercitare a oricăror activități juridice în afara structurilor organizate ale avocaturii, deși asemenea activități fuseseră autorizate anterior de către autoritățile competente. În opinia autorului excepției, măsura astfel dispusă este de natură să îi prejudicieze moral pe cei în cauză.

Examinând excepția, Curtea constată că dispozițiile legale criticate au mai fost supuse controlului de constituționalitate, prin raportare la prevederile constituționale ale art. 40.

Astfel, în jurisprudența constituțională s-a reținut că art. 1 din Legea nr. 51/1995 prevede caracterul liberal și independent al profesiei de avocat, iar în ceea ce privește dreptul de asociere, art. 5 din acest act normativ dispune în legătură cu formele de organizare a activității, avocatul având opțiunea de a alege varianta în care își exercită profesia. De asemenea, Curtea a statuat că, în concepția legiuitorului, avocatura este un serviciu public care este organizat și funcționează pe baza unei legi speciale, iar profesia de avocat poate fi exercitată de un corp profesional selectat și funcționând după reguli stabilite de lege. Această opțiune a legiuitorului nu poate fi considerată ca neconstituțională, având în vedere că scopul ei este asigurarea unei asistențe juridice calificate, iar normele în baza cărora funcționează nu contravin principiilor constituționale, cei care doresc să practice această profesie fiind datori să respecte legea și să accepte regulile impuse de aceasta. Astfel se explică de ce condițiile de organizare și exercitare a profesiei de avocat sunt prevăzute într-o lege specială și nu se supun normei generale cuprinse în OG nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații.

De altfel, Curtea Constituțională a statuat constant în jurisprudența sa că dreptul de asociere se poate exercita numai cu respectarea legii, și nu împotriva ei, astfel că nici acest drept, specific prin natura lui profesiilor liberale, nici dispozițiile cuprinse în art. 40 din Constituție nu sunt nesocotite prin art. 82 din Legea nr. 51/1995.

Întrucât nu au intervenit elemente noi de natură să determine reconsiderarea jurisprudenței Curții Constituționale, atât soluția, cât și considerentele cuprinse în aceste decizii își păstrează valabilitatea și în cauza de față.

Curtea reține totodată că, deși avocatura este o profesie liberală și independentă, exercitarea sa trebuie să se desfășoare într-un cadru organizat, în conformitate cu reguli prestabilite, a căror respectare trebuie asigurată inclusiv prin aplicarea unor măsuri coercitive, rațiuni care au impus constituirea unor structuri organizatorice unitare și prohibirea constituirii în paralel a altor structuri destinate practicării aceleiași activități, fără suport legal. O atare soluție legislativă nu poate fi calificată însă ca venind în contradicție cu dreptul de asociere.

Referitor la critica privind înfrângerea art. 1 alin. (4) din Constituție, Curtea constată că, în condițiile în care avocatura este un serviciu public și nu o autoritate publică, aceasta nu se circumscrie puterii judecătorești, așa cum în mod greșit consideră autorul excepției și, drept urmare, reglementarea legală a acesteia, potrivit opțiunii legiuitorului, nu poate fi calificată ca o încălcare a principiului separației puterilor. De altfel, chiar dacă teza autorului excepției, în sensul că avocatura face parte din puterea judecătorească, ar fi adevărată, ceea ce nu este cazul, atâta vreme cât, potrivit art. 126 alin. (2) din Constituție, competența instanțelor judecătorești și procedura de judecată sunt prevăzute numai prin lege, reglementarea dedusă controlului nu are cum să contravină principiului separației puterilor. A

¹⁵⁹ Publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 548 din 28 iunie 2005.

admite o atare susținere ar însemna a refuza legiuitorului posibilitatea de a reglementa în această materie, ceea ce, evident, contravine Constituției.

Curtea observă că în realitate autorul excepției face o confuzie, extinzând interdicția imixtiunii în actul de justiție, constând în interpretarea și aplicarea unei norme legale la o situație de fapt concretă, și cu privire la posibilitatea reglementării normative a infrastructurii justiției, ca și asupra procedurii pe care aceasta este ținută să o respecte în derularea activității proprii, de înlăptuire a justiției.

Așa fiind, critica adusă reglementării legale în cauză privind încălcarea art. 1 alin. (4) din Constituție este neîntemeiată.

Pentru considerentele expuse, excepția de neconstituționalitate este respinsă.

115. Prin Decizia nr. 688/2005¹⁶⁰, Curtea Constituțională soluționează excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 1 pct. 4 din OG nr. 37/2003 de modificare a OG nr. 26/2000 și ale art.48 alin.(1) teza întâi și art. 57 alin. (1) și (3) din Legea nr. 51/1995, ridicată de Pompiliu Bota într-o cauză având ca obiect soluționarea recursului împotriva unei sentințe civile prin care s-a respins o acțiune în contencios administrativ privind constatarea nelegalității și anularea unor adrese emise de Ministerul Justiției, prin care se refuză acordarea disponibilității unor denumiri, precum și eliberarea dovezilor disponibilității unor denumiri.

În motivarea excepției de neconstituționalitate, autorul acesteia susține că dispozițiile art. 1 pct. 4 din OG nr. 37/2003 încalcă dreptul de asociere consacrat de prevederile art. 9 și ale art. 40 alin. (1) din Constituție, precum și libertatea de întrunire și asociere consacrată de art. 11 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. De asemenea, arată autorul excepției, dispozițiile art. 48 alin. (1) teza întâi și ale art. 57 alin. (1) din Legea nr. 51/1995 aduc atingere prevederilor art. 40 alin. (1) și art. 41 alin. (1) din Constituție, precum și ale art. 20 pct. 2 din Declarația universală a drepturilor omului, ale art. 22 pct. 1 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice și ale art. 11 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. În acest sens arată că prin obligarea tuturor avocaților dintr-un județ sau din municipiul București de a se asocia într-un barou unic și prin obligarea tuturor avocaților din România de a se asocia într-o unică formă de asociere - Uniunea Avocaților din România se realizează "îngrădirea dreptului la muncă", încălcându-se prevederile constituționale privind dreptul de asociere și dreptul la muncă. Totodată autorul excepției apreciază că dispozițiile art. 57 alin. (3) din Legea nr. 51/1995 aduc atingere și prevederilor art. 20 pct. 2 din Declarația universală a drepturilor omului, ale art. 22 pct. 1 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice și ale art. 11 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, întrucât instituie obligația ca toate barourile din România să se asocieze într-o singură uniune - Uniunea Avocaților din România.

Instanța în fața căreia s-a ridicat excepția (Înalta Curte de Casație și Justiție - Secția de contencios administrativ și fiscal), Guvernul și Avocatul Poporului apreciază că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată, iar reprezentantul Ministerului Public pune concluzii de respingere a excepției.

Curtea Constituțională reține că prevederile art. 48 alin. (1) teza întâi și ale art. 57 alin. (1) și (4) din Legea nr. 51/1995 au mai format obiectul controlului de constituționalitate în cauze cu o motivare identică și prin raportare la aceleași dispoziții constituționale și convenționale invocate și în prezentul dosar. Astfel, de exemplu, Curtea Constituțională a respins excepția ca neîntemeiată, reținându-se că aceste dispoziții, care se referă la organizarea avocaților în barouri și a barourilor în Uniunea Națională a Barourilor din România, nu încalcă dreptul de asociere și nici dreptul la muncă și la alegerea profesiei prevăzute de art. 40 alin. (1) și art. 41 din Constituție, fiind în concordanță cu dispozițiile actelor internaționale.

Cele statuate în jurisprudența anterioară își mențin valabilitatea și în cauza de față, întrucât nu au intervenit elemente noi, de natură să determine reconsiderarea soluției pronunțate cu acel prilej.

În ceea ce privește dispozițiile art. 7 alin. (3) și (4) din OG nr. 26/2000 cu privire la asociații și

¹⁶⁰ Publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 114 din 7 februarie 2006.

fundații, Curtea reține că acestea sunt aplicabile acelor asociații care conțin în denumirea lor cuvinte sau sintagme de natură să creeze confuzie cu denumirile specifice autorităților și instituțiilor publice. Printr-o normă imperativă legiuitorul poate da prioritate interesului public, așa cum Curtea a statuat în jurisprudența sa.

Sub acest aspect, cele stabilite, cu valoare de principiu, prin decizia menționată, își mențin valabilitatea și în prezenta cauză, astfel că și această critică urmează a fi înlăturată.

Excepția de neconstituționalitate referitoare la aceste texte din OG nr. 26/2000 se mai întemeiază și pe susținerea că ar fi încălcate dispozițiile art. 9 și ale art. 40 alin. (1) din Constituție, precum și ale art. 11 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Analizând această susținere, Curtea constată că art. 9, privind Sindicatele, patronatele și asociațiile profesionale, art. 40 alin. (1), privind Dreptul de asociere, din Constituție, și art. 11, privind Libertatea de întrunire și de asociere, din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, nu sunt incidente în cauză, întrucât textele criticate nu afectează drepturile respective, ci prevăd anumite restricții privind stabilirea denumirilor asociațiilor și fundațiilor. Așa fiind, aceste susțineri sunt neîntemeiate și urmează a fi respinse.

Pentru considerentele expuse mai sus, Curtea Constituțională respinge excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 7 alin. (3) și (4) din OG nr. 26/2000 și ale art. 48 alin. (1) teza întâi și art. 57 alin. (1) și (4) din Legea nr. 51/1995, excepție ridicată de Pompiliu Bota.

116. Prin Decizia nr. 61/2006¹⁶¹ se răspunde criticii de neconstituționalitate privind dispozițiile art. 82 alin. (1) și (2) din Legea nr. 51/1995, despre care se susține, în esență, că încalcă principiul separației și echilibrului puterilor în stat, prevăzut de art. 1 alin. (4) din Constituție, deoarece dispun încetarea efectelor unei hotărâri judecătorești definitive și irevocabile, prin care se înființaseră, anterior modificării Legii nr. 51/1995, mai multe asociații de consultanță și reprezentare juridică.

Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea constată că textele legale criticate, raportate la aceleași prevederi din Legea fundamentală, au mai făcut obiect al controlului de constituționalitate, iar Curtea Constituțională a respins criticile referitoare la aceste texte de lege.

Întrucât nu au intervenit elemente noi de natură a determina reconsiderarea jurisprudenței în materie a Curții Constituționale, argumentarea și soluția reținute își mențin valabilitatea și în prezenta cauză.

De altfel, în același sens s-a pronunțat și Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Astfel, în cauza *Bota contra României*, 2003, care viza o asociație de consultanță juridică similară, Curtea a decis, cu privire la admisibilitatea cererii, că dizolvarea asociației respective, care funcționa cu încălcarea prevederilor Legii nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat, este proporțională cu scopul vizat și că motivele invocate de jurisdicțiile interne se dovedesc pertinente și suficiente. De aceea, Curtea a conchis că ingerința era "necesară într-o societate democratică".

Excepția de neconstituționalitate este respinsă.

117. Prin Decizia nr. 200/2006¹⁶², Curtea Constituțională reține că s-a mai pronunțat în jurisprudența sa cu privire la constituționalitatea Legii nr. 51/1995. Astfel, Curtea Constituțională a statuat că Legea nr. 51/1995 nu contravine dispozițiilor constituționale ale art. 9 privind sindicatele, patronatele și asociațiile profesionale și ale art. 40 alin. (1) privind dreptul de asociere. Curtea a reținut în acest sens că avocatura constituie, în concepția legiuitorului, un serviciu public, care este organizat și funcționează pe baza unei legi speciale, iar profesia de avocat poate fi exercitată de un corp profesional selectat și funcționând după reguli stabilite de lege. Această opțiune a legiuitorului nu poate fi considerată ca neconstituțională, având în vedere că scopul ei este asigurarea unei asistențe juridice calificate, iar normele în baza cărora funcționează nu contravin principiilor constituționale, cei care doresc să practice această profesie fiind datori să respecte condițiile legii.

¹⁶¹ Publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 176 din 23 februarie 2006.

¹⁶² Publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 299 din 3 aprilie 2006.

De asemenea, Curtea a statuat că nici un considerent privind libertatea individuală, implicit cea de asociere, nu poate fi reținut pentru înlăturarea art. 1 alin. (2) din Legea nr. 51/1995, care dispune că profesia de avocat se exercită numai de către membrii barourilor. Art. 53 din Constituție prevede că exercițiul unor drepturi sau al unor libertăți poate fi restrâns prin lege, dacă aceasta se impune, între altele, pentru apărarea drepturilor și libertăților cetățenilor. Tocmai de aceea, garantând dreptul la apărare, Constituția prevede în art. 24 alin. (2) că în timpul procesului părțile au dreptul la asistența unui avocat, înțelegând prin aceasta o persoană care are calitatea de avocat, dobândită în condițiile prevăzute prin lege. Aceasta este o puternică garanție care previne desfășurarea unor activități de asistență juridică de către persoane necalificate și care scapă controlului profesional al barourilor de avocați. În această lumină, incriminarea faptelor de exercitare nelegală a profesiei de avocat prevăzută în art. 25 din Legea nr. 51/1995 nu este decât consecința logică a reglementării legale, nefiind prin urmare de natură să aducă atingere prevederilor din Legea fundamentală cuprinse în art. 41 alin. (1) privind munca și protecția socială a muncii, respectiv în art. 45 care consacră libertatea economică.

În sfârșit, Curtea Constituțională a respins în jurisprudența sa excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 82 din Legea nr. 51/1995, statuând că acestea nu încalcă dreptul de asociere și nici principiul separației puterilor în stat. De altfel, alin. (3) al art. 82 din Legea nr. 51/1995 stabilește că „prevederile alin.(1) și (2) nu se aplică profesiei de consilier juridic, care va fi exercitată potrivit dispozițiilor Legii nr. 514/2003 privind organizarea și exercitarea profesiei de consilier juridic”, astfel încât nu se poate reține vreo îngrădire, prin textele de lege criticate, a exercitării profesiei de consilier juridic.

Întrucât nu au intervenit elemente noi, de natură să determine schimbarea jurisprudenței Curții, atât soluția pronunțată de Curte prin deciziile menționate, cât și considerentele care au fundamentat-o, sunt valabile și în prezenta cauză.

În plus, contrar susținerilor autorului excepției, reglementarea de către legiuitor, prin norme speciale, a organizării și exercitării profesiei de avocat nu are semnificația unei interdicții pentru o altă categorie profesională, respectiv cea a consilierilor juridici, de a desfășura activitățile profesionale specifice, prevăzute, de asemenea, într-o lege specială - Legea nr. 514/2003, și, totodată, nu este de natură să creeze o discriminare sau o concurență neloială între persoanele care exercită cele două profesii.

Excepția de neconstituționalitate este respinsă.

118. Prin Decizia nr. 495/2006¹⁶³, Curtea Constituțională statuează asupra excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor, *inter alia*, art. 82 alin. (1) și (2) din Legea nr. 51/1995, ridicată de Filiala Băilești - Gorj a Asociației "Figaro Potra" Alba Iulia.

În motivarea excepției de neconstituționalitate autorul acesteia susține, în esență, că dispozițiile art. 1 pct. 68 din Legea nr. 255/2004 de modificare a Legii nr. 51/1995 încalcă principiul separației și echilibrului puterilor în stat, prevăzut de art. 1 alin. (4) din Constituție, deoarece dispun încetarea efectelor unei hotărâri judecătorești definitive și irevocabile, prin care se înființaseră, anterior modificării Legii nr. 51/1995, mai multe asociații de consultanță și reprezentare juridică.

Instanța de judecată în fața căreia s-a ridicat excepția, Guvernul și Avocatul Poporului apreciază că excepția de neconstituționalitate nu este întemeiată.

Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea constată că niciuna dintre dispozițiile de lege criticate prin excepția de neconstituționalitate nu contravine prevederilor constituționale invocate.

Astfel, critica adusă reglementării prevăzute de art. 82 alin. (1) și (2) din Legea nr. 51/1995 privind încălcarea art. 1 alin. (4) din Constituție nu poate fi reținută, deoarece, motivând-o, autorul excepției extinde interdicția imixtiunii în actul de justiție, constând în interpretarea și aplicarea unei norme legale la o situație de fapt concretă, și la posibilitatea reglementării normative a infrastructurii justiției, ca și asupra procedurii pe care aceasta este ținută să o respecte în derularea activității proprii,

¹⁶³ Publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 544 din 23 iunie 2006.

de înfăptuire a justiției.

De altfel, acest text de lege a mai făcut obiectul controlului de constituționalitate prin raportate la aceleași prevederi din Legea fundamentală. Curtea Constituțională a invocat în argumentarea soluției jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. Astfel, în Cauza *Bota contra României*, 2003, care viza o asociație de consultanță juridică similară, Curtea a decis, cu privire la admisibilitatea cererii, că dizolvarea asociației respective, care funcționa cu încălcarea prevederilor Legii nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat, este proporțională cu scopul vizat și că motivele invocate de jurisdicțiile interne se dovedesc pertinente și suficiente. De aceea, Curtea a conchis că ingerința era "necesară într-o societate democratică".

Întrucât nu au intervenit elemente noi, de natură a determina reconsiderarea jurisprudenței în materie a Curții Constituționale, argumentarea și soluția jurisprudențială anterioară își mențin valabilitatea și în prezenta cauză.

Pentru considerentele expuse, Curtea Constituțională respinge excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 82 alin. (1) și (2) din Legea nr. 51/1995, excepție ridicată de Filiala Băilești - Gorj a Asociației "Figaro Potra" Alba Iulia.

5. Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului privind ordinul profesional al avocaților din România

119. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat în două ocazii în cauze privind ordinul avocaților din România¹⁶⁴.

120. O primă soluție jurisprudențială europeană este reprezentată de decizia de admisibilitate pronunțată în cauza avându-l ca reclamant pe Pompiliu Bota¹⁶⁵.

În fapt, reclamantul Pompiliu Bota este licențiat în drept și președintele Asociației caritative "Bonis Potra".

La 29 iulie 2002, reclamantul și alte două persoane pun în comun o sumă echivalentă cu 100 de euro și creează, în temeiul OG nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații, Asociația caritativă "Bonis Potra", având ca obiect de activitate ajutorarea orfanilor, copiilor în dificultate și spitalelor și înființarea de unități economice, studiouri de înregistrare, ziare, canale de radio și televiziune, barouri, saune, saloane de cosmetică și masaj, reclamantul fiind desemnat președinte al asociației. Prin hotărârea judecătorească din 5 august 2002, Judecătoria Deva admite cererea asociației și îi acordă personalitate juridică. Prima decizie luată de asociație, la 10 septembrie 2002, vizează înființarea "Baroului constituțional român".

La 4 octombrie 2002, Baroul Hunedoara, componentă a Uniunii Avocaților din România, solicită dizolvarea asociației, cererea fiind admisă prin hotărârea din 3 februarie 2003 a Judecătoria Deva, cu motivarea că obiectul statutar al acesteia este ilicit și contrar ordinii publice instituite prin Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat, profesia de avocat neputând fi exercitată decât de membrii barourilor, în cadrul Uniunii Avocaților din România. Recursul declarat de asociație (pe parcursul judecării căruia aceasta a ridicat și o excepție de neconstituționalitate, respinsă de Curtea Constituțională prin decizia din 14 octombrie 2003) este respins ca neîntemeiat de Tribunalul Hunedoara, prin decizia din 25 noiembrie 2003.

Cât privește procedura în fața Curții Europene a Drepturilor Omului, la 2 iunie 2003, reclamantul Pompiliu Bota sesizează Curtea Europeană a Drepturilor Omului cu o plângere individuală împotriva României, susținând violarea art. 6 ("Dreptul la un proces echitabil") parag. 1 și art. 11 ("Libertatea de

¹⁶⁴ A se vedea și: C. BÎRSAN, *Convenția europeană a drepturilor omului, supracit.*, p. 815-816; I. DELEANU, *op. cit.*, p. 34; Corneliu-Liviu POPESCU, *Comentariu la Decizia Curții Europene a Drepturilor Omului din 12 octombrie 2004, Cauza Bota c. România*, *Curierul Judiciar* nr. 11-12/2004, p. 77-83.

¹⁶⁵ Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Decizia din 12 octombrie 2004, Cauza *Bota c. România*.

reuniune și de asociere") din Convenția europeană a drepturilor omului și a art. 1 ("Protecția proprietății") din Protocolul nr. 1 la Convenție, care este înregistrată sub nr. 24057/03. Plângerea nu este comunicată Guvernului român. Deliberările Curții (Secția a II-a - cameră) au loc în ședința din camera de consiliu din 12 octombrie 2004, când este adoptată decizia asupra admisibilității.

În drept, cu privire la chestiunea admisibilității capătului de cerere privind pretinsa violare a art. 11 ("Libertatea de reuniune și de asociere") din Convenția europeană a drepturilor omului, reclamantul susține, pe de o parte, că dizolvarea Asociației "Bonis Potra" încalcă dreptul său la libertatea de asociere și, pe de altă parte, că obligația de a fi membru al Uniunii Avocaților din România aduce atingere libertății negative de asociere. Curtea notează că acest capăt de cerere conține două laturi distincte și le examinează în mod succesiv.

Curtea estimează că dizolvarea Asociației "Bonis Potra" constituie, fără îndoială, o ingerință în exercitarea dreptului membrilor ei la libertatea de asociere. O asemenea ingerință încalcă art. 11 din Convenție, cu excepția cazului în care este prevăzută de lege, urmărește unul sau mai multe scopuri legitime în raport cu parag. 2 și este necesară într-o societate democratică pentru a le atinge.

Curtea notează că ingerința este prevăzută de lege, dizolvarea judiciară a asociației rezultând din aplicarea OG nr. 26/2000.

Cu privire la legitimitatea scopului urmărit, Curtea observă că instanța și-a întemeiat hotărârea de dizolvare din 3 februarie 2003 pe importanța rolului acordat avocatului în organizarea sistemului judiciar și pe necesitatea de a menține calitatea asistenței judiciare. Prin urmare, Curtea estimează că ingerința în litigiu poate fi considerată ca urmărind un scop legitim, și anume apărarea ordinii publice și protecția drepturilor și libertăților altor persoane, în special ale acelor care fac apel la avocați pentru a-și apăra interesele.

În ceea ce privește necesitatea măsurii într-o societate democratică, Curtea amintește că statele dispun de un drept de supraveghere asupra conformității scopului și activităților unei asociații cu normele fixate prin lege, dar ele trebuie să utilizeze acest drept într-o manieră care să se concilieze cu obligațiile lor pe terenul Convenției și sub rezerva controlului organelor acesteia. În consecință, excepțiile vizate în art. 11 reclamă o interpretare strictă, restricții ale libertății de asociere putând fi justificate numai prin motive convingătoare și imperative. Pentru a aprecia într-un asemenea caz existența unei necesități în sensul art. 11 parag. 2, statele nu dispun decât de o marjă redusă de apreciere, care este dublată de un control european riguros, purtând atât asupra legii, cât și asupra deciziilor de aplicare, inclusiv asupra acelor ale unei jurisdicții independente. Atunci când își exercită controlul, Curtea nu are sub nici o formă rolul să se substituie jurisdicțiilor interne competente, ci să verifice sub unghiul art. 11 deciziile pronunțate de acestea în temeiul puterii lor de apreciere. Sub acest aspect, ingerința în litigiu trebuie analizată ținând cont de ansamblul cauzei, pentru a determina dacă ea era proporțională scopului legitim urmărit și dacă motivele invocate de autoritățile naționale pentru a o justifica apar a fi pertinente și suficiente.

În cauză, Curtea notează că în obiectul statutar al Asociației "Bonis Potra" figurează constituirea de barouri, ceea ce contravine dispozițiilor Legii nr. 51/1995, care interzice înființarea de barouri și exercitarea profesiei de avocat în afara Uniunii Avocaților din România. În special, Curtea ia în considerare, alături de jurisdicțiile interne, faptul că membrii asociației au desfășurat acte concrete, și anume crearea unui barou, și că și-au arogat prerogative care sunt de competența exclusivă a Uniunii Avocaților din România. Prin urmare, ținând cont de marja de apreciere de care beneficiază statele în materie, Curtea estimează că dizolvarea Asociației "Bonis Potra" este proporțională scopului urmărit și că motivele invocate de jurisdicțiile interne se dovedesc a fi pertinente și suficiente. De aici, Curtea concluzionează că ingerința era necesară într-o societate democratică.

Rezultă că această primă parte a capătului de cerere este în mod evident nefondată și trebuie respinsă în aplicarea art. 35 parag. 3 și 4 din Convenție.

Cu privire la pretinsa violare a libertății negative de asociere a reclamantului, Curtea amintește mai întâi că, potrivit jurisprudenței sale constante, ordinele profesiunilor liberale sunt instituții de drept public, reglementate prin lege și urmărind scopuri de interes general. Ele nu intră deci în domeniul art.

11 din Convenție.

În cauză, Curtea relevă că Uniunea Avocaților din România a fost instituită prin Legea nr. 51/1995 și că ea urmărește un scop de interes general, și anume asigurarea unei asistențe juridice corespunzătoare și, implicit, însăși promovarea justiției. Prin urmare, Uniunea Avocaților din România nu poate fi analizată drept o asociație în sensul art. 11 din Convenție.

În plus, Curtea notează că membrii Asociației "Bonis Potra" pot să exercite profesia de avocat, cu condiția să îndeplinească exigențele prevăzute de Legea nr. 51/1995.

În consecință, Curtea estimează că această a doua dimensiune a capătului de cerere este incompatibilă *ratione materiae* cu dispozițiile Convenției și trebuie respinsă conform art. 35 parag. 3 și 4 din Convenție.

Prin dispozitivul deciziei Curții Europene a Drepturilor Omului, pentru aceste motive, Curtea, în unanimitate, declară plângerea inadmisibilă.

121. Precizăm faptul că această decizie a jurisdicției europene nu reprezintă decât simpla aplicare a jurisprudenței europene anterioare.

Astfel, instanța de la Strasbourg constată că Uniunea Avocaților din România (în prezent, Uniunea Națională a Barourilor din România) este un ordin al unei profesii liberale, deci o instituție de drept public, reglementată prin lege și urmărind scopul de interes general al asigurării unei asistențe juridice corespunzătoare și, implicit, al înseși promovării justiției. Prin urmare, Uniunea Avocaților din România nu poate fi analizată drept o asociație în sensul art. 11 din Convenție, adică ea nu intră în domeniul de reglementare a acestui text.

Este de subliniat că, pentru Curtea Europeană a Drepturilor Omului, problema de drept rezolvată prin această decizie de inadmisibilitate a fost extrem de simplă, deoarece ea nu a impus o cercetare aprofundată a fondului, ci a putut fi soluționată încă din faza admisibilității, ca fiind vădit nefondată, respectiv incompatibilă *ratione materiae* cu dispozițiile Convenției. Mai mult, soluția de inadmisibilitate a fost adoptată de Curtea Europeană fără a se fi comunicat măcar plângerea Guvernului pârât, o cercetare contradictorie neimpunându-se.

122. Cea de-a doua soluție jurisprudențială europeană se regăsește în hotărârea pronunțată în Cauza Buzescu¹⁶⁶.

În motivarea hotărârii sale, Curtea Europeană a Drepturilor Omului reține că Uniunea Avocaților din România este legal constituită prin Legea nr. 51/1995 și este investită cu prerogative administrative și normative. Uniunea Avocaților din România urmărește un scop de interes general, privind profesia judiciară, exercitând o formă de control public, spre exemplu cu privire la înscrierea în barou. De asemenea, actele Uniunii Avocaților din România sunt supuse jurisdicției instanțelor judecătorești de contencios administrativ.

Curtea de la Strasbourg notează și faptul că, în jurisprudența națională, Uniunea Avocaților din România este calificată drept o autoritate publică, emitentă de acte administrative și îndeplinind o misiune de serviciu public.

Jurisdicția europeană concluzionează că răspunderea statului, pe terenul Convenției europene, este angajată prin actele administrative ale Uniunii Avocaților din România.

¹⁶⁶ Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea din 24 mai 2005, Cauza *Buzescu c. România*.

V. NELEGALITATEA MANIFESTĂ A STRUCTURILOR AVOCAȚIALE PARALELE

123. În raport cu structurile avocațiale paralele, urmează a analiza constituirea și încetarea existenței lor (1), inexistența lor juridică (2) și răspunderea juridică a persoanelor vinovate (3).

1. Constituirea și suprimarea existenței asociațiilor având în obiectul de activitate înființarea de barouri

124. Din inițiativa persoanei fizice Pompiliu Bota, au fost create trei entități (două asociații și o filială a unei asociații) - cu personalitate juridică - având în obiectul lor de activitate, între altele, înființarea de barouri: Asociația de binefacere "Bonis Potra" din Deva, Asociația "Figaro Potra" din Alba Iulia și Filiala Bălești Gorj a Asociației "Figaro Potra".

125. Asociația de binefacere "Bonis Potra" din Deva a fost constituită ca asociație, în temeiul OG nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații, prin actul constitutiv și statutul autentificate la 29 iulie 2002.

În obiectul de activitate figurează "înființarea de barouri". Printre alte scopuri regăsim ajutorarea copiilor orfani, sprijinirea spitalelor, înființarea de centre de consultanță pentru dezvoltarea agroturismului, înființarea de centre pentru activități de întreținere corporală (baie populară, saună, cosmetică, masaj și slăbire).

126. Asociația dobândește personalitate juridică și este înscrisă în registrul special prin Încheierea civilă nr. 31/A din 5 august 2002, pronunțată de Judecătoria Deva în Dosarul nr. 31/A/2002, irevocabilă prin nerecurare.

127. Baroul Hunedoara introduce două acțiuni împotriva Asociației de binefacere "Bonis Potra", la Judecătoria Deva, solicitând radierea și, respectiv, dizolvarea acesteia, cauzele fiind conexe la Dosarul nr. 4629/2002.

Prin Sentința civilă nr. 281 din 3 februarie 2003, Judecătoria Deva reține în fapt că, în actele constitutive ale pârâtei, printre numeroasele activități cu caracter umanitar, s-a prevăzut și înființarea de barouri. În aceste condiții, asociația pârâtă a procedat la înființarea Baroului Constituțional Român, ca formă de exercitare a profesiei de avocat, conferind calitatea de avocat membrilor săi și depunând la Judecătoria Deva un tablou al acestora. Prevalându-se de această calitate, membrii Baroului Constituțional, în speță numitul Bota Pompiliu, au încheiat contracte de asistență juridică și s-au prezentat în cauze aflate pe rolul instanțelor de judecată în baza împuternicirilor avocațiale conferite de către justițiabili.

În drept, instanța arată că activitatea avocațială nu poate fi organizată și exercitată în cadrul unei asociații fără scop patrimonial înființate în temeiul OG nr. 26/2000, ci numai în condițiile prescrite în mod imperativ de Legea nr. 51/1995. Astfel, potrivit art. 1 alin. (2) din lege, profesia de avocat se exercită numai de membrii barourilor, iar art. 9 prevede că barourile și Uniunea Avocaților din România asigură exercitarea calificată a dreptului la apărare, competența și disciplina profesională, protecția demnității și onoarei membrilor săi. La art. 48 alin. (1) din lege se prevede faptul că baroul este constituit din toți avocații dintr-un județ sau din municipiul București, iar la alin. (2) se arată că baroul are personalitate juridică, patrimoniu și buget proprii. În ceea ce privește Uniunea Avocaților din România, art. 57 alin. (1) arată că aceasta este formată din toți avocații înscrși în barouri, iar la alin. 2 stabilește în

mod expres că niciun barou nu poate funcționa în afara Uniunii Avocaților din România.

Baroul Constituțional Român, înființat de asociația pârâtă, se situează în afara acestor prevederi legale, iar invocarea "normelor constituționale" ale Legii nr. 51/1995, după criteriile proprii de apreciere și fără o cenzură a celorlalte - așa-zis - neconstituționale din partea Curții Constituționale este absolut arbitrară și fără niciun fundament. Prin diferite decizii, Curtea Constituțională s-a pronunțat asupra excepțiilor de neconstituționalitate vizând dispozițiile ale Legii nr. 51/1995, iar din ansamblul celor reținute în motivarea tuturor acestor decizii rezultă fără putință de tăgadă faptul că modul de exercitare a profesiei de avocat nu poate fi lăsat la bunul plac al fiecăruia, ci este imperios necesară o reglementare restrictivă a accesului în profesie, având la bază un examen atent care să verifice abilitățile și cunoștințele candidatului, precum și o supraveghere ulterioară a activității acestuia, ținând seama de rolul important pe care acesta îl îndeplinește în calitate de participant activ la înfăptuirea actului de justiție.

Or, este inadmisibil a se permite unei asociații fără scop patrimonial, chiar în condițiile în care în statutul acesteia s-a prevăzut ca obiectiv înființarea de barouri, să organizeze - într-un alt cadru decât cel reglementat prin Legea nr. 51/1995 - exercitarea profesiei de avocat.

Așa fiind, se costată că asociația pârâtă, prin activitatea desfășurată, a încălcat normele imperative ale Legii nr. 51/1995 și, în consecință, în temeiul dispozițiilor art. 56 alin. (1) lit. a) și e) coroborate cu dispozițiile art. 14 din OG nr. 26/2000, se va dispune dizolvarea acesteia. În baza prevederilor art. 61 alin. (1) din OG nr. 26/2000, se va desemna lichidator judiciar și se vor stabili în sarcina acestuia atribuțiile prevăzute de art. 61 și următoarele din același act normativ.

Pentru aceste motive, în numele legii, hotărăște: admite cererea formulată de reclamantul Baroul Hunedoara împotriva pârâtei Asociația de binefacere "Bonis Potra" și, în consecință, dispune dizolvarea Asociației de binefacere "Bonis Potra", în temeiul dispozițiilor art. 56 alin. 2 lit. a) și e), coroborate cu art. 14 din OG nr. 26/2000; desemnează lichidator; stabilește în sarcina lichidatorului atribuțiile prevăzute de art. 61 și următoarele din OG nr. 26/2000.

128. Sentința primei instanțe este atacată cu apel de Asociația de binefacere "Bonis Potra", care formează obiectul Dosarului nr. 1691/2003 al Tribunalului Hunedoara - Secția civilă. Prin încheiere, instanța califică această cale de atac drept recurs.

Pe parcursul judecării cauzei, recurenta-pârâtă a ridicat excepția de neconstituționalitate a unor dispoziții din OG nr. 26/2000, care a fost respinsă de Curtea Constituțională prin Decizia nr. 382/2003¹⁶⁷.

Prin Decizia civilă nr. 583/R din 25 noiembrie 2003, instanța de recurs, examinând hotărârea atacată, constată că aceasta este temeinică și legală. Soluția admiterii acțiunii reclamantului și a dizolvării asociației fiind judicios argumentată juridic de prima instanță.

Astfel, reclamantul a justificat interes în promovarea acțiunii, prin natura activității pe care o desfășoară și căreia pârâta îi face concurență în afara cadrului legal.

În ceea ce privește cauzele ce trag dizolvarea unei asociații înființate în baza OG nr. 26/2000, se apreciază că pârâta se găsește la situația prevăzută la art. 56 lit. a) și e). Astfel, pârâta s-a înființat și a dobândit statutul juridic al unei asociații de binefacere, astfel cum poartă și denumirea, fiindu-i recunoscută personalitatea juridică în baza OG nr. 26/2000, care reglementează constituirea și funcționarea asociațiilor și fundațiilor fără scop patrimonial. Actul constitutiv al pârâtei prevede însă ca obiectiv, printre alte activități specifice asociațiilor fără scop patrimonial, și o activitate cu evident scop patrimonial, înființarea de barouri pentru exercitarea profesiei de avocat. Mai mult decât atât, asociația pârâtă nu numai că a stipulat în obiectul său și acest gen de activitate, dar a trecut la punerea ei în practică, înființând baroul constituțional, care prin membrii săi a desfășurat avocatură în afara cadrului legal ce reglementează această activitate în România. S-a ajuns în acest mod ca activitatea desfășurată de pârâtă prin baroul înființat să fie ilicită, așa cum prevede art. 56 lit. a) din OG nr. 26/2000. Incidentă în cauză este și lit. e) din același articol, dat fiind că pârâta a urmărit alt scop decât

¹⁶⁷ Publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 746 din 24 octombrie 2003.

cel pentru care putea fi înființată, respectiv obținerea de profit, iar nu scop nepatrimonial, astfel că scopul legal al constituirii sale, cel al activității umanitare și de binefacere, a devenit străin și total diferit de activitatea desfășurată în concret.

Față de aceste considerente, se va reține că hotărârea primei instanțe este pe deplin justificată de normele legale reținute și recursul pârâtei urmează a se respinge ca nefondat.

Pentru aceste motive, în numele legii, decide: respinge ca nefondat recursul civil introdus de pârâta Asociația "Bonis Potra" Deva împotriva Sentinței civile nr. 281/2003 pronunțată de Judecătoria Deva. Irevocabilă.

129. Împotriva Încheierii nr. 31/A din 5 august 2002, pronunțate de Judecătoria Deva în Dosarul nr. 31/A/2002, procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție declară recurs în anulare, judecat de Înalta Curte de Casație și Justiție - Secția civilă și de proprietate intelectuală, în Dosarul nr. 5324/2002.

Pe parcursul soluționării recursului în anulare, intimatul Bota Pompiliu a ridicat excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din Legea nr. 51/1995, care a fost respinsă de Curtea Constituțională prin Decizia nr. 234/2004¹⁶⁸.

Asociația intimată a susținut că, în raport cu hotărârea judecătorească irevocabilă de dizolvare, recursul în anulare a devenit inadmisibil. Examinând cu prioritate acest aspect, instanța reține că excepția formulată nu poate fi primită. Recursul în anulare se referă la înființarea persoanei juridice, în timp ce hotărârea respectivă are ca obiect dizolvarea ei, ceea ce face ca examinarea pe fond a criticilor formulate să fie în continuare necesară.

Sub acest aspect, recursul în anulare este întemeiat, instanța încălcând esențial prevederile OG nr. 26/2000, prin aceea că a validat un statut din care lipsesc mai multe mențiuni obligatorii pentru înființarea legală a persoanei juridice.

Sub un alt aspect, este de asemenea evident că acordarea personalității juridice unei asociații cu scop nepatrimonial care are ca obiect de activitate înființarea de barouri de avocați contravine prevederilor Legii nr. 51/1995.

Așa fiind, potrivit prevederilor art. 330³ alin. 1 raportat la art. 312 alin. 3 C. proc. civ., instanța va admite recursul în anulare, va casa încheierea atacată și pe fond va respinge cererea de înregistrare a persoanei juridice.

Pentru aceste motive, în numele legii, decide: admite recursul în anulare declarat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție împotriva Încheierii nr. 31/A din 5 august 2002 a Judecătoriei Deva, pe care o casează și pe fond respinge cererea de înregistrare a persoanei juridice. Irevocabilă.

130. Plângerea individuală formulată de reclamantul Pompiliu Bota la Curtea Europeană a Drepturilor Omului, pentru pretinsa violare a art. 11 din Convenția europeană a drepturilor omului, este respinsă ca inadmisibilă prin Decizia din 12 octombrie 2004¹⁶⁹, împotriva căreia nu există cale de atac.

131. Asociația "Figaro Potra" din Alba Iulia a fost constituită ca asociație, în temeiul OG nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații, prin actul constitutiv și statutul autentificate la 21 august 2002.

În obiectul de activitate figurează "înființarea de barouri (și notariate)". Printre alte scopuri regăsim ajutorarea copiilor orfani, sprijinirea copiilor din familiile cu posibilități materiale reduse, sprijinirea spitalelor, înființarea de studiouri de înregistrări muzicale, înființarea de centre de consultanță pentru dezvoltarea agroturismului, înființarea de centre pentru activități de întreținere corporală (baie populară, saună, cosmetică, masaj și slăbire).

132. Asociația dobândește personalitate juridică și este înscrisă în registrul special prin

¹⁶⁸ Supracit.

¹⁶⁹ Supracit.

Încheierea din 23 august 2002, pronunțată de Judecătoria Alba Iulia în Dosarul nr. 5554/2002, irevocabilă prin nerecurare.

133. Prin hotărârea adunării generale a asociației din 6 octombrie 2003, autenticată la 4 noiembrie 2003, asociația se dizolvă în mod voluntar.

134. Pe baza actului de dizolvare, asociația este dizolvată prin Încheierea din 18 noiembrie 2003, pronunțată de Judecătoria Alba Iulia în Dosarul nr. 5506/2003.

135. Împotriva Încheierii din 23 august 2002, pronunțate de Judecătoria Alba Iulia în Dosarul nr. 5554/2002, procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție declară recurs în anulare, judecat de Înalta Curte de Casație și Justiție - Secția civilă și de proprietate intelectuală, în Dosarul nr. 5325/2002.

Prin Încheierea din 21 octombrie 2003, s-a dispus suspendarea, până la soluționarea recursului în anulare, a executării Încheierii din 23 august 2002 a Judecătoriei Alba Iulia.

Pe parcursul soluționării recursului în anulare, asociația intimată a ridicat excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din Legea nr. 51/1995, care a fost respinsă de Curtea Constituțională prin Decizia nr. 233/2004¹⁷⁰.

Recursul în anulare este întemeiat. De necontestat, printre obiectivele enumerate în statutul asociației se află înființarea de barouri și notariate, scopuri care, evident, încalcă prevederile art. 1 din OG nr. 26/2000, potrivit cărora asociațiile se pot constitui doar în interesul personal și nepatrimonial al persoanelor fizice și juridice care constituie aceste asociații sau pentru desfășurarea unor activități de interes general sau colectiv, urmărindu-se, dimpotrivă, realizarea unor interese personal patrimoniale.

Prin aceasta, se încalcă de asemenea dispozițiile Legii nr. 51/1995, lege organică ce reglementează desfășurarea profesiei de avocat, exclusiv în cadrul barourilor de avocați ce funcționează numai în cadrul Uniunii Avocaților din România, exercitarea profesiei de avocat în afara acestui cadru constituind chiar infracțiune.

Nu mai puțin, este de reținut că statutul asociației nu cuprinde mențiunile obligatorii prevăzute de art. 6 alin. 3 lit. b) din OG nr. 26/2000 - explicitarea scopului și a obiectivelor asociației -, ca și cele prevăzute de art. 6 alin. 3 lit. g) - referitoare la destinația bunurilor în cazul dizolvării asociației.

Este corectă și susținerea din recursul în anulare, în sensul că obiectivele urmărite nu pot fi realizate față de cuantumul capitalului social de 3.500.000 lei.

Așa fiind, în temeiul art. 314 C. proc. civ., recursul în anulare urmează a fi admis, a se casa hotărârea atacată și pe fond a se respinge cererea de înscriere a Asociației "Figaro Potra" în registrul asociațiilor și fundațiilor.

Pentru aceste motive, în numele legii, decide: admite recursul în anulare declarat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție împotriva Încheierii din 23 august 2002 a Judecătoriei Alba Iulia, pe care o casează și pe fond respinge cererea de înregistrare a persoanei juridice. Irevocabilă.

136. Filiala Bălești Gorj a Asociației "Figaro Potra" a fost constituită ca filială a unei asociații, în temeiul OG nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații, prin hotărârea adunării generale a Asociației "Figaro Potra" din Alba Iulia, actul constitutiv și statutul autentificate la 23 și 24 iulie 2003.

În obiectul de activitate figurează "înființarea de barouri (și notariate)". Printre alte scopuri regăsim ajutorarea copiilor orfani, sprijinirea copiilor din familiile cu posibilități materiale reduse, sprijinirea spitalelor, înființarea de studouri de înregistrări muzicale, înființarea de centre de consultanță pentru dezvoltarea agroturismului, înființarea de centre pentru activități de întreținere corporală (baie populară, saună, cosmetică, masaj și slăbire).

¹⁷⁰ Supracit.

137. Filiala asociației dobândește personalitate juridică și este înscrisă în registrul special prin Încheierea din 30 iulie 2003, pronunțată de Judecătoria Târgu-Jiu în Dosarul nr. 79/PJ/2003, irevocabilă prin nerecurare.

138. Baroul Cluj introduce acțiune împotriva Filialei Bălești Gorj Asociației "Figaro Potra Potra", la Judecătoria Târgu-Jiu, solicitând dizolvarea acesteia, cauza formând obiectul Dosarului nr. 9/PJ/2004.

Pe parcursul judecării cauzei, filiala intimată a ridicat excepția de neconstituționalitate a unor dispoziții din Legea nr. 51/1995, care a fost respinsă de Curtea Constituțională prin Decizia nr. 321/2004¹⁷¹.

Prin Sentința civilă nr. 51 din 20 decembrie 2004, Judecătoria Târgu-Jiu reține în fapt că în statutul filialei se prevede ca scop și obiectiv al acesteia înființarea de barouri și notariate.

În drept, se reține că, datorită responsabilităților ce revin unui avocat în exercitarea atribuțiilor sale, modul de exercitare a acestei profesii nu poate fi lăsat la bunul plac al fiecăruia, fiind necesară o reglementare restrictivă a accesului în profesie, bazată pe un examen care să verifice abilitățile și cunoștințele candidatului pentru o bună înfăptuire a actului de justiție, astfel că înființarea de barouri contravine modului de exercitare a profesiei de avocat, așa cum este prevăzută de Legea nr. 51/1995. Astfel, potrivit art. 1 și art. 2 din lege, profesia de avocat se exercită numai de membrii barourilor, pentru care Uniunea Avocaților din România asigură exercitarea calificată a dreptului la apărare, competența și disciplina profesională. Art. 41 alin. (1) din lege se prevede faptul că baroul este constituit din avocații dintr-un județ sau din municipiul București și are personalitate juridică și patrimoniu. Tot Legea nr. 51/1995 dispune că niciun barou nu poate funcționa în altă formă decât cea prevăzută de lege, astfel că obiectivul și scopul prevăzute în statutul filialei, de înființare de barouri, se situează în afara prevederilor legale precizate anterior, scopul și activitatea filialei devenind contrare ordinii publice, astfel că sunt îndeplinite condițiile art. 56 lit. a) din OG nr. 26/2000 privind dizolvarea filialei.

De altfel, se constată că prin hotărârea din 6 octombrie 2003 a Asociației "Figaro Potra" Alba Iulia, adunarea generală statutar constituită a hotărât dizolvarea asociației, fiind îndeplinite condițiile art. 57 din OG nr. 26/2000, prin urmare fiind întemeiată și cererea de dizolvare a Filialei Bălești Gorj a Asociației "Figaro Potra".

În baza prevederilor art. 61 alin. (1) din OG nr. 26/2000, urmează a se desemna lichidator, urmând a se stabili în sarcina acestuia atribuțiile prevăzute de OG nr. 26/2000.

Pentru aceste motive, în numele legii, hotărăște: admite cererea formulată de petiționara Baroul Cluj împotriva intimatei Filiala Bălești Gorj a Asociației "Figaro Potra"; dispune dizolvarea Filialei Bălești Gorj a Asociației "Figaro Potra"; numește lichidator; stabilește în sarcina lichidatorului atribuțiile prevăzute de OG nr. 26/2000.

139. Împotriva Sentinței civile nr. 51 din 20 decembrie 2004 a Judecătoriei Târgu-Jiu, pârâta Filiala Bălești Gorj a Asociației "Figaro Potra" declară apel, judecat de Tribunalul Gorj - Secția civilă, în Dosarul nr. 3368/2005.

Pe parcursul judecării apelului, apelanta-pârâtă ridică excepția de neconstituționalitate a unor dispoziții ale Legii nr. 51/1995, care este respinsă de Curtea Constituțională prin Decizia nr. 495/2006¹⁷².

Prin Decizia civilă nr. 341 din 30 martie 2005, Tribunalul Gorj - Secția civilă își declină competența de soluționare a apelului în favoarea Curții de Apel Craiova.

140. Curtea de Apel Craiova, prin Decizia civilă nr. 2273 din 27 septembrie 2005, își declină competența de soluționare a apelului în favoarea Tribunalului Gorj.

¹⁷¹ Supracit.

¹⁷² Supracit.

141. Pârâta Filiala Bălești Gorj a Asociației "Figaro Potra" declară recurs împotriva declinatorului de competență (de soluționare a apelului) al Curții de Apel Craiova.

Înalta Curte de Casație și Justiție - Secția civilă și de proprietate intelectuală, prin Decizia nr. 9007 din 8 noiembrie 2006, pronunțată în Dosarul nr. 9690/2006, declină competența de soluționare a recursului la Curtea de Apel Craiova, decizia fiind irevocabilă.

142. Cauza se află în prezent pe rolul Curții de Apel Craiova, care trebuie să soluționeze recursul împotriva deciziei de declinare a competenței de soluționare a apelului, în favoarea Tribunalului Gorj, pronunțată de Curtea de Apel Craiova.

Dacă recursul se va respinge, apelul va fi reținut și judecat de Curtea de Apel Craiova (în complet de apel).

Dacă recursul se va admite, se va constata conflict negativ de competență între Tribunalul Gorj și Curtea de Apel Craiova, care va fi trimis pentru regulator de competență la Înalta Curte de Casație și Justiție, care va decide care dintre cele două instanțe în conflict este competentă să soluționeze apelul.

143. Distinct, prin Decizia Curții Constituționale nr. 688/2005¹⁷³ s-a respins excepția de neconstituționalitate a unor dispoziții din Legea nr. 51/1995 și din OG nr. 26/2000, ridicată de Pompiliu Bota în Dosarul nr. 1665/2003 al Înaltei Curți de Casație și Justiție - Secția de contencios administrativ și fiscal, într-o cauză având ca obiect soluționarea recursului împotriva unei sentințe civile prin care s-a respins o acțiune în contencios administrativ privind constatarea nelegalității și anularea unor adrese emise de Ministerul Justiției, prin care se refuză acordarea disponibilității unor denumiri, precum și eliberarea dovezilor disponibilității unor denumiri.

2. Inexistența juridică a structurilor avocațiale paralele și a calității de avocat a membrilor acestora

144. În cazul Asociația de binefacere "Bonis Potra" din Deva, care are în obiectul de activitate înființarea de barouri și care a decis înființarea "Baroului Constituțional Român", se constată că:

- hotărârea judecătorească de acordare a personalității juridice a fost anulată prin hotărâre irevocabilă pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție, care a admis un recurs în anulare;
- asociația a fost dizolvată prin hotărâre judecătorească devenită irevocabilă prin respingerea recursului;
- două excepții de neconstituționalitate au fost respinse de Curtea Constituțională, ale cărei decizii sunt definitive și general obligatorii;
- plângerea individuală a fost respinsă ca inadmisibilă de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, prin decizie fără cale de atac.

Din punct de vedere juridic, această entitate nu mai există. Pe cale de consecință, entitatea înființată de ea, "Baroul Constituțional Român", nu mai are vreo existență juridică.

În plus, în urma anulării hotărârii judecătorești de acordare a personalității juridice și de respingere a cererii de înregistrare, se consideră că asociația nu a existat juridic niciodată. Acest lucru se răsfrânge evident și asupra "Baroului Constituțional Român".

145. În cazul Asociația "Figaro Potra" din Alba Iulia, care are în obiectul de activitate înființarea de barouri (și notariate), se constată că:

- hotărârea judecătorească de acordare a personalității juridice a fost anulată prin hotărâre irevocabilă pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție, care a admis un recurs în anulare;
- asociația a fost dizolvată voluntar, decizie confirmată prin hotărâre judecătorească;
- o excepție de neconstituționalitate a fost respinsă de Curtea Constituțională, ale cărei decizii

¹⁷³ *Supracit.*

sunt definitive și general obligatorii.

Din punct de vedere juridic, această entitate nu mai există.

În plus, în urma anulării hotărârii judecătorești de acordare a personalității juridice și de respingere a cererii de înregistrare, se consideră că asociația nu a existat juridic niciodată. Acest lucru se răsfrânge evident și asupra filialei înființate de ea.

146. În cazul Filialei Bălești Gorj a Asociației "Figaro Potra", care are în obiectul de activitate înființarea de barouri (și notariate), se constată că:

- există o hotărâre de primă instanță, în prezent apelată (cauza fiind pe rol), de dizolvare a filialei asociației;

- două excepții de neconstituționalitate au fost respinse de Curtea Constituțională, ale cărei decizii sunt definitive și general obligatorii;

- asociația care a constituit filiala nu mai există din punct de vedere juridic, deoarece s-a dizolvat voluntar;

- asociația care a constituit filiala nu mai există din punct de vedere juridic și se consideră că nu a existat niciodată, deoarece hotărârea judecătorească de acordare a personalității juridice a fost anulată prin hotărâre irevocabilă pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție, care a admis un recurs în anulare.

Este de observat faptul că această persoană juridică nu este o asociație, ci filiala unei asociații, constituită de aceasta din urmă, ca dezmembrământ al său. În raporturile dintre entitatea mamă și dezmembrămintele sale (filiale, sucursale, reprezentanțe, agenții), acestea din urmă sunt dependente de entitatea mamă, bucurându-se însă și de autonomie. Cu cât dependența de entitatea mamă scade, cu atât este mai mare autonomia. Autonomia maximă a unui dezmembrământ există pentru o filială, care are personalitate juridică, deci este un subiect de drept distinct. Totuși, chiar și filiala, deși are personalitate juridică, prin însăși natura sa rămâne un dezmembrământ al entității mamă, dependentă juridic de aceasta. Pe cale de consecință, încetarea existenței (personalității juridice) a asociației mamă atrage încetarea existenței (personalității juridice) a dezmembrământului acesteia care este filiala.

În plus, cum hotărârea de acordare a personalității juridice pentru asociația mamă a fost anulată și s-a respins cererea de înregistrare a acesteia, deci se consideră că asociația mamă nu a existat niciodată, întrucât accesoriul urmează soarta principalului, reiese că nici filiala nu a existat niciodată din punct de vedere juridic.

147. Rezultă în mod evident că, în prezent, niciuna dintre aceste trei entități (două asociații și o filială a unei asociații) nu mai există din punct de vedere juridic și nu mai are personalitate juridică și se consideră că nu au existat niciodată.

Pe cale de consecință, și entitățile înființate de aceste persoane juridice și-au încetat existența și se consideră că nu au existat niciodată.

148. Este foarte important de amintit și faptul că încheierile de înscriere a persoanelor juridice fără scop lucrativ, prin care se dobândește și personalitatea juridică, sunt hotărâri pronunțate în materie necontencioasă.

Or, potrivit art. 337 C. proc. civ., încheierile pronunțate în materie necontencioasă nu au puterea lucrului judecat.

149. În luna iunie 2004, membrii Filialei Bălești Gorj a Asociației "Bonis Potra" hotărăsc înființarea a 42 de "barouri" și a "Uniunii Avocaților din România" / "Uniunii Naționale a Barourilor din România", toate cu personalitate juridică¹⁷⁴.

La acea dată, asociația mamă a filialei nu mai exista ca persoană juridică, fiind dizolvată voluntar, ceea ce a atras și încetarea existenței filialei.

¹⁷⁴ A se vedea înscrisurile postate pe site-ul www.bota.ro.

În plus, toate aceste entități fiind create de o filială a unei asociații care nu mai există, nu mai are personalitate juridică și se consideră că nu a existat niciodată, rezultă că nici ele nu mai există și nu au existat niciodată.

150. Trebuie amintit că aceste entități create de membrii Filialei Bălești Gorj a Asociației "Bonis Potra", intitulate "barouri" și "Uniunea Avocaților din România" / "Uniunea Națională a Barourilor din România", nu au fost înregistrate prin vreo hotărâre judecătorească prin care, chiar cu încălcarea vădită a dispozițiilor Legii nr. 51/1995 și OG nr. 26/2000, să se pretindă că li s-ar fi acordat personalitate juridică.

151. Prin urmare, în raport de această situație de fapt, de prevederile legale, de jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție, a Curții Constituționale și a Curții Europene a Drepturilor Omului și de doctrină, anterior analizate, aceste entități auto-intitulate "barouri" și "Uniunea Națională a Barourilor din România" nu au personalitate juridică, nu există din punct de vedere juridic și sunt uzurpatoare ale structurilor ordinului legal și unic al avocaților din România.

Bineînțeles, nici membrii acestor structuri avocațiale paralele nu au calitatea de avocat.

152. Subliniem și faptul că structurile avocațiale paralele nu respectă obligații pozitive clare impuse de Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat:

- nu organizează și nu asigură funcționarea serviciilor de asistență judiciară (art. 9 alin. 3 și art. 68);

- nu au organizat Institutul Național de Pregătire și Perfecționare a Avocaților, cu personalitate juridică (art. 63 lit. f);

- nu au înființat Casa Centrală de Credit și Ajutor a Avocaților (art. 63 lit. q);

- nu au organizat Casa de Asigurări a Avocaților, cu personalitate juridică, și nu percep contribuția la constituirea fondului acesteia, membrii lor nefiind incluși în sistemul de asigurări sociale special (art. 75 - art. 80 din Legea nr. 51/1995 și OUG nr. 221/2000 privind pensiile și alte drepturi de asigurări sociale ale avocaților¹⁷⁵);

- nu au publicat Statutul profesiei de avocat în *Monitorul Oficial al României*, Partea I (art. 81 lit. b).

3. Răspunderea juridică pentru violarea monopolului legal al membrilor ordinului profesional al avocaților de exercitare a profesiei de avocat

153. În primul rând, răspunderea juridică revine persoanelor care, membre ale acestor auto-intitulate "barouri" și "Uniunea Națională a Barourilor din România", structuri ilegale, au uzurpat calitatea și titlul de avocat și desfășoară activități avocațiale, cu încălcarea monopolului membrilor ordinului profesional legal și unic al avocaților din România.

Conform art. 25 din Legea nr. 51/1995, exercitarea oricărei activități de asistență juridică specifică profesiei de avocat și prevăzută la art. 3 din lege de o persoană fizică sau juridică ce nu are calitatea de avocat înscris într-un barou și pe tabloul avocaților aceluși barou constituie infracțiune și se pedepsește potrivit legii penale.

De asemenea, Legea nr. 255/2004 de modificare a Legii nr. 51/1995 (art. 82 alin. 1 - 3 din aceasta din urmă) prevede că, la data intrării în vigoare a legii de modificare, persoanele fizice sau juridice care au fost autorizate în baza altor acte normative ori au fost încuviințate prin hotărâri judecătorești să desfășoare activități de consultanță, de reprezentare sau de asistență juridică, în orice domenii, își încetează de drept activitatea și, de asemenea, pe aceeași dată, încetează de drept efectele oricărui act normativ, administrativ sau jurisdicțional prin care au fost recunoscute ori

¹⁷⁵ Publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 610 din 28 noiembrie 2000.

încuviințate activități de consultanță, reprezentare și asistență juridică în mod contrar dispozițiilor Legii nr. 51/1995, aceste dispoziții nefiind aplicabile pentru profesia de consilier juridic. Constituționalitatea acestor dispoziții legale a fost statuată de Curtea Constituțională.

Subliniem că aceste dispoziții nu sunt retroactive, deoarece dispun numai pentru viitor, și nici nu încalcă separația puterilor în stat, independența și autoritatea justiției, siguranța și stabilitatea raporturilor juridice ori dreptul la un proces echitabil, întrucât este vorba de hotărâri în materii necontencioase, prin care nu se soluționează niciun litigiu, care nu au puterea lucrului judecat, și care nu pot împiedica legiuitorul să legifereze, adică să adopte măsuri generale, impersonale și pentru viitor, într-un domeniu de interes public, cum este exercitarea unei profesii reglementate.

154. În al doilea rând, o răspundere juridică evidentă aparține judecătorilor care au pronunțat încheierile prin care au dobândit personalitate juridică cele trei entități având în obiectul lor de activitate înființarea de barouri.

Caracterul grav ilegal al acestei situații este stabilit prin jurisprudența constantă a Înaltei Curți de Casație și Justiție și a Curții Constituționale, în raport de prevederile imperative ale Legii nr. 51/1995 și ale OG nr. 26/2000.

Acești magistrați ar trebui să răspundă:

- profesional, pentru vădită incompetență profesională, motiv de excludere din magistratură;
- penal, pentru neglijență în serviciu sau, după caz, pentru abuz în serviciu;
- material, pentru pagubele pricinuite prin exercitarea funcției cu rea-credință sau cu neglijență criminală.

155. Nu în ultimul rând, trebuie stabilită răspunderea juridică și aplicate sancțiuni, mergând până la cele penale, judecătorilor, procurorilor și ofițerilor de poliție judiciară care fie permit persoanelor care uzurpă calitatea și titlul profesional de avocat să desfășoare în mod vădit ilegal activități avocațiale, fie exprimă prin pasivitate lipsa de reacție represivă penală a autorităților publice față de acest fenomen uzurpator.

CONCLUZII

156. Toate argumentele normative, jurisprudențiale și doctrinale demonstrează indubitabil legalitatea, unicitatea și continuitatea juridică a structurilor ordinului profesional al avocaților din România și caracterul uzurpator al structurilor avocațiale paralele și al membrilor acestora.

10 decembrie 2006